

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

**Ανασχεδιασμός και απλούστευση διαδικασιών. Η περίπτωση των
υποθέσεων απαλλοτρίωσης στο Υπουργείο Πολιτισμού και
Αθλητισμού**

Σπουδάστρια: Ευστρατία Κοτλίδα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Καλαμάτα, Μάρτιος 2023

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

Ανασχεδιασμός και απλούστευση διαδικασιών. Η περίπτωση των υποθέσεων απαλλοτρίωσης στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Σπουδάστρια: Ευστρατία Κοτλίδα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων καθηγητής: Θεόδωρος Τσέκος

Εγκρίθηκε από την τριμελή επιτροπή αξιολόγησης την /02/2023

**Θεόδωρος Τσέκος, Επιβλέπων Καθηγητής
Αθανασία Τριανταφυλλοπούλου, Καθηγητής, Μέλος
Κωνσταντίνος Μαυρέας, Καθηγητής, Μέλος**

Καλαμάτα, Μάρτιος 2023

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**
UNIVERSITY *of the* PELOPONNESE

School of Management (Kalamata)

Department of Business and Organization Administration

POSTGRADUATE PROGRAM MSc-MPA: PUBLIC ADMINISTRATION and LOCAL GOVERNMENT

Title of Thesis

**Redesign and simplification of procedures. The example
of expropriation cases in the Ministry of Culture and Sports**

Postgraduate Student: Efstratia Kotlida

Kalamata, March 2023

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	8
Λέξεις κλειδιά	9
Abstract	9
Key words	10
Εισαγωγή.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα: Ιστορική εξέλιξη και προβλήματα. Η αναγκαιότητα απλούστευσης και ανασχεδιασμού των διαδικασιών.....	15
1.1.Δημόσια διοίκηση: Βασικοί ορισμοί και έννοιες.....	16
1.2.Το γραφειοκρατικό μοντέλο διοικητικής οργάνωσης	17
1.4. Ιστορική αναδρομή για τη δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα	21
1.5.Η κρίση της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα.....	23
1.6.Οι συνέπειες του βραχυπρόθεσμου σχεδιασμού των μεταρρυθμίσεων	24
1.7.Η επιβίωση της πελατειακής παράδοσης στην Ελλάδα	25
1.8.Διοικητικές μεταρρυθμίσεις και νομοθεσία στην Ελλάδα.....	26
1.9.Ανασχεδιασμός δημόσιας διοίκησης.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Το θεσμικό πλαίσιο της διαδικασίας απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	33
2.1.Θεσμικό πλαίσιο αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	34
2.2.Άρθρο 17 του Συντάγματος – Προστασία της ιδιοκτησίας, Απαλλοτρίωση	34
2.3.Νόμος 2947/2001 (άρθρο 11)- Θέματα απαλλοτριώσεων για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων.....	36
2.4.Νόμος 2985/2002 (άρθρο 1) - Προσαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων στο Σύνταγμα	38
2.5.Νόμος 3028/2002 (άρθρο 18) – Απαλλοτριώσεις	40
2.6.Άρθρο 31 του Νόμου 3130/2003 και άρθρο 9 του Νόμου 3193/2003	41
2.7.Νόμος 3986/2011 (άρθρο 17) – Αναγκαστικές απαλλοτριώσεις	42
2.8.Νόμος 4024/2011 (άρθρο 39) - Ρυθμίσεις θεμάτων Υπουργείου Οικονομικών.....	43
2.9.Νόμος 4070/2012 (άρθρο 123).....	44
2.10.Νόμος 4122/2013 (άρθρο 26).....	45
2.11.Νόμος 4146/2013 (άρθρο 76) - Ρυθμίσεις θεμάτων απαλλοτριώσεων	47
2.12.Άρθρο 61 του Νόμου 4170/2013 και άρθρο 97 του Ν'μου 4199/2013	50

2.13.Νόμος 4313/2014 (άρθρο 7) - Λειτουργία της Επιτροπής	50
2.14.Νόμος 4314/2014 (άρθρο 31) - Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων	51
2.15.Νόμος 4364/2016 (άρθρο 280) - Ρύθμιση θεμάτων Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων	52
2.16.Νόμος 4512/2018 (άρθρο 168) - Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	53
2.17.Νόμος 4530/2018 (άρθρο 74) και Υπουργική Απόφαση 149877/ΕΞ 2019	54
2.18.Νόμος 4663/2020 (άρθρο 55).....	55
2.19.Νόμος 4714/2020 (άρθρο 88).....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Καταγραφή των σταδίων της διαδικασίας απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	57
3.1. Ο θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.....	58
3.2. Υποδιαδικασία έγκρισης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	59
3.3. Υποδιαδικασία έκδοσης κτηματολογίου και δημόσιας πρόσκλησης.....	62
3.4. Υποδιαδικασία κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	65
3.5. Υποδιαδικασία πληρωμής απαλλοτρίωσης	69
3.6. Διάγραμμα fishbone διαδικασίας απαλλοτρίωσης	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Δυσλειτουργίες και ατέλειες της διαδικασίας απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	77
4.1. Ιδιαιτερότητα διαδικασίας: Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς.....	78
4.2. Αναγκαστική απαλλοτρίωση, διαχείριση γης και πολιτιστική πολιτική	79
4.3. Πολυνομία	81
4.4. Καθυστέρηση σύνταξης Εθνικού Κτηματολογίου.....	82
4.5. Αναβολές ή επαναλήψεις δικάσιμων	83
4.6. Εμπλοκή πολλών Υπηρεσιών και παροχή γνωμοδοτήσεων.....	85
4.7. Αποδελτίωση συνεντεύξεων.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Συμπεράσματα – Προτάσεις βελτίωσης υφιστάμενης διαδικασίας. Αποτίμηση και κριτική στη διαδικασία που ακολουθείται. Καταγραφή των σταδίων της διαδικασίας απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	90
5.1. Ανασχεδιασμός διαδικασίας αναγκαστικών απαλλοτριώσεων	91
5.2. Υποδιαδικασία έγκρισης απαλλοτρίωσης.....	91
5.3. Υποδιαδικασία συγκέντρωσης δικαιολογητικών.....	94
5.4. Διαδικασία κήρυξης απαλλοτρίωσης.....	98
5.5. Υποδιαδικασία πληρωμής απαλλοτρίωσης	99

5.6. Η σημασία του έργου του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου για τον ανασχεδιασμό της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	103
5.7. Η σταδιακή μετάβαση σε τήρηση ψηφιακού αρχείου απαλλοτριώσεων	105
Επίλογος	107
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	112

Ευρετήριο σχημάτων

Σχήμα 1: Ιεραρχική δομή γραφειοκρατικού μοντέλου.....	17
Σχήμα 2: Βασικά χαρακτηριστικά γραφειοκρατικού μοντέλου	18
Σχήμα 3: Ο φαύλος κύκλος της γραφειοκρατίας	20
Σχήμα 4: Οι διαστάσεις του ανασχεδιασμού της Δημόσιας Διοίκησης	29
Σχήμα 5: Βεμπεριανό γραφειοκρατικό μοντέλο -Οργανωσιακή δομή.....	30
Σχήμα 6: Διαπίστωση αναγκαιότητας απαλλοτρίωσης	59
Σχήμα 7: Έγγραφο στη ΔΟΥ για αντικειμενική αξία ακινήτου	60
Σχήμα 8: Έλεγχος από Κεντρική Υπηρεσία για εισαγωγή θέματος στα Κεντρικά Συμβούλια του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού	61
Σχήμα 9: Έκδοση τοπογραφικού διαγράμματος από ΟΔΑΠ	62
Σχήμα 10: Αίτημα για έκδοση βεβαίωσης πίστωσης	63
Σχήμα 11: Δημόσια πρόσκληση για αγορά ακινήτου	64
Σχήμα 12: Σύνταξη ανακοίνωσης κήρυξης απαλλοτρίωσης.....	65
Σχήμα 13: Δημοσίευση ανακοίνωσης κήρυξης απαλλοτρίωσης.....	66
Σχήμα 14: Αίτημα έκδοσης βεβαίωσης περί μη προβολής δικαιωμάτων του Δημοσίου.....	66
Σχήμα 15: Έκδοση βεβαίωσης περί μη προβολής δικαιωμάτων του δημοσίου	67
Σχήμα 16: Σύνταξη πρότασης κήρυξης απαλλοτρίωσης	67
Σχήμα 17: Έκδοση απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης	69
Σχήμα 18: Δημοσίευση της απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης	70
Σχήμα 19: Εκκίνηση δικαστικής διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	70
Σχήμα 20: Μη αποδοχή προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο.....	71
Σχήμα 21: Αποδοχή προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο	71

Σχήμα 22: Πληρωμή βάσει της προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο	72
Σχήμα 23: Αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων.....	73
Σχήμα 24: Διάγραμμα fishbone για διαδικασία απαλλοτρίωσης	74
Σχήμα 25: Χωρική κατανομή της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ (Επεξεργασία σε QGIS 3.2.8).....	80
Σχήμα 26: Προσδιορισμός προσωρινής ή οριστικής τιμής αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.....	84
Σχήμα 27: Βασικά προβλήματα κατά την υλοποίηση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης	87
Σχήμα 28: Σύνθετα στάδια απαλλοτρίωσης	88
Σχήμα 29: Χρονοβόρα στάδια απαλλοτρίωσης	88
Σχήμα 30: Ανασχεδιασμός υποδιαδικασίας έγκρισης απαλλοτρίωσης.....	92
Σχήμα 31: Εξέλιξη διαδικασίας ανάλογα με τις γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.....	93
Σχήμα 32: Υποδιαδικασία συγκέντρωσης δικαιολογητικών	94
Σχήμα 33: Έκδοση τοπογραφικού διαγράμματος και βεβαίωση πίστωσης από ΟΔΑΠ	95
Σχήμα 34: Παροχή απαραίτητων γνωμοδοτήσεων διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.....	96
Σχήμα 35: Διαδικασίες δημοσίευσης δημόσιας πρόσκλησης	97
Σχήμα 36: Στάδιο δημοσίευσης δημόσιας πρόσκλησης	97
Σχήμα 37: Σύνταξη πρότασης κήρυξης απαλλοτρίωσης	98
Σχήμα 38: Έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης	99
Σχήμα 39: Δημοσίευση Κοινής Υπουργικής Απόφασης	100
Σχήμα 40: Δικαστικό στάδιο απαλλοτριώσεων.....	100
Σχήμα 41: Αποδοχή προσωρινής τιμής από ιδιοκτήτες και Δημόσιο.....	101
Σχήμα 42: Έκδοση γραμματίων παρακατάθεσης.....	101
Σχήμα 43: Πληρωμή απαλλοτρίωσης	102
Σχήμα 44: Προσφυγή σε Τριμελές Εφετείο για προσδιορισμό οριστικής τιμής	103

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη της διαδικασίας απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Σκοπός είναι η λεκτική περιγραφή της διαδικασίας, η απεικόνισή της μέσω διαγραμμάτων, ο εντοπισμός των σταδίων που εισάγουν χρονική καθυστέρηση, αλλά και η πολυπλοκότητα και η προσπάθεια εν τέλει απλοποίησης της, σεβόμενοι πάντα το νομοθετικό πλαίσιο που την διέπει.

Η εισαγωγή της εργασίας θέτει τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα, που επιδιώκονται να απαντηθούν στην παρούσα μελέτη και κάνει αναφορά στη μεθοδολογία που επιλέχθηκε για αυτό τον σκοπό. Η έρευνα ξεκινάει με ιστορική εξέλιξη της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα, προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιβάλλον και οι συνθήκες όπου πραγματοποιούνται οι απαλλοτριώσεις. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις διοικητικές μεταρρυθμίσεις και τη νομοθεσία στην Ελλάδα και τονίζεται η ανάγκη για ανασχεδιασμό της δημόσιας διοίκησης.

Στην αρχή της εργασίας μελετάται διεξοδικά το νομοθετικό πλαίσιο, καθώς πρόκειται για μια διαδικασία η οποία σχετίζεται με πολλούς και περίπλοκους νόμους. Η μελέτη έχει σημείο εκκίνησης το άρθρο 17 του Συντάγματος, που αφορά στην προστασία της ιδιοκτησίας και την απαλλοτρίωση. Συνεχίζει με πληθώρα νόμων σχετικούς με τις απαλλοτριώσεις και με θέματα που τις ρυθμίζουν.

Στη συνέχεια αποτυπώνεται λεπτομερώς η διαδικασία απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η αποτύπωση περιλαμβάνει την αναλυτική περιγραφή των σταδίων, την αναφορά στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, αλλά και σε αυτές εκτός ΥΠΠΟΑ και τη χρήση διαγραμμάτων BPMN, όπου παρουσιάζεται και εποπτικά. Σημαντικό μέρος αποτελεί ο προσδιορισμός των δυσλειτουργιών και των ατελειών της διαδικασίας απαλλοτρίωσης. Για αυτό το σκοπό διεξήχθησαν συνεντεύξεις σε υπαλλήλους του Υπουργείου, έγινε επεξεργασία των απαντήσεων και προέκυψαν και σχετικά διαγράμματα.

Κλείνοντας τη διπλωματική εργασία, πραγματοποιείται αποτίμηση της διαδικασίας που ακολουθείται. Εξάγονται συμπεράσματα και προτείνονται βελτιώσεις σε ορισμένα υφιστάμενα στάδια, ενώ τονίζεται η σημασία του έργου του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου και η αξία περαιτέρω χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Λέξεις κλειδιά

Απαλλοτρίωση, νομικό πλαίσιο, δημόσια διοίκηση, ανασχεδιασμός, ιδιοκτησία, απλοποίηση, διάγραμμα

Abstract

The subject of this thesis is the study of the expropriation process of the Ministry of Culture and Sports. The purpose is the verbal description of the process, its illustration through diagrams, the identification of the stages that introduce time delay, but also the complexity and the effort to ultimately simplify it, always respecting the legislative framework that governs it.

The introduction of the paper sets out the main research questions, which are sought to be answered in the present study and makes reference to the methodology chosen for this purpose. The research begins with the historical development of public administration in Greece, in order to understand the environment and conditions where expropriations take place. Special reference is made to the administrative reforms and legislation in Greece and the need to redesign the public administration is emphasized.

At the beginning of the work, the legislative framework is thoroughly studied, as it is a process which is related to many and complicated laws. The starting point of the study is article 17 of the Constitution, which concerns the protection of property and expropriation. It continues with a multitude of laws related to expropriations and issues that regulate them.

The expropriation process of the Ministry of Culture and Sports is then described in detail. The recording includes the detailed description of the stages, the reference to the Services of the Ministry of the Environment, but also to those outside the Ministry of the Environment and the use of BRMN diagrams, where it is also presented in a supervisory manner. An important part is

the identification of the malfunctions and imperfections of the expropriation process. For this purpose, interviews were conducted with employees of the Ministry, the answers were processed and related diagrams were produced.

By closing the thesis, an evaluation of the process followed is carried out. Conclusions are drawn and improvements are proposed in some existing stages, while the importance of the Archaeological Cadastre project and the value of further use of information and communication technologies are emphasized.

Key words

Expropriation, legal framework, public administration, redesign, ownership, simplification, diagram

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης καταγράφεται η διαδικασία απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ενός δημόσιου φορέα, που λόγω αντικειμένου, αντιμετωπίζει ετησίως μεγάλο αριθμό απαλλοτριώσεων ιδιωτικής περιουσίας. Η συγκεκριμένη διαδικασία θα αποτυπωθεί λεκτικά και σχηματικά, προκειμένου να γίνει κατανοητή η πολυπλοκότητά της.

Επί της ουσίας θα πραγματοποιηθεί μια προσπάθεια να απαντηθούν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- ❖ Ποια η ροή της διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού; Ποιοι φορείς εμπλέκονται και ποιες οι υποδιαδικασίες;
- ❖ Ποιοι οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί και ποιες οι διοικητικές διαδικασίες που θέτει το θεσμικό πλαίσιο;
- ❖ Η εφαρμοζόμενη διαδικασία απαλλοτρίωσης είναι η βέλτιστη; Ποια τα προβλήματα και οι δυσχέρειες;
- ❖ Προσμετρώντας τους περιορισμούς που θέτει το θεσμικό πλαίσιο, πώς θα μπορούσε να ανασχεδιαστεί η διαδικασία της απαλλοτρίωσης, ώστε να υλοποιηθεί ταχύτερα και αποτελεσματικότερα; Ποιες οι προτάσεις βελτιστοποίησης της διαδικασίας;

Για την απάντηση των συγκεκριμένων ερωτημάτων θα χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω μεθοδολογικά εργαλεία:

- ❖ Μελέτη του νομοθετικού πλαισίου που σχετίζεται με τις απαλλοτριώσεις
- ❖ Αποτύπωση της υφιστάμενης διαδικασίας απαλλοτριώσεων με την χρήση διαγραμμάτων BPMN και ψαροκόκαλου. Επεξεργασία των στοιχείων αυτών και αποτύπωση του προτεινόμενου ανασχεδιασμού με διαγραμματικό πάλι τρόπο.
- ❖ Ποιοτική έρευνα, η οποία βασίζεται σε συνεντεύξεις στελεχών του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, που υπηρετούν σε διαφορετικές μεταξύ τους Υπηρεσίες, οι οποίες εμπλέκονται σε κάποιο στάδιο της συγκεκριμένης διαδικασίας. Τα άτομα αυτά, με την καθημερινή τους τριβή στο συγκεκριμένο πεδίο, απέκτησαν εμπειρία και δική τους οπτική. Η επικοινωνία μαζί τους θα θέσει ενδιαφέροντα ζητήματα, θα αναλύσει λεπτομέρειες και ενδεχομένως να οδηγήσει σε προτάσεις βελτιστοποίησης της διαδικασίας.
- ❖ Ποσοτική έρευνα, η οποία θα βασιστεί στην επεξεργασία των στοιχείων που θα αντληθούν από τις συνεντεύξεις. Από την λεπτομερή ανάλυσή τους θα δημιουργηθούν γραφήματα, που θα καταγράψουν την υφιστάμενη κατάσταση.
- ❖ Αναφορά σε παλαιότερη βιβλιογραφία, η οποία θα αποτυπώνει την διαδικασία των απαλλοτριώσεων και χρονικά.

Η ακίνητη περιουσία του ΥΠΠΟΑ είναι ιδιαίτερα ξεχωριστή έναντι της περιουσίας άλλων δημόσιων φορέων καθώς αποτελεί μέσο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο λόγος αυτός, αλλά και ο συσχετισμός της με τους σκοπούς δημόσιας ωφέλειας για τους οποίους έχει αποκτηθεί, οδηγούν στο διαχωρισμό της σε δύο βασικές κατηγορίες στη δημόσια και στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου. Η πρώτη μορφή συνδέεται άρρηκτα με σκοπούς δημόσιας ωφέλειας και είναι εκτός κάθε συναλλαγής ενώ η δεύτερη είναι αξιοποιήσιμη υπό όρους. Η πρώτη αναφορά που γίνεται στον παραπάνω διαχωρισμό συναντάται επί εποχής Όθωνα στο νόμο περί διακρίσεως κτημάτων, ο οποίος ψηφίστηκε στις 21 Ιουνίου 1837, και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 13. Στα άρθρα 14 και 15 του ίδιου νόμου αναφέρεται συγκεκριμένα ότι *«δημόσια κτήματα είναι όσα ανήκουν στην επικράτεια και δε δύναται να γίνουν ιδιωτική περιουσία»* ενώ αντίθετα *«ιδιωτικά κτήματα είναι όσα ανήκουν σε ένα ή περισσότερα άτομα ή σε κάποια*

κοινότητα». Σήμερα στην Ελλάδα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο άρθρο 24 του Συντάγματος. Νομοθετικά κατοχυρώνεται σύμφωνα με τον Ν. 4858/2021 εντός του οποίου κωδικοποιούνται προγενέστερα θεσμικά πλαίσια. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνεται η δημόσια περιουσία του ΥΠΠΟΑ. Αυτή μπορεί να περιλαμβάνεται εντός αρχαιολογικών χώρων και ζωνών Α απολύτου προστασίας ή να σχετίζεται με μνημεία οποιασδήποτε χρονολογίας. Η πλειοψηφία της δημόσιας περιουσίας του ΥΠΠΟΑ ανήκει στην πρώτη κατηγορία, οπότε η διαχείριση από τρίτους είτε είναι αδύνατη και εκτός οποιασδήποτε συναλλαγής δεδομένου ότι δε συνάδει με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και το Σύνταγμα, είτε μπορεί να γίνει υπό όρους. Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται ακίνητα τα οποία δεν παρουσιάζουν βάρη και είναι πολύ λίγα σε ποσοστό.

Οι βασικοί τρόποι κτήσης της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ είναι τέσσερις. Εκτός από τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις και απευθείας αγορές, ακίνητα έχουν περιέλθει στην κυριότητα του ΥΠΠΟΑ από δωρεές και παραχωρήσεις.

Η κτήση ακινήτων μέσω της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ως διοικητική διαδικασία αποτυπώνεται στον Ν. 2882/2002 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με τον Ν.4949/2022. Ακόμη, περιλαμβάνεται και στα άρθρα 18 & 19 του Ν. 4858/2021 όπου αναφέρεται συγκεκριμένα η απαλλοτρίωση της ακίνητης περιουσίας και της στέρησης γης για αρχαιολογικούς σκοπούς. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ορίζεται σύμφωνα με το Σύνταγμα ως η στέρηση της ιδιοκτησίας με μονομερή πράξη του Κράτους λόγω δημόσιας ωφέλειας που καθορίζεται από το Νόμο και έναντι αποζημίωσης του ιδιοκτήτη που ορίζεται από τα δικαστήρια (άρθρο 17). Παρόλο που η διαδικασία αυτή είναι η πιο χρονοβόρα κυρίως λόγω της διαφωνίας των ιδιοκτητών των ακινήτων είτε με το οικονομικό κομμάτι για την εξαγορά αυτού είτε με την απώλεια κτήσης για διάφορους προσωπικούς λόγους, εντούτοις το 78% των ακινήτων του ΥΠΠΟΑ έχει αποκτηθεί με αυτή τη διαδικασία κτήσης (Γκάτζιου, Α., 2018). Ο μεγαλύτερος αριθμός ακινήτων που έχουν απαλλοτριωθεί καταγράφεται πρώτιστα στην Αττική (880 ακίνητα) και έπειτα στη Δυτική Ελλάδα (674 ακίνητα).

Ο δεύτερος τρόπος για την απόκτηση ακινήτων είναι η απευθείας αγορά. Αυτός είναι ο πιο σύντομος από τους υπολοίπους. Για τη διαδικασία αυτή ακολουθείται και πάλι ο Νόμος 2882/2001 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η συναίνεση του ιδιοκτήτη στην αγορά του ακινήτου του. Απευθείας αγορά είναι η πράξη κατά την

οποία ο ιδιοκτήτης υποχρεούται να μεταβιβάσει το πωλούμενο ακίνητο κατά πλήρη κυριότητα στον αγοραστή (ΥΠΠΟΑ) ο οποίος από μεριάς του υποχρεούται να καταβάλει το χρηματικό τίμημα που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των μερών. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται με την υπογραφή σύμβασης μεταξύ των δύο μερών η οποία γίνεται υποχρεωτικά με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Αυτό στη συνέχεια μεταγράφεται στο αρμόδιο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρείται στο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο (Ν.2882/2001). Με τη διαδικασία της απευθείας αγοράς έχει αποκτηθεί το 17% των δημόσιων ακινήτων του ΥΠΠΟΑ (Γκάτζιου, Α., 2018). Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ακινήτων που έχει αποκτηθεί με τον εν λόγω τρόπο κτήσης καταγράφεται στην Πελοπόννησο (223 ακίνητα) και στην Αττική (219 ακίνητα).

Στηριζόμενη σε αριθμούς, όπως προκύπτει από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου (ΑΚ), η ακίνητη περιουσία του ΥΠΠΟΑ ανέρχεται σε 5.800 ακίνητα (Γκάτζιου, Α., 2018) σε αντίθεση με τις αρχικές εκτιμήσεις οι οποίες ανέφεραν περίπου 7500 ακίνητα (Γιουρούσης, 2012). Κάτι σημαντικό που πρέπει να υπογραμμιστεί στην παρούσα φάση είναι ότι ο αριθμός αυτός είναι δυναμικός και συνεχώς αυξανόμενος. Συνεχώς αυξανόμενος αφενός εξαιτίας νέων κτήσεων και αφετέρου λόγω επιβεβαίωσης εγγραφών στο ΟΠΣ του ΑΚ σε ακίνητα που ναι μεν ήταν δημόσια αλλά η τεκμηρίωση ήταν ατελής. Η ταυτοποίηση – τεκμηρίωση αυτών βρίσκεται σε εξέλιξη από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ. Στον Ν. Αττικής συναντάται ο μεγαλύτερος αριθμός δημοσίων ακινήτων διαχειριστικής αρμοδιότητας ΥΠΠΟΑ, ο οποίος ανέρχεται στα 1058 ακίνητα. Στην ιστορική περιοχή της Πλάκας συναντώνται 180 ακίνητα και σε σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους εντός του αστικού ιστού όπως ο Κεραμεικός και η Ακαδημία Πλάτωνος ή εκτός του αστικού ιστού όπως ο αρχαιολογικός χώρος του Μαραθώνα, κ.α. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ακινήτων προφανώς παρουσιάζεται σε περιοχές έντονου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, σε οργανωμένους χώρους και μνημεία. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι η μεγαλύτερη συγκέντρωση ακινήτων που έχουν αποκτηθεί με διαδοχή ιταλικού δικαίου εστιάζεται στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου. Σε σύνολο 593 ακινήτων, τα 347 εξ αυτών έχουν αποκτηθεί λόγω διαδοχής του Ιταλικού Δικαίου (Ποσοστό 59%).

Αν δεν είχε ξεκινήσει την τελευταία δεκαετία μια συστηματική προσπάθεια καταγραφής της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ μέσα από το έργο του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου όλα τα παραπάνω περιγραφικά και γεωχωρικά δεδομένα θα παρέμεναν για δεκαετίες ακόμα άγνωστα στο ευρύ κοινό και φυλαγμένα σε φυσικούς φακέλους ως διοικητικές πράξεις. Το έργο του ΑΚ

είναι ιδιαίτερα καινοτόμο και μεγαλόπνοο με σημαντικά πλεονεκτήματα για την Αρχαιολογική Υπηρεσία και τους πολίτες. Στόχοι του είναι η περιγραφική και χωρική τεκμηρίωση του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας μέσα από ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα και η δημιουργία καινούριων και μοναδικών ψηφιακών δυνατοτήτων για την οργάνωση, διαχείριση και προστασία του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας. Αυτό το έργο αποτελεί έναυσμα και ορόσημο για τη μεταστροφή της ΔΔ στην ψηφιακή εποχή, στις σύγχρονες μεθόδους τεκμηρίωσης, στη καταγραφή του πολιτιστικού πλούτου της χώρας και την προβολή του στο ευρύ κοινό.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα προέρχονται αφενός από τα αρχεία των Υπηρεσιών που συνεργάστηκαν στην υλοποίησή του έργου όπως το Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων (ΤΑΑΑΑ) και το Ιστορικό Αρχείο της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων (ΔΔΕΑΜ) και αφετέρου από τα ανοιχτά δεδομένα που πλέον διατίθενται μέσω της ιστοσελίδας του. Είναι προφανές ότι η διείσδυση των νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα της ψηφιακής τεχνολογίας επηρεάζουν την ανάπτυξη και διαχείριση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων (Γκαντζιάς, Γ., 2007) σε τέτοιο βαθμό ώστε πλέον η χρήση τους να θεωρείται μονόδρομος από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης και συνεπακόλουθα τη μεταστροφή της στην ψηφιακή εποχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

Δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα: Ιστορική εξέλιξη και προβλήματα. Η αναγκαιότητα απλούστευσης και ανασχεδιασμού των διαδικασιών

1.1. Δημόσια διοίκηση: Βασικοί ορισμοί και έννοιες

Η διοίκηση, εμπεριέχει την λειτουργία του «διοικείν», στοχεύοντας στη δημιουργία και εφαρμογή ενός προγράμματος δράσης το οποίο οριοθετείται από αρχές οι οποίες έχουν οριστεί εκ των προτέρων. Ακόμη, η διοίκηση αποτελεί την πρώτη λειτουργία της πολιτείας διαχρονικά καθώς μπορεί να υπήρξαν κράτη χωρίς νομοθεσία και δικαστικό σύστημα αλλά όχι χωρίς διοίκηση, η οποία δρα συμπληρωματικά στον κρατικό βίο. Στην Ελλάδα, αναφορά για τη δημόσια διοίκηση γίνεται από τα αρχαία χρόνια και ειδικότερα στην Πολιτεία του Πλάτωνα και στα Πολιτικά του Αριστοτέλη (Βενετσανοπούλου, σελ. 235, 2002).

Η δημόσια διοίκηση στοχεύοντας στην επίτευξη του δημοσίου συμφέροντος, αποτελεί ένα σύνολο από μέσα και ενέργειες που περιλαμβάνει τις σύννομες κρατικές λειτουργίες και που με τη συνδρομή του κρατικού μηχανισμού επιδιώκει την εφαρμογή της νομοθεσίας αλλά και της κυβερνητικής πολιτικής. Με την ευρεία έννοια του όρου, η δημόσια διοίκηση περιλαμβάνει το σύνολο των διοικητικών κρατικών μηχανισμών που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής και την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας (Αϊνατζής, 2009).

Στις μέρες μας, οι σύγχρονες οικονομικές συνθήκες, η ενίσχυση και η διεύρυνση της πολυπλοκότητας των κοινωνικών συνθηκών και η παγκοσμιοποίηση διεύρυναν το πεδίο δράσης της δημόσιας διοίκησης. Ακόμη, η παγκόσμια οικονομική κρίση και τα μέτρα περιορισμού του ύψους των δημοσίων δαπανών ενέτειναν τις πιέσεις για τη δημιουργία μίας δημόσιας διοίκησης που θα διέπεται από τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και θα υιοθετήσει νέες μορφές στην οργάνωση και τη λειτουργία της προκειμένου να βελτιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα και την παραγωγικότητά της (Saxena, 1996).

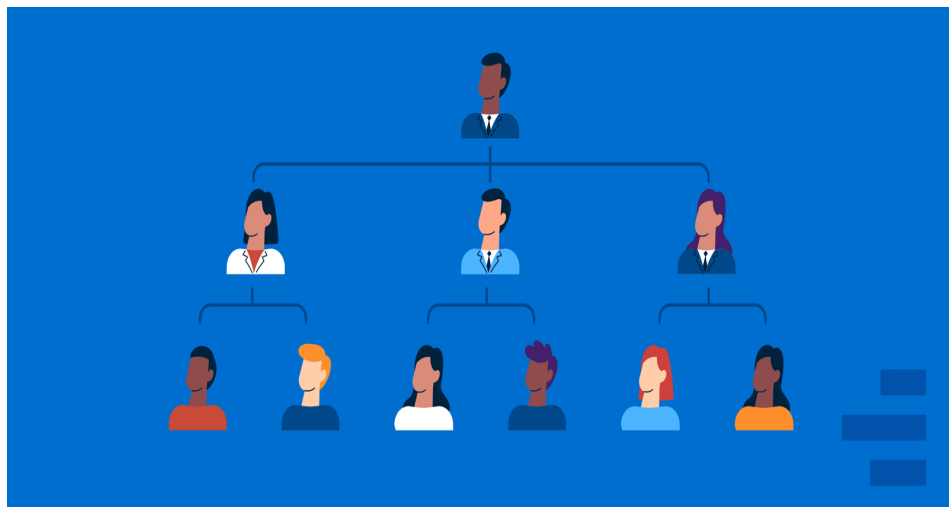
Από τη δημιουργία του, το ελληνικό κράτος ακολούθησε τα πρότυπα της γραφειοκρατικής οργάνωσης, ακολουθώντας την συγκεντρωτική και ιεραρχική διάρθρωση που υιοθετείται από τις αρχές της διοικητικής επιστήμης και έθεσε τη διοίκηση στη βάση της θεμελίωσης, αναγνώρισης, εξέλιξης και ανάπτυξης της κοινωνίας και του κράτους. Η μεταρρύθμιση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας και μελέτης με ζητούμενο την ποιοτική αναβάθμιση σε όλα τα στάδια ανάπτυξης της κρατικής οργάνωσης (Karkatsoulis, 2004).

Τα βασικά προβλήματα της δημόσιας διοίκησης συνοψίζονται στην χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών που δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των πολιτών, τα φαινόμενα της έλλειψης διαφάνειας και της διαφθοράς που διέπουν την λειτουργία των κρατικών μηχανισμών καθώς και στην πολυπλοκότητα στη δομή και λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών που δεν βοηθά στην ανάπτυξη του στρατηγικού και του επιτελικού σχεδιασμού ως συνέπεια της υιοθέτησης του γραφειοκρατικού μοντέλου λειτουργίας (Μακροδημήτρης και Ν. Μιχαλόπουλος, σελ. 703-705, 1998).

1.2. Το γραφειοκρατικό μοντέλο διοικητικής οργάνωσης

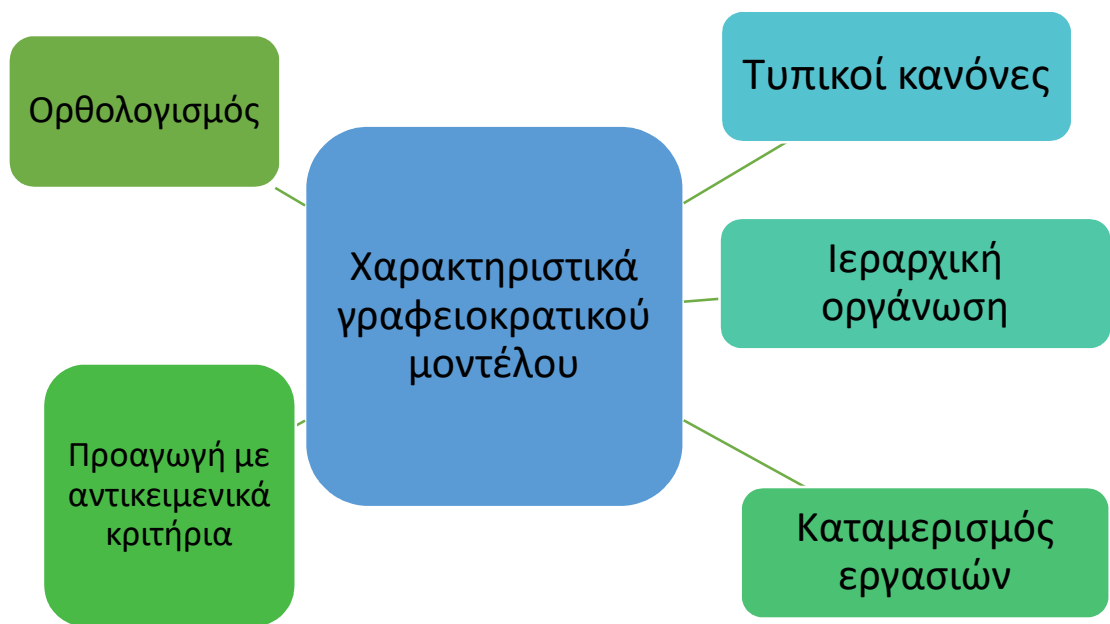
Ο Weber υποστήριξε ότι η γραφειοκρατία δεν αποτελεί μόνο ένα αποτελεσματικό σύστημα οργάνωσης αλλά και ένα μέσο άσκησης της εξουσίας. Το σύνολο των εργασιών και των διαδικασιών διατυπώνονται εγγράφως και δύνανται να αρχειοθετηθούν και επομένως οι εργαζόμενοι δεν χρειάζεται να έχουν σφαιρική γνώση του αντικειμένου τους ή να δείχνουν συναισθηματισμό. Η γραφειοκρατία βασίζεται στη συνέπεια, τη σταθερότητα, την αξιοπιστία και τον προγραμματισμό.

Σχήμα 1: Ιεραρχική δομή γραφειοκρατικού μοντέλου

Πηγή: <https://slidemodel.com/different-types-organizational-structures-charts/>

Το γραφειοκρατικό μοντέλο αναπτύσσεται με ιεραρχική δομή σε μορφή πυραμίδας θέτοντας ως θεμελιώδες οργανωσιακό ζήτημα την αναγνώριση της εξουσίας, η οποία εφαρμόζεται μέσα από γραφεία που αναλαμβάνουν εργασίες και συντονίζονται από μία ανώτερη αρχή. Οι αποφάσεις αποτελούν προϊόν ενός τυπικού συστήματος κανόνων που εξασφαλίζουν ομοιογένεια, ενισχύουν την τυπικότητα, στοχεύοντας στη μείωση των εντάσεων και των αντιπαραθέσεων μεταξύ των εργαζομένων.

Σχήμα 2: Βασικά χαρακτηριστικά γραφειοκρατικού μοντέλου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι εργαζόμενοι επιλέγονται με βάση αντικειμενικά κριτήρια και προσόντα και η προαγωγή εξασφαλίζεται βάσει παλαιότητας ή αποτελεσματικότητας ή προσμετρώντας και τους δύο αυτούς παράγοντες. Επίσης, τα στελέχη δεν εμπλέκονται συναισθηματικά στις εργασιακές τους σχέσεις αλλά ακολουθούν ένα προσανατολισμό, απρόσωπο και τυπικό που εξασφαλίζει την ομοιομορφία των ενεργειών. Οι θέσεις εργασίας και τα μέσα για την άσκησή τους είναι προσβάσιμα στα στελέχη αλλά σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν ιδιοκτησία τους.

Ο Weber στόχευσε στην ανάλυση του ζητήματος της διοίκησης και της οργάνωσης, χωρίς ωστόσο να το αντιμετωπίσει στην πράξη. Δεν προσμέτρησε ότι εκτός από τις τυπικές σχέσεις δημιουργούνται και άτυπες που επηρεάζουν τη λειτουργία των οργανισμών. Επίσης, οι τυπικοί κανονισμοί που θεσπίζονται και εφαρμόζονται για την αύξηση της παραγωγικότητας, συχνά είναι οι ίδιοι κανόνες που δημιουργούν ζητήματα δυσλειτουργίας και γραφειοκρατικής ακαμψίας (Ψυχοπαίδης Κ., 1993, σελ. 45-47).

Η κριτική στο γραφειοκρατικό μοντέλο αφορά στη μονοτονία της εργασίας καθώς και στο ότι οι εργαζόμενοι μπορεί να χάσουν το ενδιαφέρον τους λόγω των τυπικών και απρόσωπων εργασιακών σχέσεων ενώ μπορεί να εμφανιστούν και συγκρούσεις μεταξύ παλαιότερων και νεότερων εργαζομένων καθώς οι δεύτεροι μπορεί να είναι ορισμένες φορές πιο παραγωγικοί. Επίσης, ο δημόσιος γραφειοκρατικός μηχανισμός συνδέεται με τη δημιουργία των σύνθετων βιομηχανικών κοινωνιών και την αυξανόμενη πίεση για οικονομική ανάπτυξη, και αποτελεσματικότητα.

Αν και η αποτελεσματικότητα του βεμπεριανού μοντέλου γραφειοκρατικής οργάνωσης κλονίστηκε από την εμφάνιση του νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ και την ανάδυση νέων διοικητικών πρακτικών όπως η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, το στρατηγικό μάνατζμεντ κ.α., είναι κοινά αποδεκτό ότι επηρέασε βαθύτατα τόσο την οργάνωση και τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης όσο και τις παραδοσιακές θεωρίες της οργάνωσης.

Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού και η αναγκαιότητα εξασφάλισης κοινωνικών παροχών, σε μορφή και έκταση δυσανάλογα υψηλή σε σχέση με το παρελθόν, απαιτούσαν τη δημιουργία γραφειοκρατικών μηχανισμών οργάνωσης και ελέγχου. Επίσης, η τεχνική υπεροχή του γραφειοκρατικού μοντέλου έναντι οποιασδήποτε άλλης μορφής οργάνωσης για την αντιμετώπιση των σύγχρονων πολύπλοκων κρατικών προβλημάτων συνέβαλε στην συνεχιζόμενη ανάπτυξη του (Τερλεξής Π., 1996, σελ. 102-105).

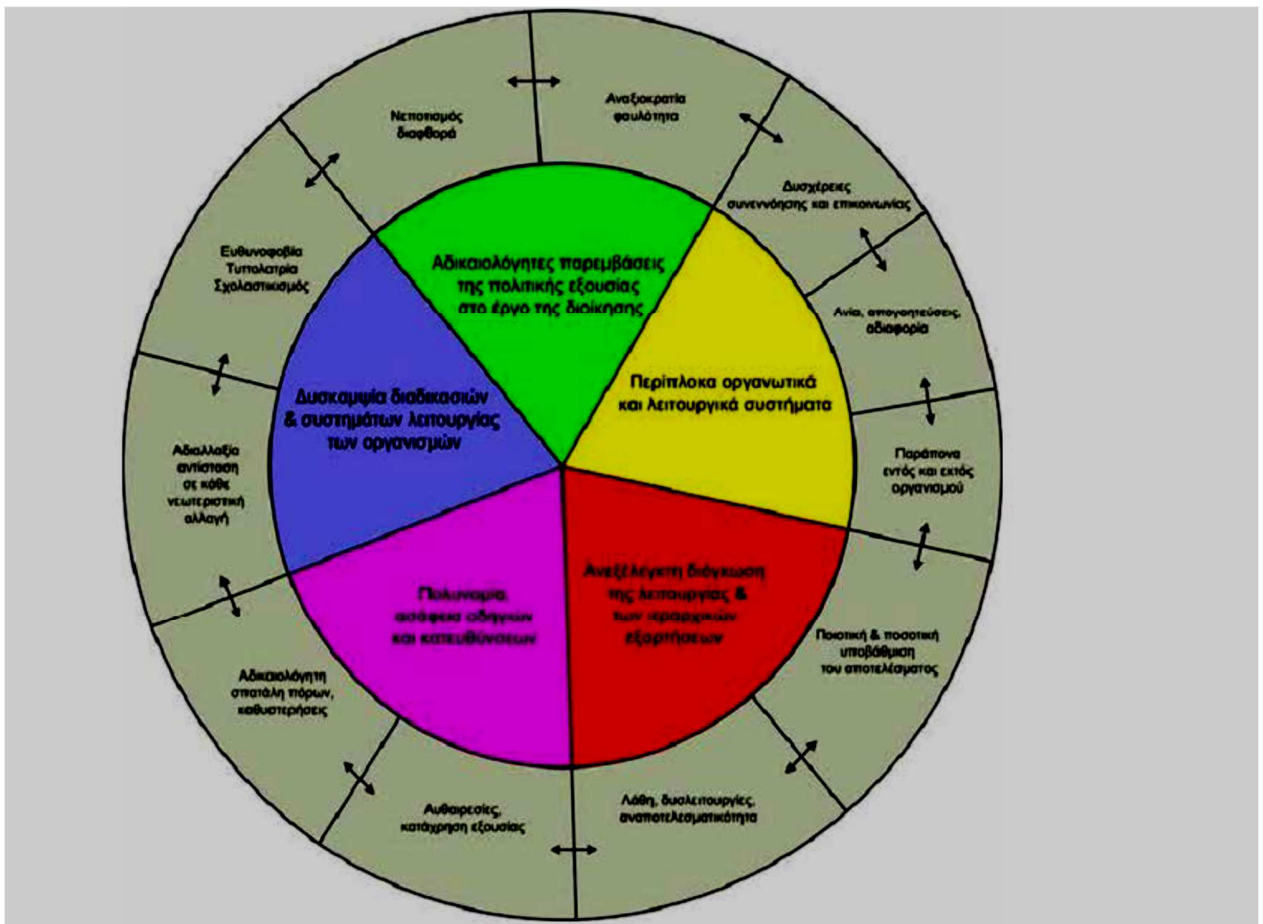
1.3. Η γραφειοκρατία στους δημόσιους οργανισμούς

Το βεμπεριανό μοντέλο γραφειοκρατικής οργάνωσης θεωρήθηκε ότι θα έχει επιτυχή εφαρμογή στις δημόσιες υπηρεσίες λόγω του τύπου των εργασιών που αυτές υλοποιούν, επαναλαμβανόμενες και ομοιόμορφες και λόγω της οργανωσιακής μορφής τους που είναι ογκώδης και πυραμιδοειδής. Ο συγκεντρωτισμός των δημόσιων οργανισμών επιταχύνει την

υλοποίηση των διαδικασιών, μειώνει τις συγκρούσεις και οδηγεί στη λήψη αποτελεσματικότερων και ποιοτικότερων αποφάσεων (Chevallier, 1993).

1.4. Ο φαύλος κύκλος της γραφειοκρατίας

Η ραγδαία ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και η ανάγκη για τη δημιουργία ενός δημόσιου τομέα λιγότερο δαπανηρού και περισσότερο αποτελεσματικού αναίρεσαν σταδιακά τα πλεονεκτήματα της γραφειοκρατίας και οδήγησαν στην ανάπτυξη νέων μορφών διοικητικής οργάνωσης. Οι τυποποιημένες διαδικασίες οδήγησαν στον νομικισμό, η προσήλωση στην τυπικότητα σε έλλειψη δημιουργίας ενός ευέλικτου μηχανισμού.

Σχήμα 3: Ο φαύλος κύκλος της γραφειοκρατίας

Πηγή: «Δημόσια Γραφειοκρατία, προβλήματα, επιπτώσεις, προοπτικές» (Π.Φαναριώτης)

Οι κρατικές δραστηριότητες επεκτάθηκαν, οι δημόσιοι οργανισμοί κλήθηκαν να διαχειριστούν έναν όλο και μεγαλύτερο όγκο αιτημάτων των πολιτών και βρέθηκαν αντιμέτωπες με σύνθετα και απρόβλεπτα δημόσια ζητήματα που οδήγησαν σε υπερμεγέθυνση των οργανισμών χωρίς την παραγωγή αντίστοιχων αποτελεσμάτων, επιβεβαιώνοντας ότι μία διεύρυνση του δημόσιου τομέα δεν οδηγεί απαραίτητα σε πιο αποδοτική διαχείριση του συμφέροντος του δημοσίου (Μιχαλόπουλος, 2003).

1.4. Ιστορική αναδρομή για τη δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα

Ξεκινώντας από τη μεταπολεμική περίοδο, η Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα με το μηχανισμό της δημόσιας διοίκησης να αδυνατεί να αντιμετωπίσει τα σύνθετα ζητήματα της περιόδου. Το 1941 συστήνεται το Υπουργείο Συντονισμού (Αναγκαστικός Νόμος 718/1945) ως συντονιστικό όργανο για την αναπτυξιακή διαδικασία και με αρμοδιότητα σύνταξης και ψήφισης του πρώτου ενιαίου Υπαλληλικού Κώδικα που ψηφίζεται το 1951 με τον Νόμο 1811/1951.

Ωστόσο, ο δημοσιούπαλληλικός κώδικας δεν θα τεθεί σε ισχύ, αντιθέτως θα οδηγήσει στην έκδοση 66 τροποποιητικών νόμων, οι οποίοι θα έχουν ως αποτέλεσμα την μεγέθυνση του δημόσιου τομέα, στη δημιουργία πελατοκεντρικών σχέσεων και στην ανάδειξη μίας ομάδας διανοουμένων που θα αποκλείσει ένα σημαντικό αριθμό πολιτών από την παροχή δημοσίων υπηρεσιών (Βέγλερης, σελ. 107-108, 1965).

Τα προβλήματα στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης λόγω του ανορθολογικού συστήματος προσλήψεων και της ανεπαρκούς εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων αποτυπώνεται τόσο στην έκθεση του Βαρβαρέσου το 1952 (Βαρβαρέσος, 1953, σελ. 65-90) όσο και στην έκθεση του συμβούλου του ΟΟΣΑ, G. Langrod (Langrod, 1964, σελ. 253-257). Ειδικότερα, ο Βαρβαρέσος επισημαίνει την έλλειψη ικανοτήτων και υπαλληλικής συνείδησης στα στελέχη του δημοσίου που εκμεταλλεύονται τη θέση τους έναντι προσωπικού οφέλους. Ο Langrod υποστηρίζει πως οι δημόσιοι υπάλληλοι θα πρέπει να ηγηθούν του διοικητικού εκσυγχρονισμού της χώρας και γι' αυτό θα πρέπει το στελεχιακό δυναμικό του δημόσιου τομέα να εκσυγχρονιστεί και να θωρακιστεί με τις απαραίτητες επαγγελματικές γνώσεις.

Τη δεκαετία του 1970, η δημόσια διοίκηση δεν θα παρεκκλίνει σε σχέση με τη λειτουργία της την προηγούμενη περίοδο, αποτυπώνοντας την αποτυχία των μεταρρυθμιστικών σχεδίων

και την υιοθέτηση αναχρονιστικών πρακτικών. Στη συνέχεια, τη δεκαετία του 1980 και παρά την είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η λειτουργία του δημοσίου δεν θα μεταβληθεί παρά τις προκλήσεις της περιόδου. Το 1985, ιδρύεται η Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, καθιερώνεται το ενιαίο μισθολόγιο με τους Νόμους 1505/1984 και 1585/1986 και εγκαθιδρύεται ένα μηχανογραφικό σύστημα προσλήψεων με μόρια (Νόμος 1320/1983), δυστυχώς όμως τα αποτελέσματα από τις μεταρρυθμίσεις αυτές δεν θα είναι τα αναμενόμενα.

Το 1992 σε μελέτη της περιόδου και υπό την προεδρία του Μ. Δεκλερή απαριθμούνται 117 παθογένειες της δημόσιας διοίκησης και τονίζεται η σημασία να εφαρμοστεί το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ που την ίδια περίοδο κυριαρχεί στην Ευρώπη, στο Δημόσιο (Μακροδημήτρης και Μιχαλόπουλος Ν. , σελ. 655-657,1992). Κύριες αιτίες της διοικητικής παθογένειας είναι ο συγκεντρωτισμός στη λήψη αποφάσεων, ο εσωστρεφής χαρακτήρας της διοίκησης, η έλλειψη επιτελικού και στρατηγικού σχεδιασμού και η σπατάλη πόρων του ελληνικού γραφειοκρατικού μοντέλου διοίκησης.

Την ίδια δεκαετία, ιδρύεται το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού με τον Νόμο 2190/1994 και στοχεύοντας στη δημιουργία ενός αξιοκρατικού συστήματος προσλήψεων στον δημόσιο τομέα. Επίσης, στο πλαίσιο διοικητικής ανασυγκρότησης της χώρας ψηφίζεται το σχέδιο Καποδίστριας και καθιερώνεται ο δεύτερος βαθμός στην τοπική αυτοδιοίκηση. Ωστόσο, οι μεταρρυθμίσεις, φέροντας τα χαρακτηριστικά της υπερπολιτικοποίησης, της υπερμεγέθυνσης του κράτους και της κοινοβουλευτικής υποβάθμισης, δεν θα φέρουν για άλλη μία φορά τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Παρατηρώντας την ιστορική εξέλιξη του ελληνικού διοικητικού μηχανισμού αποδεικνύεται η πολιτισμικά επικαθοριζόμενη αδυναμία για μια ενδογενή διοικητική μεταρρύθμιση. Τα ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν δεν εντάσσονται στο πλαίσιο της οργάνωσης της διοίκησης ή των θεσμών της, γεγονός που καθιστά και δύσκολη την επίλυση τους. Αντιθέτως, τα ζητήματα αυτά εντοπίζονται σε βαθύτερα στρώματα των κοινωνικών και οικονομικών σχηματισμών, σε εκείνα που αφορούν συλλογικές νοοτροπίες και αντιστοίχως το αξιακό σύστημα που τις αναπαράγει.

Συμπερασματικά, η φέρουσα ικανότητα του συστήματος διοίκησης αναμένεται να παραμείνει χαμηλή μέχρι την πραγματοποίηση ριζικών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών μεταβολών που θα αποτελέσουν το έναυσμα για πολιτικές και διοικητικές

μεταβολές. Ο φαύλος κύκλος της μεταρρυθμιστικής αδυναμίας στον οποίο έχει εγκλωβιστεί η Ελλάδα μπορεί να ξεπεραστεί μέσω της αναβάθμισης της διοικητικής ικανότητας και με γενεσιουργό πηγή για τις όποιες αλλαγές την εξωτερική εξορθολογιστική επίδραση. Αν και αξίζει να σημειωθεί πως η εξωτερική επίδραση δεν διαθέτει την αναγκαία βαρύτητα για να συμβάλει στην αλλαγή του διοικητικού συστήματος (Τσέκος, 2014, σελ. 176-177).

1.5. Η κρίση της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα

Τα προβλήματα του γραφειοκρατικού μοντέλου διοίκησης και η ανεπάρκεια στην οργάνωση του κρατικού μηχανισμού έγιναν εμφανή στην Ελλάδα από την αρχή της μεταπολεμικής περιόδου. Η ανάγκη για συστηματική αναδιάρθρωση και οι συνεχείς προσπάθειες για μεταρρύθμιση δεν επέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα με συνέπεια τη γενικευμένη κρίση της δημόσιας διοίκησης.

Η πολιτικοποίηση και ο συγκεντρωτισμός του διοικητικού συστήματος δημιούργησαν ζητήματα διοικητικής συνέχειας και έντονες αντιδράσεις στην εφαρμογή των εκσυγχρονιστικών μεταρρυθμίσεων. Οι τυπικοί κανόνες εφαρμόζονταν επιλεκτικά ενώ οι άτυπες πρακτικές υπερίσχυαν έναντι της εφαρμογής διαδικασιών που είχαν θεσμοθετηθεί με αποτέλεσμα να εξουδετερώνονται οι μηχανισμοί κυρώσεων και ελέγχου.

Ο συγκεντρωτισμός του γραφειοκρατικού συστήματος δεν σημαίνει αυτομάτως μεγαλύτερη δυνατότητα ρυθμίσεων και καθοδήγησης. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει την αιτία για συντονιστικά προβλήματα, ειδικότερα όταν τίθενται περιορισμοί για την επίτευξη της διοικητικής σύγκλησης που προϋποθέτουν προσδιορισμό προτεραιοτήτων και επίτευξη συμμόρφωσης (Σπανού, 2001).

Οι λόγοι της κρίσης του γραφειοκρατικού συστήματος στην Ελλάδα, πολλαπλοί και αλληλένδετοι, συνοψίζονται σε δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά που εντοπίστηκαν κατά την πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο αλλά εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι και τις ημέρες μας:

- Οι ελλείψεις εξωτερικές διαφοροποιήσεις και η απόσταση της διοίκησης από την εφαρμογή πολιτικών που είχε ως συνέπεια μία αυξανόμενη τάση για πολιτικοποίηση στις ανώτερες βαθμίδες της πυραμίδας της διοίκησης

- Οι ανεπάρκειες εσωτερικής ανάπτυξης και λειτουργικής διαφοροποίησης του διοικητικού συστήματος τόσο σε οργανωσιακό επίπεδο και επίπεδο εφαρμογής διαδικασιών όσο και σε επίπεδο στελέχωσης ανθρώπινου δυναμικού

Παρά την πληθώρα προσπαθειών για την μεταρρύθμιση του διοικητικού συστήματος, τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά με χαμηλή αποτελεσματικότητα καθώς οι μεταρρυθμίσεις αντιμετώπιζαν ισχυρές αντιδράσεις που πέτυχαν να τις αναστείλουν ή σε άλλες περιπτώσεις ο σχεδιασμός τους παρουσίαζε αδυναμίες στην εφαρμογή με συνέπεια την επιδείνωση της κρίσης ικανότητας της διοίκησης (Μακρυδημήτρης, 1999, σελ. 322-325).

1.6. Οι συνέπειες του βραχυπρόθεσμου σχεδιασμού των μεταρρυθμίσεων

Η απουσία εφαρμογής ορθολογικών κανόνων εισαγωγής αλλαγών στο ελληνικό διοικητικό σύστημα αποτέλεσε κυρίαρχο στοιχείο των προσπαθειών των εκάστοτε κυβερνητικών ομάδων για μεταρρυθμίσεις. Τα πιεστικά όρια του πολιτικού χρόνου, η προσπάθεια εντυπωσιασμού της κοινής γνώμης και η προσπάθεια σύνδεσης με επιτυχημένες προσπάθειες μεταρρυθμίσεων στο εξωτερικό υπαγόρευαν σε σημαντικό βαθμό την κατεύθυνση και τον ρυθμό ανάπτυξης των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών.

Επιπροσθέτως, η απουσία επαρκών ιδίων μηχανισμών για την επίτευξη μίας ορθολογικής αυτό-μεταρρύθμισης σχεδιασμένης με εσωτερική τεχνογνωσία στον προγραμματισμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση αποτέλεσε επιβαρυντικό παράγοντα της μεταρρυθμιστικής στρατηγικής. Η υιοθέτηση της πρακτικής «δες – και - πες» ήταν συνέπεια της βραχυπρόθεσμης συμμετοχής των διοικητικών και πολιτικών στελεχών σε διευρωπαϊκά δίκτυα διοικητικού εκσυγχρονισμού που δεν εξασφάλιζε την διοικητική συνέχεια αλλά και της εφαρμογής επιτυχημένων διεθνών μεταρρυθμίσεων χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί λεπτομερής μελέτη και ενσωμάτωση στα ελληνικά διοικητικά δεδομένα.

Η ανάθεση προγραμμάτων για διοικητική καινοτομία σε εμπειρογνώμονες του εξωτερικού και η δυσκολία για εσωτερική παρακολούθηση, έλεγχο και απορρόφηση της τεχνογνωσίας αποτέλεσαν εμπόδια στην προσπάθεια εφαρμογής των μεταρρυθμιστικών εγχειρημάτων. Ακόμη, η άγνοια της ιδιαιτερότητας του ελληνικού διοικητικού συστήματος και η

προσπάθεια εξαντλητικής εφαρμογής γενικευμένων προτύπων έφεραν αποτελέσματα κατώτερα των προσδοκιών και των απαιτήσεων.

Συνεπώς, η αναποτελεσματικότητα του διοικητικού συστήματος δεν είναι συνέπεια της διαδοχικής αποτυχίας των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών αλλά απόρροια σχεδιασμού που παρήχθησαν σε ένα μη – βεμπεριανό διοικητικό περιβάλλον το οποίο και αναπαρήγαγαν. Η προσπάθεια εκσυγχρονισμού δεν είναι γραμμική και η επιτυχής ή μη εξέλιξη τους θα πρέπει να αξιολογείται ενδεχομενικά, θέτοντας στο επίκεντρο τις στρατηγικές που εφαρμόζουν τα δρώντα υποκείμενα και τις αντιφατικές τους προσωπικές επιδιώξεις.

Επομένως, σε μία προσπάθεια βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των διοικητικών μεταρρυθμίσεων με τρόπο ενδεχομενικό, συνυπολογίζοντας τα οφέλη των κοινωνικών ομάδων, η αξιολόγηση αποδίδει με τρόπο συνολικό και συλλογικό, μη θετικά αποτελέσματα. Η αναπαραγωγή της μη ισότιμης πρόσβασης των δρώντων υποκειμένων σε πόρους του δημοσίου μείωσε το συνολικό κοινωνικό όφελος, υποβάθμισε την ικανότητα για ανάπτυξη της Ελλάδας και υπέσκαψε τη θέση της όσον αφορά το ζήτημα του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας (Τσέκος, 2014, σελ. 166-167).

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλη την πορεία της προσπάθειας σχεδιασμού μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, η εφαρμογή πολιτικών εξισορρόπησης των συμφερόντων και των ανισοτήτων προκειμένου να διατηρηθεί η κοινωνική ηρεμία και συνοχή ήταν εμφανής και αποτέλεσε απαραίτητο συστατικό για την ενσωμάτωση αλλαγών τόσο στον τομέα της δημόσιας διοίκησης όσο και στον οικονομικό τομέα. Εξισορρόπηση που κρίθηκε αναγκαία λόγω της εξάπλωσης των καταναλωτικών προτύπων μέσω της ηλεκτρονικής και έντυπης πληροφόρησης αλλά και λόγω των σημαντικών διαφορών στα επίπεδα διαβίωσης που παρατηρήθηκαν εντός της χώρας (Πετράκος, Ψυχάρης, 2016, σελ. 208).

1.7. Η επιβίωση της πελατειακής παράδοσης στην Ελλάδα

Κατά τα διαδοχικά στάδια ανάπτυξης του ελληνικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος συντέθηκε και αναπαράχθηκε μία κουλτούρα διοίκησης που ταυτόχρονα αποτέλεσε και την κουλτούρα συναλλαγής των πολιτών με το δημόσιο και η οποία δομήθηκε στα εξής χαρακτηριστικά:

- Η αύξηση της συμβολικής απόστασης από κρατικές μακρο – συλλογικότητες. Η ατομική ταυτότητα συγκροτήθηκε μέσα σε γεωγραφικές ή σχεσιακές μικρο – συλλογικότητες (επαγγελματικές ομάδες, πελατειακά δίκτυα, οικογένεια κ.α.)
- Ο βεμπεριανός διαχωρισμός που οριοθετεί το δημόσιο λειτούργημα και τις προσωπικές επιδιώξεις και ανάγκες δεν τηρήθηκε, με συνέπεια την αξιοποίηση των δημόσιων πόρων για ιδιοτελείς σκοπούς από δημοσίους υπαλλήλους αλλά και από πολίτες
- Παραβίαση των ορίων που θέτουν οι ουσιαστικές αξιακές παραδοχές (ατομισμός, ιδιοτέλεια) που προσδιορίζουν τον τρόπο συμπεριφοράς των συλλογικών υποκειμένων και ο νομιμοποιητικός λόγος των συλλογικών υποκειμένων (ανάπτυξη επιχειρηματολογίας για την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος) προκειμένου να αιτιολογηθεί η συμπεριφορά τους
- Ανεκτικότητα στην μη τήρηση των τυπικών κανόνων και περαιτέρω εφαρμογή συστηματικά άτυπων πρακτικών
- Βραχυπρόθεσμος σχεδιασμός και μη ορθολογική χρονική κατάτμηση που οδήγησαν σε κατασταλτική και όχι προληπτική δραστηριότητα και μη προσαρμογή των τρεχουσών διοικητικών πρακτικών με σχεδιαστικές και αξιολογητικές λογικές
- Επικέντρωση σε τυπική ροή διαδικασιών και όχι στην αποτελεσματικότητα με συνέπεια την ενίσχυση της τυπολατρίας και του νομικισμού με στόχευση στην νομιμότητα και όχι σε ζητήματα αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας

Τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν εμπεριέχουν διαστάσεις πολιτισμικών χαρακτηριστικών και ορθολογισμού του ελληνικού κράτους και συνιστούν παράλληλα στοιχεία για τη στρατηγική που εφαρμόζουν τα συλλογικά υποκείμενα. Η ανάδυση των επιλογών αυτών προέρχεται από την προσπάθεια μεγιστοποίησης της πρόσβασης των υποκειμένων σε διαθέσιμες πηγές πόρων και ισχύος. Τα σχήματα που προκύπτουν στον αξιακό και ορθολογικό τομέα προσδιορίζουν και προσανατολίζουν αναλογικά τις συμπεριφορές που υιοθετούν τα δρώντα υποκείμενα (Τσέκος, 2021, σελ. 384-385).

1.8. Διοικητικές μεταρρυθμίσεις και νομοθεσία στην Ελλάδα

Ένα σημαντικό βήμα για τον διοικητικό προγραμματισμό έγινε με το Νόμο 3230/2004 ο οποίος έθετε τη στοχοθεσία προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι του εκάστοτε φορέα. Η υλοποίηση συγκεκριμένων ενεργειών για την επίτευξη του στόχου προσδιορίζονται χρονικά και αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης τόσο των προϊσταμένων όσο και των υπαλλήλων παράλληλα με τις υπηρεσίες για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας – αποδοτικότητας όπου αυτές είχαν συσταθεί.

Αναφορά σε νομοθεσία γίνεται και στο άρθρο 22 του Νόμου 4369/2016, σύμφωνα με το οποίο κάθε Οκτώβριο, το ανώτερο όργανο της ιεραρχίας θέτει τους στρατηγικούς στόχους για το επόμενο έτος. Τον Νοέμβριο, το ανώτατο όργανο της ιεραρχίας σε συνεργασία με τις Γενικές Διευθύνσεις κατανέμουν τους στρατηγικούς στόχους και ακολουθεί ενημέρωση των κατώτερων ιεραρχικά βαθμίδων από τους Προϊσταμένους.

Το 2019 με τη νομοθεσία για το Επιτελικό Κράτος συστηματοποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε το σύνολο των διατάξεων που αφορούσαν ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας της Κεντρικής Κυβέρνησης. Ειδικότερα, ο ετήσιος προγραμματισμός της Κυβέρνησης καταγράφεται στο Ενιαίο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής, εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο και συντάσσεται από τις Γενικές Γραμματείες Συντονισμού. Το Ενιαίο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής περιλαμβάνει τα επιχειρησιακά σχέδια των Υπουργείων και αποτελείται από:

- Τον ετήσιο Κυβερνητικό νομοθετικό προγραμματισμό
- Τον σχεδιασμό των προσλήψεων για το δημόσιο τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση
- Βεβαίωση από την οποία προκύπτει η συμφωνία του Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής με τον προϋπολογισμό των εκάστοτε αρμόδιων Υπουργών

Στις περιπτώσεις που υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στις κανονιστικές πράξεις που έχουν προγραμματιστεί και σε αυτές που τελικώς πραγματοποιήθηκαν, απαιτείται αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για τους λόγους της υπέρβασης. Ειδικότερα, η αιτιολόγηση της υπέρβασης θα πρέπει να αφορά:

- Επάρκεια λόγω των επικρατουσών συνθηκών

- Στόχευση εναρμόνισης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας με το εθνικό δίκαιο
- Επικύρωση διεθνούς συνθήκης ή σύμβασης ή πράξης νομοθετικού περιεχομένου
- Συσχέτιση με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρα 109 και 110) που αφορά επείγον ή κατεπείγον ζήτημα που πρέπει να ρυθμιστεί
- Τον στρατηγικό προγραμματισμό που υλοποιείται κάθε έτος και αφορά τακτικό και έκτακτο προσωπικό που θα στελεχώσει τη Γενική Κυβέρνηση σύμφωνα με το Μητρώο της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας

Η αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου γίνεται μηνιαίως όπου ελέγχονται τα σχέδια δράσης των Υπουργείων. Η εποπτεία ασκείται στις τακτικές μηνιαίες συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, μέσω των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων με βάση τις ανατεθείσες αρμοδιότητες και μέσω των Πολιτικών Επιτροπών για την Παρακολούθηση των Δημοσίων Πολιτικών. Η αξιολόγηση των δεδομένων που προέκυψαν μετά την εφαρμογή της νομοθεσίας θα αξιολογηθούν μετά την παρέλευση τριετίας και σε κάθε περίπτωση πριν την πενταετία.

Η Προεδρία της Κυβέρνησης εκκινεί τη διαδικασία της αξιολόγησης απευθυνόμενη στην Υπηρεσία Συντονισμού, η οποία αποστέλλει έγγραφο στις αρμόδιες υπηρεσίες προκειμένου να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση της ρύθμισης και να διατυπωθούν προτάσεις για βελτίωση ή τροποποίηση. Δικαίωμα αξιολόγησης δίνεται και στη Βουλή με βάση τον Κανονισμό της, λαμβάνοντας υπόψη τα οφέλη, τις θετικές επιδράσεις και τα πορίσματα της νομοθεσίας καθώς και το κόστος που έχει προκύψει.

Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ο βασικός νόμος για τη ρύθμιση των διαδικασιών στο δημόσιο τομέα που είναι ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας όπως αυτός έχει τροποποιηθεί και ισχύει (Νόμος 2690/1999). Ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας θέτει τα όρια των υποχρεώσεων των στελεχών του δημοσίου αλλά και των υπηρεσιών σε ζητήματα εξυπηρέτησης των πολιτών. Στην πράξη, ο Νόμος 2690/1999 καταγράφει και συγκεντρώνει νομολογιακά αρχές που έχουν διαμορφωθεί βάσει διαδικασιών, αδυνατώντας, ωστόσο, να θέσει τις βάσεις του ανασχεδιασμού τους.

Τέλος, η πρώτη προσπάθεια να θεσμοθετηθούν και να καταγραφούν διαδικασίες έγινε με τον Νόμο 4727/2020 ο οποίος προβλέπει τη σύσταση Εθνικού Μητρώου Διαδικασιών στο οποίο οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να καταγράφουν τις διαδικασίες εντός τριμήνου από την θεσμοθέτησή τους. Στο Εθνικό Μητρώο Διαδικασιών καταγράφεται κατ' ελάχιστον:

- Η νομοθεσία και τα επιμέρους στάδια των διαδικασιών
- Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται τόσο στα επιμέρους στάδια όσο και στην υλοποίηση των διαδικασιών
- Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά προκειμένου να διεκπεραιωθεί η διαδικασία
- Το δημόσιο αγαθό ή υπηρεσία που θα παραχθεί
- Ο χρόνος που απαιτείται για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας
- Το κόστος για παράβολα και τέλη
- Τα στάδια των διαδικασιών αποτυπώνονται σε διαγράμματα ροής ακολουθώντας την τυποποιημένη μεθοδολογία

1.9. Ανασχεδιασμός δημόσιας διοίκησης

Ο ανασχεδιασμός της δημόσιας διοίκησης επικεντρώνεται στη βελτίωση της στρατηγικής,

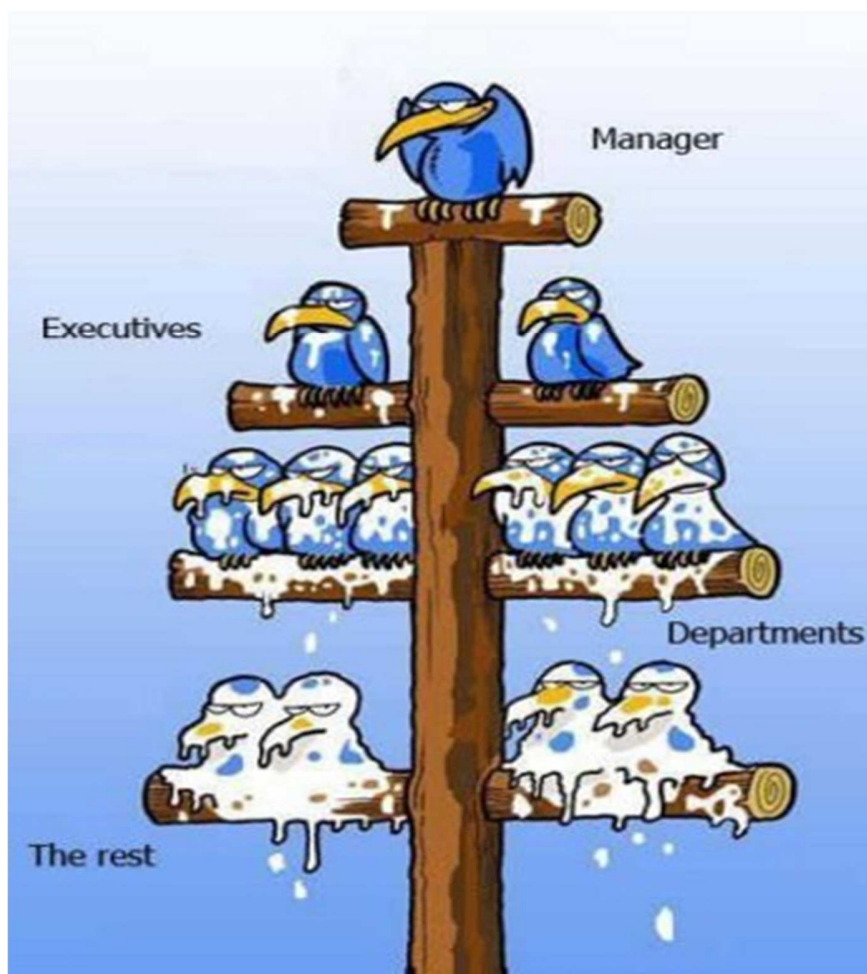

Σχήμα 4: Οι διαστάσεις του ανασχεδιασμού της Δημόσιας Διοίκησης (Saxena, 1996)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

της οργανωσιακής δομής, της πληροφορικής τεχνολογίας και της κουλτούρας (Saxena, 1996). Η προτυποποίηση και ο ανασχεδιασμός των διοικητικών διαδικασιών προϋποθέτει στρατηγικό σχεδιασμό, βελτιστοποίηση της νομοθέτησης, στρατηγική διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού και διαχείριση τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνιών.

Η στρατηγική ορίζει τη στοχοθεσία, δημιουργεί όραμα και θεσπίζει αντικειμενικούς στόχους. Η στρατηγική εκφράζει την δυνατότητα μίας ομάδας να καταγράψει το στάδιο στο οποίο βρίσκεται αλλά και αυτό που θέλει να φτάσει και να εντοπίσει τα μέτρα που πρέπει να λάβει για να το πετύχει. Οι στόχοι του δημόσιου οργανισμού που σχετίζονται με την προστασία

Σχήμα 5: Βεμπεριανό γραφειοκρατικό μοντέλο -Οργανωσιακή δομή

Πηγή: <https://www.steveritchie.net/post/design-a-stunning-blog>

του δημόσιου συμφέροντος, την βελτιστοποίηση της εξυπηρέτησης των πολιτών και η επίτευξη του χαμηλότερου δυνατού κόστους αποτελούν το όραμα του, το οποίο πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τους επιχειρησιακούς στόχους που έχουν τεθεί (Saxena, 1996, σελ. 58-59).

Παραδοσιακά, στη δημόσια διοίκηση τα ανώτερα ιεραρχικά στρώματα κατέχουν μεγαλύτερη εξουσία ενώ οι εργαζόμενοι αποτελούν τη βάση της. Εν προκειμένω, ο ανασχεδιασμός στοχεύει στην προσέγγιση του πολίτη, στην κατανόηση των αναγκών του και στην προτυποποίηση των διαδικασιών κατά τρόπο που να βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και να ικανοποιεί τον πολίτη.

Επίσης, ο ανασχεδιασμός στοχεύει, όσον αφορά στη διάσταση της οργανωσιακής δομής, στην ενίσχυση των ικανοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων ώστε με δεδομένους πόρους, να εργάζονται με τον προσωπικό τους τρόπο και ρυθμό προκειμένου να υλοποιήσουν την στοχοθεσία που τέθηκε από την ανώτερη ιεραρχία του οργανισμού. Απώτερος στόχος είναι να αποκτήσουν οι εργαζόμενοι την εξουσία για τη λήψη αποφάσεων, βελτιστοποιώντας τις διαδικασίες και δρώντας αυτόνομα και ανεξάρτητα.

Η ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών αποτελεί μία ακόμη σημαντική διάσταση για τον ανασχεδιασμό της δημόσιας διοίκησης δεδομένου ότι ο δημόσιος τομέας είναι πρωτίστως εντάσεως εργασίας και άρα μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της παραγωγικότητας. Η μείωση του κόστους των συναλλαγών δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και ο εκσυγχρονισμός των δημοσίων διαχειριστικών συστημάτων αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασύνδεση των ροών πληροφορίας μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και την αναβάθμιση των δικτύων επικοινωνίας (Davenport, 1994, σελ. 112-114).

Η ολοένα και αυξανόμενη σημασία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δίνει τη δυνατότητα στη δημόσια διοίκηση με τη χρήση της τεχνολογίας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των πολιτών με τη χρήση νέων μεθόδων στην παροχή υπηρεσιών και με στόχευση στην πιο αποτελεσματική αλλά και πιο αποδοτική ικανοποίησή τους. Αν και η χρήση τεχνολογιών πληροφορικής υστερεί σημαντικά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα, τις τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα.

Αξιοσημείωτη είναι η ανταπόκριση των πολιτών στις πρωτοβουλίες για ευρύτερη εφαρμογή διαδικασιών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως το gov.gr, η νέα Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της

Δημόσιας Διοίκησης κ.α. Επίσης, η υψηλή προσαρμοστικότητα των πολιτών στο νέο ψηφιακό περιβάλλον παροχής υπηρεσιών δείχνει την εμπιστοσύνη που έχουν αρχίσει να αποκτούν καθώς η ψηφιακή διακυβέρνηση δίνει μία εικόνα οργανωμένου προγραμματισμού και συνολικού σχεδιασμού, εστιάζοντας στην πολιτο – κεντρική προσέγγιση (Σπινέλης Δ. κ.α., σελ. 20-21, 2021).

Τέλος, η διάσταση της οργανωσιακής κουλτούρας, στο πλαίσιο του ανασχεδιασμού της δημόσιας διοίκησης περιλαμβάνει πεποιθήσεις, αξίες και προσδοκίες των στελεχών του οργανισμού. Οι προσδοκίες αυτές δημιουργούν ένα σύνολο κανόνων και νορμών συμπεριφοράς που ρυθμίζουν συνολικά τη συμπεριφορά των εργαζόμενων στον οργανισμό. Όσο πιο βαθιά ριζωμένες είναι αυτές οι αξίες και οι πεποιθήσεις τόσο πιο δύσκολο γίνεται για τον οργανισμό να αλλάξει, να ανασχεδιάσει και να βελτιστοποιήσει διαδικασίες.

Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει ότι ο οργανισμός δεν μπορεί να αλλάξει. Υπάρχουν και αξίες που συμβάλουν στην προώθηση αλλαγών όπως η διαφάνεια, η εμπιστοσύνη, η ύπαρξη οράματος, η εστίαση στην ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται, ο σεβασμός, η ανάληψη πρωτοβουλιών κ.α. Η αλλαγή νοοτροπίας που έχει δομηθεί σύμφωνα με το βεμπεριανό μοντέλο γραφειοκρατικής οργάνωσης και που χαρακτηρίζεται από έντονη στρωματοποίηση, αποτελεί το στόχο του ανασχεδιασμού σε σχέση με την οργανωσιακή κουλτούρα (Andersen, 2006, σελ. 610-612).

Με τη βοήθεια του ανασχεδιασμού της δημόσιας διοίκησης αλλά και της απλούστευσης και προτυποποίησης των διαδικασιών του δημοσίου επιτυγχάνεται ανακατάταξη εργασιών και διαδικασιών που συνεπάγεται μείωση του αριθμού τους και εκτέλεσή τους με φυσική σειρά αλλά και αναδιοργάνωση των δομών του οργανισμού από κάθετη σε διατμηματική, παράλληλα με αναβάθμιση του στελεχιακού δυναμικού. Συνέπεια όλων αυτών είναι η δημιουργία εργασιών και διαδικασιών περισσότερο ευέλικτων ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες του οργανισμού και ενσωμάτωση αλλαγών που μειώνουν το κόστος και βελτιστοποιούν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών (Κέφης Β., σελ. 40-41, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Το θεσμικό πλαίσιο της διαδικασίας
απαλλοτρίωσης του Υπουργείου
Πολιτισμού και Αθλητισμού

2.1. Θεσμικό πλαίσιο αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Το θεσμικό πλαίσιο της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης είναι σύνθετο και δαιδαλώδες. Επί της ουσίας αντικατοπτρίζει την συνθετότητα και πολυπλοκότητα της διαδικασίας. Η προσπάθεια κωδικοποίησης της νομοθεσίας, το 2001, με τον Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς πολύ σύντομα οι τροποποιήσεις του Κώδικα διαδέχονταν η μία την άλλη, μεταξύ άλλων και λόγω της οικονομικής κρίσης που απαιτούσε την προσαρμογή της δημοσιονομικής νομοθεσίας αλλά και των διαδικασιών στα νέα δεδομένα.

Προφανώς, οι Κωδικοποιήσεις της νομοθεσίας πάντα συμβάλλουν στην καλύτερη εφαρμογή των νόμιμων διαδικασιών καθώς η προσφυγή σε ένα και μόνο ενιαίο θεσμικό κείμενο για την κατοχύρωση της νομιμότητας της διαδικασίας διευκολύνει τόσο το δημόσιο όσο και τους πολίτες. Ωστόσο, στην περίπτωση των απαλλοτριώσεων, το βραχυπρόθεσμο διάστημα στο οποίο εφαρμόστηκε ως μοναδικό θεσμικό κείμενο ο Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων δεν βοήθησε με ουσιώδη τρόπο στην απλούστευση της διαδικασίας.

2.2. Άρθρο 17 του Συντάγματος – Προστασία της ιδιοκτησίας, Απαλλοτρίωση

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του Συντάγματος, το Κράτος προστατεύει την ιδιοκτησία με την προϋπόθεση ότι δεν ασκείται σε βάρος του γενικού συμφέροντος. Η ιδιοκτησία είναι δικαίωμα όλων και κανένας δεν την στερείται, παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας η οποία έχει τεκμηριωθεί με προσήκοντα τρόπο. Ο τρόπος αυτός έχει οριστεί από τον νόμο έχοντας

προηγηθεί πλήρης αποζημίωση αυτής ανάλογη της αξίας που είχε το απαλλοτριωμένο κατά την διάρκεια που συζητήθηκε στο δικαστήριο ο προσωρινός προσδιορισμός της αποζημίωσης.

Στην περίπτωση που αιτηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός αυτής, υπολογίζεται η αξία που έχει κατά τον χρόνο διεξαγωγής της συζήτησης στο δικαστήριο. Στην περίπτωση που η συζήτηση για τον οριστικό προσδιορισμό επιτευχθεί μετά την πάροδο έτους από την συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό, τότε η αποζημίωση προσδιορίζεται σύμφωνα με την αξία της ιδιοκτησίας στο διάστημα που συζητείται ο οριστικός προσδιορισμός. Η δαπάνη αποζημίωσης καλύπτεται και δικαιολογείται μέσω της απόφασης κήρυξης. Με την συναίνεση του δικαιούχου μπορεί η αποζημίωση να καταβληθεί και με άλλον τρόπο. Μπορεί να αποζημιωθεί παραχωρώντας του την κυριότητα άλλου ακινήτου ή παραχωρώντας του δικαιώματα επί άλλου ακινήτου.

Μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης δεν λαμβάνεται υπόψη καμία μεταβολή της αξίας του απαλλοτριωμένου που ενδέχεται να υπάρξει. Τα αρμόδια δικαστήρια ορίζουν την αποζημίωση. Κατόπιν ακρόασης ή πρόσκλησης από τον δικαιούχο, μπορεί να οριστεί προσωρινή αποζημίωση από το αρμόδιο δικαστήριο παρέχοντας από μεριάς του κάποια εγγύηση σύμφωνα με τον νόμο. Όλες οι διαφορές και υποθέσεις που αφορούν απαλλοτριώσεις, η προτεραιότητα διεξαγωγής των δικών, μπορούν να προβλέπονται από τον νόμο εγκαθιδρύοντας ενιαία δικαιοδοσία, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94.

Ο ίδιος νόμος ρυθμίζει τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες. Επίσης, ο ιδιοκτήτης διατηρεί ακέραια όλα τα δικαιώματα του και απαγορεύεται οποιαδήποτε κατάληψη του ακινήτου μέχρι να καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση. Υπάρχει περίπτωση το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να προσδιορίσει την οριστική ή προσωρινή αποζημίωση να επιτρέψει να πραγματοποιηθούν εργασίες και πριν προσδιορισθεί και καταβληθεί αυτή. Αυτό γίνεται στην περίπτωση που πρέπει να εκτελεστούν έργα ιδιαίτερης σημασίας για την οικονομία της Χώρας υπό τον όρο να καταβληθεί εύλογο τμήμα της αποζημίωσης και εγγύηση πλήρους παροχής αυτής όπως έχει οριστεί από τον νόμο. Αναλόγως εφαρμόζεται και η δεύτερη πρόταση του πρώτου εδαφίου.

Όταν υπάρχει απόφαση για προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης είναι υποχρεωτικό μέσα σε ενάμισι έτος το αργότερο από τη δημοσίευση της να καταβληθεί αυτή. Στην περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό καταβάλλεται στο προαναφερθέν χρονικό

πλαίσιο από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου. Μη τήρηση των προηγούμενων οδηγεί σε αίρεση της απαλλοτρίωσης αυτοδικαίως. Η αποζημίωση που θα λάβει ο δικαιούχος δεν υπόκειται σε κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος.

Υποχρεωτική ικανοποίηση για την πρόσοδο την οποία έχασαν οι δικαιούχοι από το ακίνητο που απαλλοτριώθηκε έως το χρόνο καταβολής της αποζημίωσης ορίζεται από τον νόμο. Ο νόμος μπορεί να επιτρέψει την απαλλοτρίωση υπέρ του Δημοσίου ευρύτερων ζωνών σε συνδυασμό με τις εκτάσεις που είναι αναγκαίες για την κατασκευή των έργων όταν προκύπτουν έργα κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας. Σε αυτόν καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις μίας τέτοιας απαλλοτρίωσης. Εκεί ορίζονται οι διαδικασίες για τη διάθεση ή χρησιμοποίηση των εκτάσεων που απαλλοτριώνονται για δημόσιους ή κοινωφελείς γενικά σκοπούς και όσων επιπλέον θα χρειαστούν για την ολοκλήρωση του έργου.

Σε περίπτωση εκτέλεσης έργων με προφανή κοινή ωφέλεια υπέρ του Δημοσίου, ο νόμος μπορεί να ορίσει οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οργανισμούς κοινής ωφέλειας και δημόσιες επιχειρήσεις. Μπορεί να επιτρέψει να διανοιχθούν υπόγειες σήραγγες χωρίς αποζημίωση στο επιβαλλόμενο βάθος υπό τον όρο ότι δεν θα παραβλάπτεται η συνήθης εκμετάλλευση του υπερκείμενου ακινήτου.

2.3. Νόμος 2947/2001 (άρθρο 11)- Θέματα απαλλοτριώσεων για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων

Τα άρθρα των νόμων 2598/1998, 2730/1999 και 2741/1999 κωδικοποιήθηκαν από τον νόμο 2947/2001, στον οποίο αναφέρονται τα εξής :

- Οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που συντελέστηκαν υπέρ του Δημοσίου ή επιχειρήσεων ή οργανισμών του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δεν ανακαλούνται εφόσον αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τον σκοπό που απαλλοτριώθηκαν. Όλα αυτά τα ακίνητα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.
- Ο ορισμός της δικάσιμης και η κλήτευση των δικαιούχων αποζημίωσης των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, στη δίκη

αναγνώρισης δικαιούχου στο Μονομελές Πρωτοδικείο, γίνεται με πράξη του προέδρου του δικαστηρίου μετά από αίτηση του κάθε ενδιαφερόμενου στην περίπτωση που αυτοί υπερβαίνουν τους 200. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται σε δύο συνεχόμενα φύλλα δύο (2) ημερήσιων εφημερίδων του οικείου νομού και τοιχοκολλάται στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα, της τοποθεσίας των ακινήτων, δεκαπέντε (15) ημέρες πριν τη δικάσιμη. Στις δημοσιεύσεις και την τοιχοκόλληση περιλαμβάνεται και πρόσκληση των ενδιαφερομένων να παραστούν κατά τη δικάσιμη. Σε αυτήν περιλαμβάνονται και τα ονόματα των εικαζόμενων δικαιούχων κατά τα υπάρχοντα στοιχεία του κτηματολογικού πίνακα ή τα στοιχεία της κτηματογράφησης (εάν έχει συνταχθεί). Ο υπόχρεος καταβολής της αποζημίωσης είναι υπεύθυνος να καταβάλει την δαπάνη που χρειάζεται για αυτήν την διαδικασία.

- Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και των Υπουργών που εποπτεύουν τα εμπλεκόμενα νομικά πρόσωπα, Επιτρέπεται η μεταβολή του προσώπου του υπέρ ου η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων για την κατασκευή Ολυμπιακού έργου. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και μεταγράφεται μετά τη συντέλεση στα οικεία βιβλία μεταγραφών.
- Αν αλλάξει ο φορέας του Ολυμπιακού έργου πριν τον προσδιορισμό ή την καταβολή της αποζημίωσης, η συντέλεση της απαλλοτρίωσης ολοκληρώνεται με δαπάνη του νέου φορέα. Τα ακίνητα για τα οποία συντελέστηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση, μεταβιβάζονται ατελώς στον καινούριο φορέα. Ο νέος είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει στον αρχικό φορέα την αποζημίωση που καταβλήθηκε για την κήρυξη αυτής. Ο ίδιος έχει το δικαίωμα να παρεμβαίνει σε κάθε στάδιο δίκης που διεξάγεται για την συγκεκριμένη απαλλοτρίωση.
- Η μεταβίβαση των ακινήτων αυτών που προορίζονται για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων , στην Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 Α.Ε. ή τους φορείς εκτέλεσης αυτών, είναι απαλλαγμένη από κάθε φόρο ή τέλος ή εισφορά. Οι δικηγόροι και οι συμβολαιογράφοι αμείβονται με το μισό των ελάχιστων νόμιμων προβλεπόμενων ορίων.

- Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην αναγκαστική απαλλοτρίωση του χώρου του Ολυμπιακού Ιππικού Κέντρου στο Μαρκόπουλο Μεσογαίας Αττικής με δαπάνη του Οργανισμού Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος Α.Ε. (Ο.Δ.Ι.Ε. Α.Ε.). Αυτή αποτελεί κοινή απόφαση των των Υπουργών Οικονομικών, Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Γεωργίας (ΦΕΚ 64 Δ' /9.2.2000). Η συντέλεση αυτής μεταγράφεται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.
- Στο ίδιο άρθρο αναφέρονται και τα έργα ανάπλασης που αφορούν συγκεκριμένους χώρους. Αυτά είναι το Παγκρήτιο Στάδιο Ηρακλείου, το Πανθεσσαλικό Αθλητικό Κέντρο (Δήμου Νέας Ιωνίας) του Νομού Μαγνησίας και για τα έργα διάνοιξης και ανάπλασης κοινόχρηστων χώρων του Σταδίου Παναχαϊκής Πατρών.
- Με κοινή απόφαση του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού και των Υπουργών Μεταφορών και Επικοινωνιών, μεταβιβάζονται στον ΟΣΕ εκτάσεις, οι οποίες θα συντελέσουν στην κατασκευή και λειτουργία του Προαστιακού Σιδηρόδρομου στη διαδρομή Ελευσίνα - ΣΚΑ- Αεροδρόμιο Σπάτων.

2.4. Νόμος 2985/2002 (άρθρο 1) - Προσαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων στο Σύνταγμα

Οι νόμοι 2882/2001, 2362/1995 και άρθρα του Κ.Α.Α.Α. (Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων) κωδικοποιήθηκαν από τον νόμο 2985/2002, ο οποίος αναφέρει ότι στην περίπτωση που δεν τάσσεται προθεσμία για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης από οποιαδήποτε αρχή ή υπηρεσία, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, η προθεσμία αυτή ανέρχεται σε δύο μήνες από την δήλωση της σχετικής πρόσκλησης. Εάν η προθεσμία αυτή εκπνεύσει άπρακτη, η κήρυξη της απαλλοτρίωσης χωρεί νομίμως.

Όταν το Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ. είναι υπόχρεος για να καταβάλλει την αποζημίωση πρέπει το όργανο που είναι υπεύθυνο για την έκδοση της πράξης να εκδώσει βεβαίωση στην οποία θα αναγράφεται το μέγεθος της δαπάνης και ο τρόπος καλύψεώς της. Εκεί θα αναγράφεται ο αντίστοιχος φορέας και Κωδικός αριθμός εξόδου του οικείου προϋπολογισμού από όπου πρόκειται να καλυφθεί η απαιτούμενη δαπάνη. Εάν δεν υπάρχει εγγραφή σχετικής πίστωσης στον προϋπολογισμό ή η υπάρχουσα έχει εξαντληθεί ή δεν είναι επαρκής, τότε γίνεται μεταφορά

της πιστώσεως. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατά τα άρθρα 1518 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού [Ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247 Α')] αναγράφεται η πηγή από την οποία θα γίνει η κάλυψη της δαπάνης. Αυτή ορίζεται υποχρεωτικά στο προοίμιο της πράξης κήρυξης της απαλλοτρίωσης.

Όταν Ν.Π.Ι.Δ. ή φυσικό πρόσωπο είναι υπόχρεος για να καταβάλλει την αποζημίωση πρέπει μέσω του εγγράφου που απευθύνει στην αρμόδια αρχή να προσδιορίζει την απαιτούμενη δαπάνη για να συντελεστεί η απαλλοτρίωση εντός των νόμιμων προθεσμιών. Στην πράξη κήρυξης περιέχεται απαραίτητως ο όρος κατά τον οποίο εντός τριών μηνών εγγυητική επιστολή αναγνωρισμένου πιστωτικού ιδρύματος για το 20% της προβλεπόμενης δαπάνης.

Η αποζημίωση της απαλλοτρίωσης μπορεί να καταβληθεί σε είδος με ειδική έγγραφη συναίνεση του δικαιούχου. Αποζημίωση μπορεί να πραγματοποιηθεί με την παραχώρηση δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου μέσω ειδικής διάταξης. Η συντέλεση επί κινητών πραγμάτων, επέρχεται με την παράδοση αυτών στον δικαιούχο ή σε εξουσιοδοτημένο πρόσωπο συντάσσοντας σχετικό πρωτόκολλο. Όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη παραμένουν ακέραια μέχρι να καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση. Δεν επιτρέπεται η κατάληψη του χώρου του.

Οι απαλλοτριώσεις κηρύσσονται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και είναι δυνατόν με ειδική απόφαση του Εφετείου να πραγματοποιηθούν εργασίες και πριν την καταβολή της αποζημίωσης όταν πρόκειται για έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας. Αν αυτή η ανάγκη προκύψει μεταγενέστερα της κήρυξης απαλλοτρίωσης, εκδίδεται ειδική πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου. Δεν είναι απαραίτητη νέα πράξη του Συμβουλίου αυτού όταν κηρύσσονται συμπληρωματικές απαλλοτριώσεις. Η ειδική αίτηση προς το Εφετείο υποβάλλεται από τον βαρυνόμενο με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης, είτε αυτοτελώς είτε μαζί με την αίτηση για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης.

Ο βαρυνόμενος με την δαπάνη είναι υποχρεωμένος να καταθέσει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων λογικό μέρος της αποζημίωσης πριν την κατάληψη του ακινήτου. Αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο του 70% του εκτιμώμενου ποσού. Ο βαρυνόμενος υποχρεούται να εκδώσει ειδικό ομόλογο υπέρ του δικαιούχου διάρκειας όχι μεγαλύτερης των δεκαοκτώ (18) μηνών για το υπόλοιπο της αποζημίωσης αυτής.

Αν ο βαρυνόμενος με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης είναι Ν.Π.Ι.Δ. ή ιδιώτης, τότε, αντί του ομολόγου, παρέχεται αντίστοιχη εγγυητική επιστολή αναγνωρισμένου πιστωτικού ιδρύματος. Αυτά επιστρέφονται αν καταβληθούν στο προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο, αλλιώς εισπράττονται από τον δικαιούχο. Για τα αναγκαστικώς απαλλοτριωμένα ακίνητα δεν ακολουθείται η διαδικασία επίταξης. Αν παρέλθει ένα έτος από την συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό μέχρι τον οριστικό, τότε λαμβάνεται υπόψη η αξία του ακινήτου εκείνο το διάστημα που γίνονται οι συζητήσεις.

Ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση στον προϊστάμενο της αρμόδιας κτηματικής υπηρεσίας για την αναγνώριση των δικαιούχων. Αυτός υποχρεούται εντός εξήντα ημερών από την κοινοποίηση να καταθέσει στο δικαστήριο έγγραφη βεβαίωση περί προβολής ή μη δικαιωμάτων του Δημοσίου στο απαλλοτριωμένο. Η υποχρέωση αυτή έχει ισχύ κοινοποιώντας από τον ενδιαφερόμενο τον αριθμό του κτηματολογικού πίνακα και επισυνάπτοντας τους τίτλους ιδιοκτησίας του ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία για τον τρόπο κτήσεως της κυριότητας.

2.5. Νόμος 3028/2002 (άρθρο 18) – Απαλλοτριώσεις

Κατόπιν κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου, το Δημόσιο μπορεί να προβεί σε ολική ή μερική απαλλοτρίωση κάποιου μνημείου. Επίσης, μπορεί να οδηγηθεί σε απευθείας εξαγορά αυτού ή κάποιου ακινήτου μέσα στο οποίο υπάρχουν μνημεία. Ακόμα, μπορεί να εξαγοράσει απευθείας παρακείμενα μνημεία ή ακίνητα εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο για την προστασία των μνημείων.

Με όμοια απόφαση κατά την ίδια διαδικασία, μπορεί να προβεί σε ολική ή μερική απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά κάποιου ακινήτου στην περίπτωση που κρίνεται απαραίτητο για την διεξαγωγή ανασκαφών ή την προστασία ιστορικών τόπων ή αρχαιολογικών χώρων. Στην διαδικασία της εξαγοράς συμμετέχει υπάλληλος της Υπηρεσίας αντί του εμπειρογνώμονα αν πρέπει να εκτιμηθεί η αξία του μνημείου.

Η Υπηρεσία φέρει την ευθύνη προστασίας και διατήρησης των ακινήτων μνημείων στην περίπτωση που αυτά βρίσκονται σε ακίνητα τα οποία ανήκουν σε εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, Ο.Τ.Α., ή άλλα Ν.Π.Δ.Δ.. Το Δημόσιο δεν είναι υποχρεωμένο για απαλλοτρίωση. Η απευθείας εξαγορά ή απαλλοτρίωση γίνεται υπέρ του Δημοσίου με δαπάνες από αυτό ή άλλο

φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Η απόφαση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο εντός τριάντα (30) ημερών και σε αυτήν μετά από γνώμη του Συμβουλίου, αποφαινεται ο Υπουργός Πολιτισμού.

Στην εισήγηση της Υπηρεσίας πρέπει να περιλαμβάνεται η αιτιολογημένη απόρριψη άλλων λύσεων προστασίας των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων για να καταφύγει σε μερική ή ολική απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά του ακινήτου. Εκεί πρέπει να περιέχονται και οι βασικές κατευθύνσεις για την διατήρηση και ανάδειξη αυτών μέσα στο ακίνητο που προορίζεται για απαλλοτρίωση. Με την συναίνεση του ιδιοκτήτη, το ποσό της αποζημίωσης μπορεί να δίδεται σε είδος, δόσεις, ομόλογα ή σε άλλου είδους διακανονισμό όπως ορίζεται στην κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού.

Είναι εφικτό να γίνει ανταλλαγή ιδιωτικού ακινήτου με ίσης αξίας ακίνητο Δημοσίου ή Ο.Τ.Α. Η αποζημίωση με άλλο νόμιμο τρόπο με την συγκατάθεση του ιδιοκτήτη. Η κοινή αυτή απόφαση εκτελείται με ευθύνη της Κτηματικής Εταιρίας Δημοσίου και μπορεί να καταβάλλεται μέρος της αποζημίωσης που ορίζεται ή της τιμής του ακινήτου. Αν εκδοθούν ομόλογα, τότε ο Υπουργός Οικονομικών με απόφαση καθορίζει τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις έκδοσης αυτών. Τέλος, με έγγραφη συναίνεση οριστικοποιείται η βέβαιη παραλαβή της αποζημίωσης σε είδος ή των ομολόγων ή της πρώτης δόσης ή το αντικείμενο του διακανονισμού.

2.6. Άρθρο 31 του Νόμου 3130/2003 και άρθρο 9 του Νόμου 3193/2003

Ο Νόμος 2882/2001 κωδικοποιήθηκε και στα νέα άρθρα του Νόμου 3130/2003 γίνεται αναφορά για το κόστος της δικαστικής δαπάνης και την αμοιβή των πληρεξούσιων δικηγόρων. Ο υπόχρεος για την πληρωμή της αποζημίωσης, της δικαστικής δαπάνης και της αμοιβής των πληρεξούσιων δικηγόρων, κατόπιν δικαστικής απόφασης, καταθέτει τα ανάλογα στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π.&Δ). Καταβάλλει την αποζημίωση υπέρ δικαιούχου και την δικαστική δαπάνη καθώς και την αμοιβή των πληρεξούσιων δικηγόρων υπέρ του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου.

Επίσης, ο Νόμος 2882/2001 κωδικοποιήθηκε από τον Νόμο 3193/2003 στον οποίο αναφέρεται ότι για να εκτιμηθεί η αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου, θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν κυρίως η αξία που έχουν παρακείμενα και ομοειδή αντικείμενα το συγκεκριμένο διάστημα. Αυτή ορίζεται κατά κύριο μέρος από την αντικειμενική αξία, τα τμήματα σε συμβόλαιο

μεταβίβασης κυριότητας ακινήτων των οποίων η σύνταξη έγινε κατά την διάρκεια κήρυξης της απαλλοτρίωσης όπως και η πρόσδοδος του απαλλοτριωμένου.

2.7. Νόμος 3986/2011 (άρθρο 17) – Αναγκαστικές απαλλοτριώσεις

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση νόμιμων συμφερόντων τρίτων ή ακινήτων είναι επιτρεπτή αν αυτά θεωρούνται απαραίτητα για να αξιοποιηθούν τα περιουσιακά στοιχεία του Ταμείου ή της εταιρείας, το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας ανήκει ολοκληρωτικά άμεσα ή έμμεσα σε αυτό. Επίσης, επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση στην περίπτωση που τα εμπράγματα δικαιώματα τρίτων θεωρούνται απαραίτητα για την υλοποίηση επενδυτικού σχεδίου ειδικού διαδόχου του Ταμείου ή της εταιρείας όπως της προηγούμενης περίπτωσης. Αυτές οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις θεωρούνται πολύ σημαντικές και υψίστης σημασίας για την οικονομία της χώρας. Αυτές κηρύσσονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών υπέρ του Ταμείου ή της εταιρείας.

Το Δημόσιο επιβαρύνεται με την δαπάνη της απαλλοτρίωσης στην περίπτωση που αυτή κηρύσσεται σε ακίνητο στο οποίο αναγνωρίστηκαν δικαστικώς εμπράγματα δικαιώματα τρίτων μετά τη μεταβίβαση του στο Ταμείο. Η περιέλευση της στο Ταμείο ή σε εταιρεία, της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα, στο Ταμείο ή σε ειδικό διάδοχο αυτών, ή άλλα εμπράγματα δικαιώματα επί δημοσίων ακινήτων τα οποία προήλθαν από αναγκαστικές απαλλοτριώσεις υπέρ του Δημοσίου, Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οργανισμούς κοινής ωφέλειας, επιχειρήσεις που ανήκουν στο Δημόσιο, οδηγούν σε νόμιμη μεταβολή του φορέα απαλλοτρίωσης. Οι συγκεκριμένες απαλλοτριώσεις δεν ανακαλούνται εφόσον τα ακίνητα που αφορούν αξιοποιούνται για τον σκοπό που κηρύχθηκε αυτή.

Ακίνητα τα οποία δεν έχουν αξιοποιηθεί μερικώς ή ολικώς σύμφωνα με την αναγκαστική απαλλοτρίωση, μπορεί να γίνει ανάκληση της κατόπιν αίτησης του τέως ιδιοκτήτη ή των νόμιμων διαδόχων του εντός τριετίας από την συντέλεση αυτής. Με την συναίνεση του υπέρ ου η απαλλοτρίωση, είναι επιτρεπτή εντός πενταετίας η ανάκληση από τη συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Συμπεραίνεται ότι δεν έχει εκπληρωθεί κατά ένα βαθμό ο σκοπός της απαλλοτρίωσης, αφού δεν έχει γίνει μέρος των εργασιών πάνω από το 1/3 σύμφωνα με τις

μελέτες που έχουν κατατεθεί και έχουν πάρει έγκριση. Στο άρθρο 12 του Νόμου 2882/2001 ορίζεται η επιστρεπτέα αποζημίωση και η διαδικασία ανάκλησης.

Αν η απαλλοτρίωση αφορά την χερσαία ζώνη λιμένα ή τουριστικό λιμένα, τότε ο σκοπός αυτής θεωρείται ότι εκπληρώθηκε όταν εκτελεστούν τα αναγκαία έργα για την λειτουργία του. Εντός (30) ημερών από την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης, οποιοσδήποτε κατέχει εμπράγματα δικαιώματα στα απαλλοτριωμένα ή στα ακίνητα ή όποιος τρίτος έχει έννομο συμφέρον, μπορεί να προβεί σε αίτηση ακύρωσης της ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας.

Κατόπιν αίτησης του υπέρ ου η απαλλοτρίωση, εκδίδεται απόφαση από τον αρμόδιο για τον προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Οι εργασίες επιτρέπονται και πριν τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης, με τον όρο να καταβληθεί λογικό μέρος της αποζημίωσης, το οποίο δεν μπορεί να είναι λιγότερο από το 70% της προσδιοριζόμενης αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Παρέχεται ταυτόχρονα εγγύηση πλήρης αποζημίωσης του.

Είναι επιτρεπτή η απαλλοτρίωση υπέρ του Δημοσίου ευρύτερων ζωνών εκτός των εκτάσεων που είναι απαραίτητες για την κατασκευή των έργων. Αυτό συντελείται με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθώς και Πολιτισμού και Τουρισμού. Μπορούν να διανοιχθούν υπόγειες σήραγγες στο βάθος που επιβάλλεται από τις τεχνικές ανάγκες για να εκτελεστούν τα αναγκαία έργα για την αξιοποίηση των ακινήτων, που αξιοποιούνται από το Ταμείο, χωρίς αποζημίωση με την προϋπόθεση ότι δεν θα υπάρχει παράβλεψη της συνήθους εκμετάλλευσης αυτών.

2.8. Νόμος 4024/2011 (άρθρο 39) - Ρυθμίσεις θεμάτων Υπουργείου Οικονομικών

Υπάρχει δυνατότητα άρσης αυτοδικαίως της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης του προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και απευθείας εάν υπάρχει οριστική απόφαση καθορισμού. Η υπεύθυνη αρχή για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης είναι υποχρεωμένη να εκδώσει εντός τεσσάρων μηνών από την λήξη της προθεσμίας που αναφέρθηκε προηγουμένως βεβαιωτική πράξη για την απελθούσα ακυρωτική πράξη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της

Κυβερνήσεως. Αν οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν να διατηρήσουν την απαλλοτρίωση που άρθηκε αυτοδίκαια λόγω παρέλευσης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν υπεύθυνη δήλωση και αίτηση προς την αρμόδια αρχή έκδοσης της κήρυξης απαλλοτρίωσης.

Αυτό μπορεί να γίνει εντός ενός έτους από την εκπνοή της προθεσμίας ζητώντας να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση και να καταβληθεί η προσωρινή ή οριστική αποζημίωση που έχει καθορισθεί δικαστικά. Αποδοχή του αιτήματος δεν οδηγεί σε ανακαθορισμό της αποζημίωσης ή στην αναζήτηση τόκων υπερημερίας. Δεν επιτρέπεται η κήρυξη νέας απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο λόγο που είχε ξανακηρυχθεί, χωρίς την συγκατάθεση του ιδιοκτήτη, εάν δεν περάσει χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την άρση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

Αν το αρμόδιο δικαστήριο απορρίψει την συζήτηση για τον πρώτο καθορισμό τιμής μονάδας αποζημίωσης του ακινήτου ως αβάσιμη επειδή ο ιδιοκτήτης είναι άγνωστος ή δεν έχει κλητευθεί με νόμιμο τρόπο, τότε η καταβολή αυτής ορίζεται σύμφωνα με την αποζημίωση που ορίστηκε στην ίδια απαλλοτριωτική πράξη σχετικά με άλλα ομοειδή ακίνητα. Η παραπάνω διαδικασία γίνεται από τον θιγόμενο ιδιοκτήτη υποβάλλοντας σχετικό αίτημα στην αρμόδια Αρχή της κήρυξης της απαλλοτρίωσης εντός δέκα (10) ετών από την έκδοση της απόφασης καθορισμού στην οποία αναγνωρίζεται ως δικαιούχος αυτής

2.9. Νόμος 4070/2012 (άρθρο 123)

Για να εκτελεστούν έργα τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, η κήρυξη της απαλλοτρίωσης των απαραίτητων ακινήτων συντελείται με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Αυτά τα έργα στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών ή είναι συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε). Αντίγραφο της πράξης απαλλοτρίωσης και δύο αντίγραφα του οικείου κτηματολογικού πίνακα και διαγράμματος αποστέλλονται από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Υποδομών όπου κρίνεται απαραίτητο, στο Υπουργείο Οικονομικών και στο υπεύθυνο Υπουργείο ανάλογα με τον σκοπό αυτής.

Επιπροσθέτως, αυτά αποστέλλονται στον Προϊστάμενο της ανάλογης Δασικής Υπηρεσίας για να διερευνηθούν τα δικαιώματα που έχει το Δημόσιο σε ακίνητα που φέρονται ως ιδιωτικά ή γίνεται διεκδίκηση τους από ιδιώτες. Ως προς αυτό συντάσσεται έκθεση μέχρι τρεις (3) μήνες

από τη διαβίβαση των κτηματολογικών στοιχείων, η οποία είναι υποχρεωτικό να κοινοποιηθεί στην Αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση, στην ανάλογη Κτηματική Υπηρεσία και σε αυτόν που φέρει το βάρος της αποζημίωσης.

2.10. Νόμος 4122/2013 (άρθρο 26)

Η κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ακινήτου καθώς και η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος του προς όφελος του Δημοσίου συντελείται με διάφορους τρόπους. Όταν αφορά έργα αρμοδιότητας της Περιφέρειας, τα οποία έχουν ενταχθεί σε Π.Ε.Π ή έχουν έχουν συγχρηματοδοτηθεί από αρμόδια ΣΑΕΠ, η κήρυξη γίνεται από το Περιφερειακό Συμβούλιο με εισήγηση της ανάλογης υπηρεσίας. Εξαιρέση αποτελούν όσα έργα αφορούν το Διευρωπαϊκό Εθνικό Οδικό Δίκτυο, εκτός του Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου Κρήτης.

Όσον αφορά τα έργα που δεν έχουν ενταχθεί σε Π.Ε.Π και η έκταση που προορίζεται για απαλλοτρίωση τους είναι λιγότερη από 100.000 τετραγωνικά μέτρα, τότε η εισήγηση παρέχεται από την Κτηματική Υπηρεσία του νομού όπου ανήκει το συγκεκριμένο ακίνητο με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Στην περίπτωση που η έκταση είναι μεγαλύτερη των 100.000 τετραγωνικών μέτρων, η κήρυξη αυτής συντελείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού που αφορά αυτή.

Ακόμα, για την πραγματοποίηση έργων αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, είναι απαραίτητη η απόφαση του αρμόδιου Υπουργού. Τέλος, σε απαλλοτριώσεις υψίστης σημασίας, η απόφαση δίδεται από το Υπουργικό Συμβούλιο με πρόταση από τον εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης Υπουργό και του Υπουργού Οικονομικών.

Το ζήτημα της κήρυξης αυτής μπορεί να παραπεμφθεί στον Υπουργό Οικονομικών από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή το Περιφερειακό Συμβούλιο εάν υπάρχουν ιδιαιτερότητες στο έργο, παραθέτοντας αιτιολογημένη εισήγηση. Τα αρμόδια όργανα αποστέλλουν άμεσα στο Υπουργείο Οικονομικών, στο υπεύθυνο Υπουργείο σύμφωνα με το περιεχόμενο της απαλλοτρίωσης, στον αρμόδιο φύλακα μετεγγραφών και στην οικεία Δασική Υπηρεσία, αντίγραφο της απαλλοτριωτικής πράξης και δύο αντίτυπα του οικείου κτηματολογικού διαγράμματος και πίνακα για να γίνει διερεύνηση των δικαιωμάτων του Δημοσίου ως προς τα ακίνητα αυτά. Στην συνέχεια η Δασική Υπηρεσία συντάσσει σχετική έκθεση

η οποία κοινοποιείται υποχρεωτικά στην Αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση, στην οικεία Κτηματική Υπηρεσία και στον βαρυνόμενο με την δαπάνη της απαλλοτρίωσης εντός τριών (3) μηνών. Όλες αυτές οι αποφάσεις δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Το όργανο που είναι αρμόδιο κατά περίπτωση για την κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, έχει την δυνατότητα να καταλήγει σε απευθείας εξαγορά του ακινήτου και όχι απαλλοτρίωση αυτού με σχετική απόφαση του. Η εξαγορά μπορεί να γίνει και μετά την κήρυξη της και μέχρι την έκδοση δικαστικής απόφασης για τον καθορισμό της αποζημίωσης. Η εκτιμητική επιτροπή ή ανεξάρτητος πιστοποιημένος εκτιμητής καθορίζουν το τίμημα της εξαγοράς. Εκπρόσωπος του Δημοσίου κατά την σύναψη της σύμβασης είναι κατά περίπτωση ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή ο αρμόδιος εκ του σκοπού του έργου Υπουργός ή ο Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, οι οποίοι έχουν την δυνατότητα να εξουσιοδοτήσουν με έγγραφο πάρεδρο ή δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ. ή τον Προϊστάμενο της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού. Για την υπογραφή αυτής.

Ο Περιφερειάρχης εκπροσωπεί την οικεία Περιφέρεια. Το ακίνητο καταγράφεται ως δημόσιο κτήμα από την αρμόδια αρχή με την αποστολή σε αυτήν αντίγραφου της σύμβασης μαζί με το διάγραμμα στο οποίο απεικονίζεται αυτό. Ακόμα, υπάρχει η δυνατότητα να μην προχωρήσει η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης καθώς επιτρέπεται να γίνει ανταλλαγή του απαλλοτριωτέου ακινήτου με κάποιο άλλο Δημόσιο ακίνητο ή της Περιφέρειας εάν συμφωνεί με αυτό η αρχή που είναι υπεύθυνη για την διαχείριση του. Εφόσον υπάρχει διαφορά στην αξία αυτών των ακινήτων, η διαφορά μπορεί να καταβληθεί σε χρήμα.

Οι ενδιαφερόμενοι που έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τον προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης δικαστικά είναι ο υπόχρεος που την καταβάλλει, αυτός για τον οποίο κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση και αυτός που αξιώνει κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριωμένο. Το κατά περίπτωση αρμόδιο όργανο για την κήρυξη επιμελείται ολόκληρη την διαδικασία καθορισμού της αποζημίωσης, αναγνώρισης των δικαιούχων και της συντέλεσης της απαλλοτρίωσης.

Όσες συντελούνται υπέρ του Δημοσίου, εκπροσωπούνται από το σχετικό όργανο και παρέχει την σχετική εντολή σε πληρεξούσιο του Δημοσίου από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Η Περιφέρεια εκπροσωπείται από τον Περιφερειάρχη παρέχοντας την σχετική εντολή

σε δικηγόρο της Περιφέρειας. Οι αποφάσεις για οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης κοινοποιούνται και στον Υπουργό Οικονομικών.

Τα στοιχεία κάθε απαλλοτρίωσης καταχωρούνται σε συγκεκριμένο φάκελο τα οποία φυλάσσονται από την αρμόδια Αρχή. Εάν η κήρυξη έχει γίνει με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, τότε ο φάκελος φυλάσσεται στην οικεία Κτηματική Υπηρεσία. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις ο φάκελος τηρείται στη Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών.

Οποιοσδήποτε παρουσιάσει έννομο συμφέρον, μπορεί να έχει πρόσβαση στον ανάλογο φάκελο. Η δαπάνη των αντιγράφων βαρύνει τον αιτούντα. Οι Γραμματείς των δικαστηρίων έχουν υποχρέωση να στέλνουν αντίγραφο της κάθε απόφασης και να καταχωρείται στον φάκελο της συγκεκριμένης απαλλοτρίωσης για αρχείο. Ο προσδιορισμός της αποζημίωσης προκύπτει από το κτηματολογικό διάγραμμα και τον πίνακα. Στην περίπτωση που ο εικαζόμενος ιδιοκτήτης θεωρεί ότι είναι εσφαλμένα, μπορεί να κάνει αίτηση ζητώντας την διόρθωση τους.

Το ίδιο δικαίωμα έχει και το αρμόδιο για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης όργανο. Η αίτηση αυτή μπορεί να υποβληθεί από την επομένη της κήρυξης. Αυτή δεν μπορεί να κατατεθεί από τον καθ' ου η αναγκαστική απαλλοτρίωση μετά την πάροδο 30 ημερών. Η αίτηση κατατίθεται στην υπηρεσία που ενέκρινε το κτηματολογικό διάγραμμα και εξετάζεται κατευθείαν. Αν γίνει δεκτή, τότε υποβάλλει διορθωτικό κτηματολογικό διάγραμμα και πίνακα στην αρχή που είναι υπεύθυνη για την απαλλοτρίωση. Μετά την έγκριση της διόρθωσης, γίνεται ανάρτηση της στο δικτυακό τόπο του αρμόδιου Υπουργείου ή Φορέα. Αντίγραφα διαβιβάζονται από την αρχή που τα εκδίδει στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών για να ενεργήσει τα νόμιμα. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν αίτηση ενενήντα ημέρες πριν από την αρχική ή την μετ' αναβολή δικάσιμο, στην αρχή που συνέταξε τα κτηματολογικά στοιχεία για να προβούν σε διόρθωση αυτών εάν υπάρχει κάποια αμφιβολία για αυτά.

2.11. Νόμος 4146/2013 (άρθρο 76) - Ρυθμίσεις θεμάτων απαλλοτριώσεων

Οι ιδιοκτήτες ακινήτων για τα οποία έχει κηρυχθεί αναγκαστική απαλλοτρίωση υπέρ του Δημοσίου, έχουν περιθώριο ένα (1) μήνα από την δημοσίευση αυτής, να προσκομίσουν τους νόμιμους τίτλους ιδιοκτησίας στον αρμόδιο υπεύθυνο φορέα. Αυτήν την πρόσκληση είναι υποχρεωμένος να διενεργήσει ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή, κατά

περίπτωση, ο αρμόδιος Υπουργός εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης. Η εκτιμητική επιτροπή ή ανεξάρτητος πιστοποιημένος εκτιμητής καθορίζουν το τίμημα της αγοράς. Η γνωστοποίηση της δημόσιας πρόσκλησης ακολουθεί την ανάλογη διαδικασία. Η σύμβαση αυτή συνάπτεται μεταξύ εκπροσώπων.

Ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης εκπροσωπεί το Δημόσιο. Ο Υπουργός του ανάλογου Υπουργείου ή ο Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων εξουσιοδοτεί εγγράφως για την εκπροσώπηση τους πάρεδρο ή δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ.. Το διάγραμμα στο οποίο απεικονίζεται το ακίνητο και αντίγραφο της σύμβασης αποστέλλονται στην αρμόδια αρχή και καταγράφεται αυτό ως δημόσιο κτήμα. Η διαδικασία της σύμβασης έχει υποχρεωτικό στάδιο την δημόσια πρόσκληση για την εξαγορά. Λεπτομέρειες της διαδικασίας εξαγοράς καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

Στην περίπτωση που είναι το Δημόσιο υπόχρεο για την καταβολή της αποζημίωσης, η αναγκαστική απαλλοτρίωση μπορεί να συντελεστεί εκδίδοντας χρηματικό ένταλμα πληρωμής υπέρ του αναγνωρισθέντος δικαστικά ή εκδίδοντας γραμμάτιο συστάσεως παρακαταθήκης εαν δεν υπάρχει έκδοση χρηματικού εντάλματος. Η συγκεκριμένη διάταξη ακολουθείται και στις απαλλοτριώσεις που έχουν κηρυχθεί και δεν έχει παρακατατεθεί η αποζημίωση των ακινήτων.

Η απόφαση καθορισμού προσωρινής αποζημίωσης διατάσσει την οριστική αποβολή των εγκατεστημένων στα ακίνητα όταν πρέπει να επισπευθεί η εκτέλεση δημοσίων έργων από το Δημόσιο ή αφορά έργα συγχρηματοδοτούμενα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και άλλα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την εφαρμογή αυτών κατατίθεται αίτημα καθορισμού της αποζημίωσης από το Δημόσιο ή τον υπόχρεο δύο (2) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες από τη δικάσιμο. Αυτή η διάταξη ακολουθείται και στις απαλλοτριώσεις όπου εκκρεμεί η συζήτηση για τον προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης.

Η αξία του ακινήτου που έχει κηρυχθεί για απαλλοτρίωση ή απαλλοτριωμένου ακινήτου εκτιμάται από επιτροπή. Εαν υπάρξει απόκλιση της προσδιοριζόμενης αξίας του ως προς την αντικειμενική του αξία και την έκθεση της εκτιμητικής επιτροπής, το δικαστήριο είναι

υποχρεωμένο για αιτιολόγηση αυτής. Αυτό εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις που δεν έχει συζητηθεί το αίτημα καθορισμού προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης.

Το μονομελές εφετείο είναι υπεύθυνο να προσδιορίσει προσωρινά την αποζημίωση, στην περιφέρεια όπου βρίσκεται η έκταση αυτή ή το μεγαλύτερο μέρος της. Η απόφαση του, κατά την οποία καθορίζεται η προσωρινή τιμή μονάδας, λειτουργεί σε βάρος του υπόχρεου προς αποζημίωση. Το ίδιο αποφαινεται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερόμενου στον γραμματέα του. Οι αποφάσεις που αφορούν έργα συγχρηματοδοτούμενα από τα Διορθωτικά Ταμεία ή άλλα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσδιορίζονται και δικάζονται υπερβαίνοντας τον ορισμένο αριθμό υποθέσεων κατά δικάσιμο που είναι αποφασισμένος από τις Ολομέλειες των Δικαστηρίων.

Η οριστική αποζημίωση ορίζεται από το Εφετείο με τριμελή σύνθεση. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης ακόμα και εάν δεν συμμετείχε στην δίκη του προσωρινού καθορισμού ως διάδικος. Αυτό γίνεται σε διάστημα τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης του μονομελούς εφετείου. Το διάστημα αυτό φτάνει τις εξήντα (60) ημέρες στην περίπτωση που κάποιος από τους ενδιαφερόμενος είναι κάτοικος εξωτερικού ή άγνωστης διαμονής.

Έξι (6) μήνες μετά την δημοσίευση της απόφασης υπάρχει περιθώριο για την κατάθεση της αίτησης οριστικού καθορισμού. Υπάρχει δυνατότητα απευθείας άσκησης της αίτησης εφόσον δεν υπάρχει αίτηση από κάποιον ενδιαφερόμενο σε εκκρεμότητα για προσωρινό προσδιορισμό ή δεν έχουμε έκδοση προσωρινής απόφασης. Ο δικαιούχος της αποζημίωσης μπορεί να αναγνωρισθεί και διοικητικώς με την προϋπόθεση ότι έχει οριστεί η τιμή μονάδας. Αυτό μπορεί να αναγνωρισθεί εφόσον έχει κηρυχθεί η απαλλοτρίωση με υπόχρεο προς πληρωμή το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και η αξιωμένη αποζημίωση δεν είναι πάνω από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ.

Για να αναγνωρισθεί διοικητικά, συντελείται μία επιτροπή στην Κτηματική Υπηρεσία της περιφέρειας όπου ανήκει ο απαλλοτριωμένο ακίνητο. Αυτή αποτελείται από έναν πρωτοδίκη, ως Πρόεδρο, ο οποίος προτείνεται από τον Πρόεδρο του πρωτοδικείου και εργάζεται στην έδρα του Πρωτοδικείου. Επίσης, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους προτείνει έναν δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ με έναν αναπληρωτή του. Τέλος, συμμετέχει ο Διευθυντής της

Κτηματικής Υπηρεσίας ή ο νόμιμος αναπληρωτής του. Ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης συγκροτεί αυτήν την επιτροπή. Η συνεδρίαση γίνεται με όλα τα μέλη της παρόντα.

Ο Προϊστάμενος του τμήματος Απαλλοτριώσεων της Κτηματικής Υπηρεσίας ή υπάλληλος αυτής τον οποίο προτείνει ο Διευθυντής της, εισηγείται στην επιτροπή χωρίς να ψηφίζει. Ο Γραμματέας της Επιτροπής είναι υπάλληλος της Κτηματικής Υπηρεσίας και ορίζεται με έναν αναπληρωτή από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Το Δημόσιο επιβαρύνεται με την παροχή αμοιβής στα μέλη, τον εισηγητή και τον γραμματέα της επιτροπής. Η Κτηματική Υπηρεσία παραλαμβάνει την αίτηση διοικητικής αναγνώρισης της αποζημίωσης του δικαιούχου συνοδευόμενη από τα δικαιολογητικά και τους τίτλους. Στην συνέχεια την προωθεί στην επιτροπή για να εξετασθεί.

2.12. Άρθρο 61 του Νόμου 4170/2013 και άρθρο 97 του Νόμου 4199/2013

Το άρθρο 61 του Νόμου 4170/2013, επισημαίνει τους εκπροσώπους που συμμετέχουν στην σύναψη της σύμβασης για την απαλλοτρίωση. Εκπρόσωπος του Δημοσίου είναι ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο αρμόδιος Υπουργός κατά περίπτωση ή ο Υπουργός Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Αυτοί έχουν την δυνατότητα να παρέχουν έγγραφη εξουσιοδότηση για την υπογραφή αυτής στον Προϊστάμενο της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας ή κάποιας άλλης ένομης υπηρεσίας.

Ο εποπτεύων Υπουργός με απόφαση του ορίζει τα όργανα που ανήκουν στην εταιρεία «ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε.», τα οποία γνωμοδοτούν για τα έργα που προκύπτουν. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ανάλογα με το είδος και το πόσο πολύπλοκο είναι το έργο που ανατίθεται, παρέχεται η δυνατότητα να προστεθούν επιπλέον όροι όσον αφορά αυτά που είναι δημοπρατούμενα από την εταιρεία «ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε.». Την προσθήκη αυτή ασκεί η Προϊσταμένη Αρχή (Αναθέτουσα Αρχή) της εταιρείας, έχοντας την σύμφωνη γνώμη του τεχνικού συμβουλίου αυτής.

2.13. Νόμος 4313/2014 (άρθρο 7) - Λειτουργία της Επιτροπής

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής πραγματοποιούνται στην έδρα της και μία (1) φορά τον μήνα εκτός αυτής εάν ζητηθεί από τον Πρόεδρο. Η συνεδρίαση μπορεί να πραγματοποιηθεί

χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα (τηλεδιάσκεψη). Αυτή συνεδριάζει νόμιμα με την συμμετοχή του Προέδρου ή νόμιμα ορισμένου αναπληρωτή του, εφόσον απουσιάζει, και (δύο) 2 τουλάχιστον μέλη. Τότε έχει απαρτία. Δεν επιτρέπεται αδικαιολόγητη απουσία των τακτικών μελών για περισσότερες από τρεις (3) συνεχόμενες συνεδριάσεις.

Στην περίπτωση που εκλείψει ή αποχωρήσει κάποιο μέλος της ή απωλέσει την ιδιότητα του, η Επιτροπή μπορεί να λειτουργήσει το πολύ για ένα τρίμηνο εφόσον επαρκούν τα υπόλοιπα μέλη. Γραμματέας ορίζεται ένας υπάλληλος από τον Πρόεδρο και παρίσταται σε όλες τις συνεδριάσεις. Η συνεδρίαση συγκαλείται από τον ίδιο καταρτίζοντας τα ημερήσια θέματα. Η σύγκληση αυτής μπορεί να ζητηθεί και από τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ορίζοντας τα προς συζήτηση θέματα. Κατόπιν σχετικού αιτήματος ο Πρόεδρος συγκαλείται η Επιτροπή εντός πέντε (5) ημερών. Σε αυτήν μπορούν να κληθούν επιπλέον άτομα παρέχοντας πληροφορίες. Αυτά αποχωρούν πριν την ψηφοφορία.

2.14. Νόμος 4314/2014 (άρθρο 31) - Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων

Το αρμόδιο όργανο μπορεί να οδηγείται σε απευθείας εξαγορά του ακινήτου αντί της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Η εξαγορά μπορεί να πραγματοποιηθεί και μετά την κήρυξη, μέχρι όμως την έκδοση δικαστικής απόφασης όπου καθορίζεται η αποζημίωση. Εκτιμητική επιτροπή ή ανεξάρτητος πιστοποιημένος εκτιμητής ορίζει το τίμημα της εξαγοράς. Εκπρόσωπος του Δημοσίου είναι ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή ο αρμόδιος Υπουργός κατά περίπτωση. Αυτοί έχουν την δυνατότητα να παρέχουν έγγραφη εξουσιοδότηση για την υπογραφή αυτής στον Προϊστάμενο της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας ή κάποιας άλλης έννομης υπηρεσίας. Το κτηματολογικό διάγραμμα στο οποίο απεικονίζεται το ακίνητο και αντίγραφο της σύμβασης αποστέλλονται στην αρμόδια αρχή και καταγράφεται αυτό ως δημόσιο κτήμα.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Εσωτερικών είναι δυνατή κατ' εξαίρεση η αναγκαστική απαλλοτρίωση ή η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος ακινήτων εντός σχεδίου πόλεως για να εκτελεστούν έργα προστασίας της δημόσιας ασφάλειας και υγείας, όπως αντιπλημμυρικά, ύδρευσης, αποχέτευσης κλπ. Η κήρυξη γίνεται υπέρ του Δημοσίου με δικές του

δαπάνες και κρίνεται επείγουσα. Μετά την κήρυξη, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής τροποποιεί το σχέδιο πόλεως προσαρμόζοντας το στις παρούσες συνθήκες.

Σε διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών από την πρόσκληση, είναι υποχρεωμένος κάθε ιδιοκτήτης ή κάτοχος του ακινήτου που έχει επιταχθεί, να το παραδώσει στον φορέα. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό είναι να έχουν περάσει τριάντα ημέρες από την ημέρα που γνωστοποιήθηκε η απόφαση επίταξης του και έχει καταβληθεί η οριζόμενη αποζημίωση. Ο νομέας ή ο κάτοχος έχει το δικαίωμα να ζητήσει να αποδοθεί το ακίνητο με την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων εάν αρνείται να το παραδώσει ελεύθερο.

Δεκαπέντε (15) ημέρες από την υποβολή σχετικής αίτησης προσδιορίζεται η συζήτηση και εντός είκοσι (20) ημερών από αυτήν εκδίδεται η απόδοση. Αναβολή αυτής επιτρέπεται μία φορά για σημαντικό λόγο και ορίζεται νέα συζήτηση εντός δέκα (10) ημερών στην οποία συμμετέχουν μόνο όσοι διάδικοι ήταν απόντες. Η κλήτευση για αυτήν γίνεται τρεις (3) ημέρες νωρίτερα.

2.15. Νόμος 4364/2016 (άρθρο 280) - Ρύθμιση θεμάτων Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων

Για την εκτέλεση έργων γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας το Εφετείο δικάζοντας σε μονομελή σύνθεση μπορεί να επιτρέψει την εκτέλεση εργασιών πριν προσδιοριστεί και καταβληθεί η αποζημίωση για το ακίνητο. Σε τέτοιες περιπτώσεις διατάσσεται η άμεση παράδοση αυτού. Μπορούν να διενεργηθούν συμπληρωματικές απαλλοτρίωσης χωρίς την έκδοση νέας πράξης. Το Υπουργικό Συμβούλιο εξουσιοδοτεί το αρμόδιο όργανο για την κήρυξη. Αυτή η διαδικασία διενεργείται με ειδική αίτηση προς το αρμόδιο δικαστήριο από τον βαρυνόμενο με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης αυτοτελώς ή με την αίτηση για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αυτά μπορούν να κατατεθούν και σε ψηφιακή μορφή.

Οι σχετικές αιτήσεις υποβάλλονται κατά προτεραιότητα από το οικείο γραφείο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η δικάσιμος της αίτησης προσδιορίζεται από τον αρμόδιο δικαστή. Αυτή ορίζεται το αργότερο την πρώτη εργάσιμη μετά την πάροδο είκοσι (20) ημερών από την ημέρα κατάθεσής της. Δεν είναι επιτρεπτή αναβολή συζήτησης της αίτησης. Έχουμε υποχρεωτική έκδοση της απόφασης εντός ενός (1) μηνός από την συζήτηση αυτής.

Με απόφαση του Εφετείου παρέχεται άδεια για να καταληφθεί προσωρινά το ακίνητο, γίνεται καθορισμός της αποζημίωσης και διατάσσεται η αποβολή του ιδιοκτήτη. Δεν υπάρχει αναστολή στην εκτέλεση της απόφασης αυτής. Η συγκεκριμένη διαδικασία εκτελείται με απόλυτη προτεραιότητα. Οι υποθέσεις αυτές ορίζονται και δικάζονται ξεπερνώντας τον αριθμό υποθέσεων που έχει αποφασιστεί κατά δικάσιμο από τις Ολομέλειες των Δικαστηρίων για να τηρηθούν οι ανάλογες προθεσμίες.

2.16. Νόμος 4512/2018 (άρθρο 168) - Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Η κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και η σύσταση εμπράγματος δικαιώματος σε βάρος κάποιου ακινήτου για όφελος του Δημοσίου πραγματοποιείται με τρεις τρόπους. Πρώτον, με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού. Δεύτερον, για έργα της οικείας Περιφέρειας αποφασίζει το Υπουργικό Συμβούλιο εκτός αν η απαλλοτριωμένη έκταση είναι μικρότερη από 15000 για το συνολικό έργο και βρίσκεται εκτός σχεδίου πόλεως. Σε αυτήν την περίπτωση η κήρυξη ενεργείται με απόφαση του Περιφερειάρχη.

Τέλος, με κοινή απόφαση του υπεύθυνου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών όταν η δαπάνη επιβαρύνει τον Τακτικό Προϋπολογισμό. Με αιτιολογημένη εισήγηση δύναται να ζητηθεί η συναρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών εάν αυτή αφορά έργα της Κεντρικής Διοίκησης ή του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Οικονομικών ως προς έργα της Περιφέρειας.

Τα αρμόδια όργανα για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης υποχρεούνται να αποστείλουν εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την δημοσίευση της απόφασης, δύο (2) αντίγραφα του ανάλογου κτηματολογικού διαγράμματος και πίνακα σε αναλογική μορφή και ένα (1) ηλεκτρονικά. Ακόμη, ένα (1) αντίγραφο αναλογικά και ηλεκτρονικά αποστέλλεται από το αρμόδιο όργανο στην οικεία Κτηματική Υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών για να λάβουν γνώση και να συνταχθεί έκθεση στην περίπτωση που υπάρχουν δικαιώματα από το Δημόσιο ή το Παλαιό Εκκλησιαστικό Ταμείο (ΠΕΤ) επί του απαλλοτριωμένου ακινήτου και στην οικεία Δασική Υπηρεσία.

Όλες οι παραπάνω υπηρεσίες διαβιβάζουν τις εκθέσεις τους στην υπεύθυνη της απαλλοτρίωσης Αρχή και σε αυτόν που βαρύνεται με τη δαπάνη του. Αυτό γίνεται εντός τριών

μηνών από την κατάθεση της σχετικής αίτησης. Η απόφαση της κήρυξης δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και η δημοσίευση αυτή αποτελεί την ημερομηνία κήρυξης της.

2.17. Νόμος 4530/2018 (άρθρο 74) και Υπουργική Απόφαση 149877/ΕΞ 2019

Στην περίπτωση που το ακίνητο τελεί υπό κατάληψη, ο ενδιαφερόμενος δύναται την υποβολή αίτησης διατήρησης της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31.12.2018. μην έχοντας παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο των δέκα (10) ετών από την αυτοδίκαιη άρση της. Τηρώντας την προϋπόθεση αυτή, η Αρχή αποδέχεται υποχρεωτικά την δήλωση διατήρησης της απαλλοτρίωσης ακολουθώντας τις νόμιμες διαδικασίες.

Η Υπουργική Απόφαση 149877/ΕΞ 2019 (ΦΕΚ Β' 4938/31.12.2019) έχει σκοπό να καθορίσει τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις για να εφαρμοστούν οι διατάξεις του κώδικα αναγκαστικών απαλλοτριώσεων ακινήτων. Οι κοινές αποφάσεις εκδίδονται με πρωτοβουλία του εποπτεύοντος Υπουργείου, το οποίο συντάσσει το σχετικό σχέδιο. Αυτό συνοδεύεται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά και απαιτείται η συνυπογραφή του Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος ελέγχει τη νομιμότητα τους.

Αυτός ο οποίος αιτείται την κήρυξη της απαλλοτρίωσης και είναι ο υπεύθυνος φορέας σύμφωνα με το νόμο δύναται να αξιώσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά από κάθε Αρχή προκειμένου να προβεί σε μετεγγραφή του ακινήτου στο ανάλογο υποθηκοφυλακείο και κτηματολογικό γραφείο. Ο ίδιος πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέσα προστασίας του. Εκδίδεται μονομερώς υπουργική απόφαση από το εποπτεύον Υπουργείο για την αποδοχή αιτήματος να διατηρηθεί η αυτοδίκαιη αρθείσα μη συντελεσμένη απαλλοτρίωση. Διατηρείται η απαλλοτρίωση για το Δημόσιο συμφέρον και την σκοπιμότητα του έργου.

Μετά το πέραςμα περισσότερου από το εύλογο χρονικό διάστημα από την συντέλεση αυτής, ο αρμόδιος φορέας αποφασίζει την ανάκληση της εφόσον δεν κρίνεται πλέον απαραίτητη για την ολοκλήρωση του αρχικού σκοπού. Την ανάκληση αποδέχεται και ο ιδιοκτήτης. Εάν ο ιδιοκτήτης δεν συμφωνήσει με την ανάκληση ή δεν δοθεί απάντηση του μέσα σε τρεις (3) μήνες από την πρόσκληση αυτή, ο υπεύθυνος φορέας οδηγείται στην ελεύθερη διάθεση του ακινήτου παραδίδοντας όλα τα αναγκαία έγγραφα του στην οικεία Κτηματική Υπηρεσία για να καταγραφεί

ως δημόσιο κτήμα. Κάθε στοιχείο κατατίθεται στην Επιτροπή για έλεγχο. Η απόφαση αυτή ισχύει από όταν δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2.18. Νόμος 4663/2020 (άρθρο 55)

Ο Νόμος 2882/2001 κωδικοποιήθηκε από τον Νόμο 3193/2003 στον οποίο αναφέρεται ότι υπάρχει η δυνατότητα ανάκλησης ολικώς ή μερικώς μίας συντελεσμένης απαλλοτρίωσης στην περίπτωση που η αρμόδια υπηρεσία αποφασίσει ότι αυτή δεν είναι πλέον απαραίτητη για να εκπληρωθεί ο αρχικός σκοπός της. Αυτό αφορά όσες κηρύχθηκαν υπέρ των εξής φορέων : το Δημόσιο, Ο.Τ.Α. Α΄ και Β΄ βαθμού, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, επιχειρήσεις που ανήκουν στο Δημόσιο και οργανισμούς κοινής ωφέλειας.

Για να ξεκινήσει η διαδικασία της ανάκλησης, ο φορέας ή η υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την απαλλοτρίωση, αφού ολοκληρωθεί το έργο ή δέκα (10) έτη μετά την συντέλεση αυτής, καταθέτει κατάσταση και τοπογραφικό διάγραμμα στο οποίο απεικονίζονται απαλλοτριωμένα ακίνητα που δεν έγινε χρήση τους. Το συγκεκριμένο ακίνητο μπορεί να διατεθεί ελεύθερα εφόσον ο καθ΄ ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτης δεν απαντήσει σε διάστημα τριών (3) μηνών από την παραλαβή της πρόσκλησης ή είναι αρνητικός στην ανάκληση.

Τότε η αρμόδια υπηρεσία καταθέτει τα διαβιβασθέντα στην υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την διαχείριση του ώστε να καταγραφούν στο Υπουργείο Οικονομικών. Το ακίνητο διατίθεται ελεύθερα εάν έχει ολοκληρώσει τον σκοπό της απαλλοτρίωσης και δεν επιβάλλεται η ανάκληση της. Αφού εκδοθεί βεβαίωση ολοκλήρωσης των εργασιών, η Διευθύνουσα Υπηρεσία καταγράφει και αποστέλλει κατάσταση και τοπογραφικό διάγραμμα στην υπεύθυνη για την απαλλοτρίωση Αρχή επισημαίνοντας τα απαλλοτριωμένα ακίνητα που δεν χρησιμοποιήθηκαν για το συγκεκριμένο έργο. Κατόπιν τούτου ξεκινά η διαδικασία επιστροφής του στον προηγούμενο ιδιοκτήτη του ή ελεύθερης διάθεσης του.

2.19. Νόμος 4714/2020 (άρθρο 88)

Εάν σύμφωνα με τον κτηματολογικό πίνακα οι ιδιοκτήτες είναι πάνω από πενήντα (50) η κλήτευση τους γίνεται με τον παρακάτω τρόπο. Γίνεται τοιχοκόλληση της αίτησης μαζί με την πράξη στην οποία προσδιορίζεται η δικάσιμος δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από

αυτή. Αυτή τοιχοκολλάται στο κατάστημα του δικαστηρίου όπου θα γίνει η δικάσιμος, στα καταστήματα των δικηγορικών συλλόγων και των δήμων ή κοινοτήτων που ανήκουν. Συντάσσεται έκθεση με την οποία πιστοποιείται η τοιχοκόλληση. Η σύνταξη της γίνεται αντίστοιχα από τον γραμματέα του δικαστηρίου, του οικείου δικηγορικού συλλόγου και του οικείου δήμου ή κοινότητας.

Στις επίσημες ιστοσελίδες του Υπουργείου Οικονομικών (Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων) και του υπεύθυνου φορέα γίνεται ανάρτηση της ειδοποίησης, της τοιχοκόλλησης, της δικάσιμου, περίληψη του αιτήματος και της απαλλοτριωτικής πράξης. Ο προϊστάμενος της αρμόδιας Υπηρεσίας πιστοποιεί την ανάρτηση με έκθεση που συντάσσει. Δεν είναι απαραίτητη η επανάληψη της συζήτησης εάν πάρει αναβολή για σοβαρό λόγο. Ορίζεται επανάληψη αυτής εφόσον η αναβολή της οφείλεται σε ατελή, πλημμελή και εκτός προθεσμίας πραγματοποίηση των παραπάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

Καταγραφή των σταδίων της
διαδικασίας απαλλοτρίωσης του
Υπουργείου Πολιτισμού και
Αθλητισμού

3.1. Ο θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δεν μπορούν να στερηθούν τα περιουσιακά τους στοιχεία παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας που σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, υπερτερεί από το ιδιωτικό συμφέρον ενώ παράλληλα θα πρέπει να προβλέπεται και αποζημίωση για το πρόσωπο που θίγεται. Η ατομική διοικητική πράξη μέσω της οποίας γίνεται η αφαίρεση της ιδιοκτησίας ονομάζεται αναγκαστική απαλλοτρίωση.

Ο θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αποτελεί κοινωνική αναγκαιότητα προκειμένου να διασωθεί το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής. Η διαδικασία των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων οριοθετείται από ένα σύνθετο πλέγμα νομοθεσίας με ειδικές περιπτώσεις που προϋποθέτουν ιδιαίτερη αντιμετώπιση. Αντικείμενο της διαδικασίας αποτελεί η κυριότητα και τα εμπράγματα δικαιώματα επί των ακινήτων.

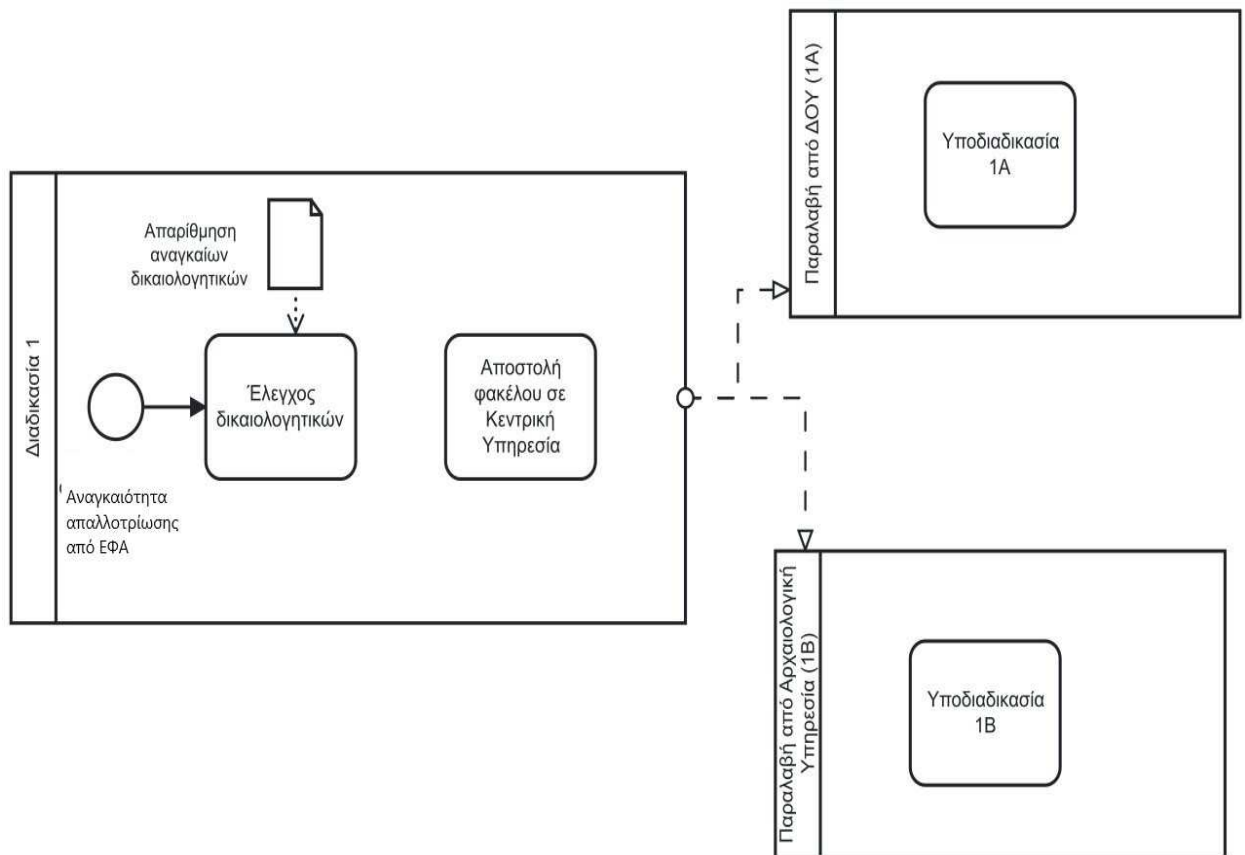
Ειδικότερα, όταν οι ιδιοκτήτες δεν συναινούν στην πώληση του ακινήτου τους στο δημόσιο και εν προκειμένω στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού για αρχαιολογικούς σκοπούς αλλά ωστόσο η απόκτηση του ακινήτου κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να προστατευθεί η πολιτιστική κληρονομιά, τότε ακολουθείται η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, δηλαδή η απόκτηση του ακινήτου μέσω της δικαστικής οδού.

Στα σχήματα που ακολουθούν αναλύεται η διαδικασία της απαλλοτρίωσης με τη βοήθεια του Business Process Model and Notation. Επίσης, παρουσιάζονται οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και οι φορείς που συμμετέχουν στα διάφορα στάδια υλοποίησής της. Η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης περιλαμβάνει τέσσερις υποδιαδικασίες που θα αναλυθούν στις επόμενες ενότητες:

- α) Την υποδιαδικασία της έγκρισης της απαλλοτρίωσης
- β) Την υποδιαδικασία έκδοσης κτηματολογίου και δημόσιας πρόσκλησης
- γ) Την υποδιαδικασία κήρυξης απαλλοτρίωσης
- δ) Την υποδιαδικασία πληρωμής της απαλλοτρίωσης

3.2. Υποδιαδικασία έγκρισης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Η διαδικασία ξεκινά όταν οι κατά τόπους αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού διαπιστώσουν την αναγκαιότητα της απαλλοτρίωσης έπειτα από ανασκαφές από τις οποίες προέκυψαν σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Η διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει και για λόγους που σχετίζονται με την ανάδειξη και την προστασία του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου.

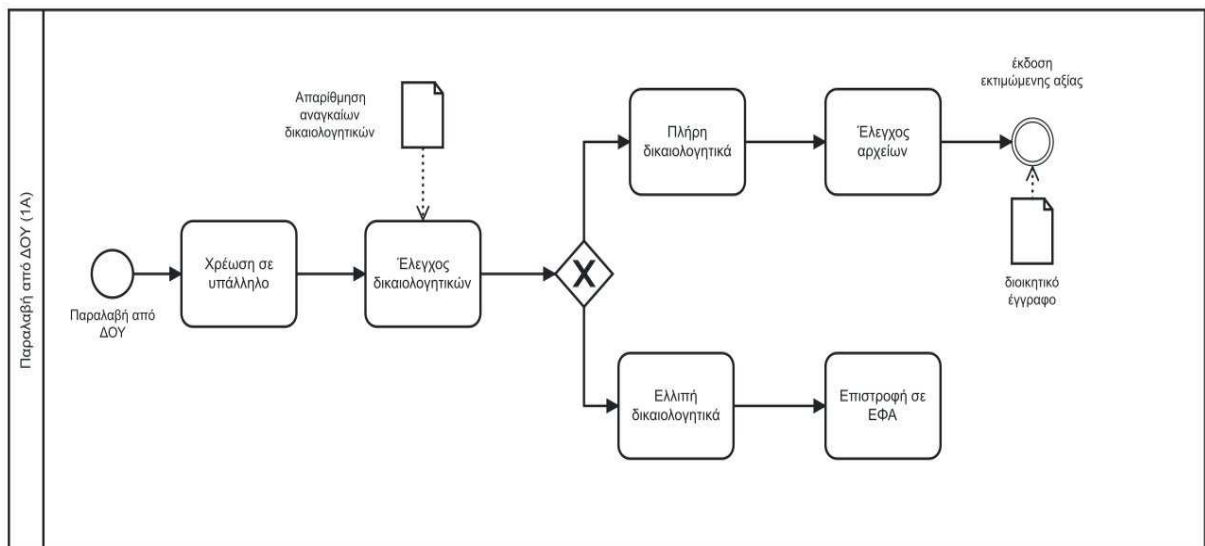
Σχήμα 6: Διαπίστωση αναγκαιότητας απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων ετοιμάζει φάκελο με δικαιολογητικά ώστε να αποδεικνύεται η αναγκαιότητα της απαλλοτρίωσης. Τοπογράφος-μηχανικός που υπηρετεί στην Εφορεία

Αρχαιοτήτων συντάσσει πρόχειρο τοπογραφικό διάγραμμα ώστε να υπάρχει μία πρώτη αποτύπωση του ακινήτου. Στο σχήμα 6, απεικονίζονται τα πρώτα στάδια έναρξης της διαδικασίας. Η προετοιμασία του φακέλου από την Εφορεία Αρχαιοτήτων προκειμένου ακολούθως να αποσταλεί στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για να προχωρήσει η διαδικασία και η σύνταξη εγγράφου προς τη ΔΟΥ.

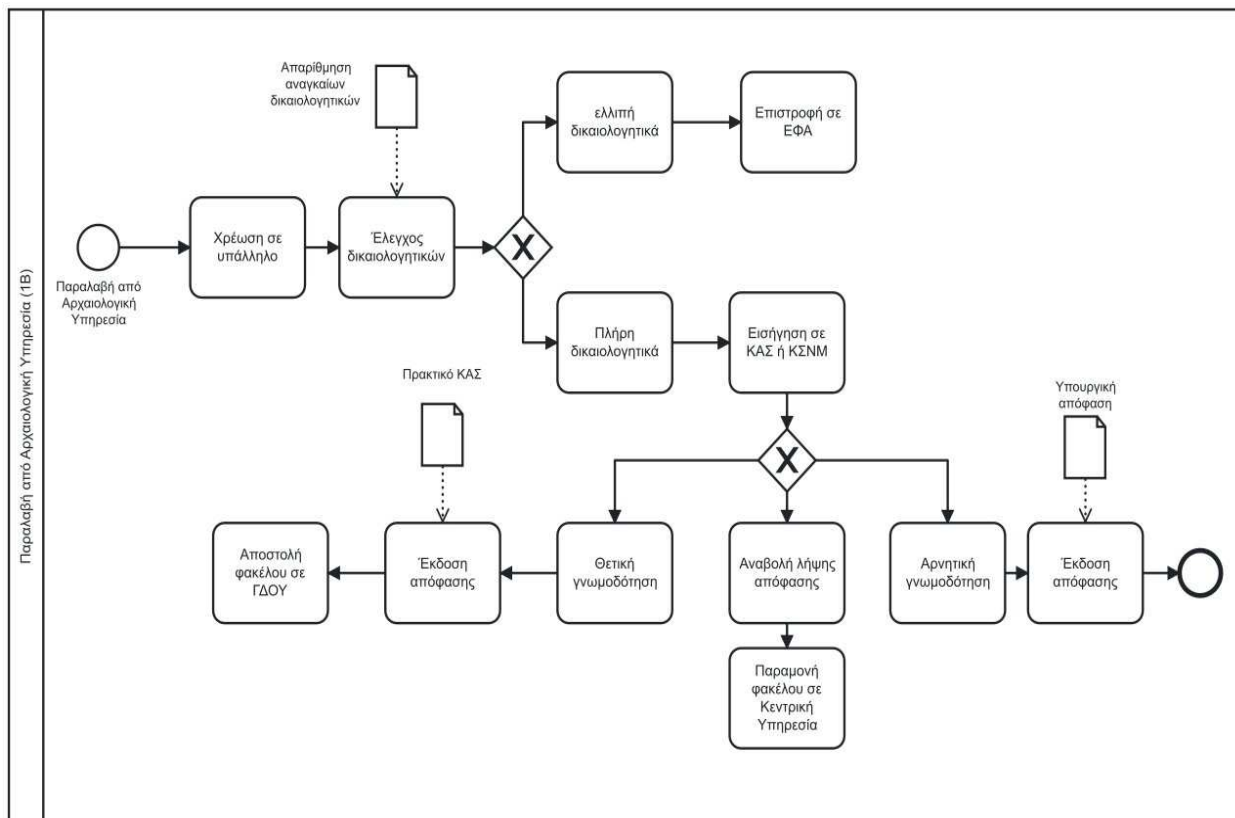
Στο σχήμα 7 απεικονίζεται το στάδιο αποστολής εγγράφου προς τη ΔΟΥ προκειμένου η Εφορεία Αρχαιοτήτων να λάβει πληροφορίες σχετικά με την αντικειμενική αξία του ακινήτου. Η Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία παραλαμβάνει το έγγραφο και το χρεώνει σε υπάλληλο. Αν από τα στοιχεία που έχουν σταλεί, μπορεί να προσδιοριστεί η ακριβής τοποθεσία του ακινήτου τότε υπολογίζεται και η αντικειμενική του αξία και συντάσσεται σχετικό έγγραφο προς απάντηση.

Σχήμα 7: Έγγραφο στη ΔΟΥ για αντικειμενική αξία ακινήτου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αντίθετα, στην περίπτωση που από τα στοιχεία που έχουν αποσταλεί από την Εφορεία Αρχαιοτήτων, δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί η θέση του ακινήτου και ακολούθως η αντικειμενική του αξία, ο φάκελος επιστρέφει στην Υπηρεσία χωρίς να δοθεί σχετική απάντηση.

Σχήμα 8: Έλεγχος από Κεντρική Υπηρεσία για εισαγωγή θέματος στα Κεντρικά Συμβούλια του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων αφού συμπληρώσει τον φάκελο με τα σχετικά δικαιολογητικά (πρόχειρο τοπογραφικό διάγραμμα, αντικειμενική αξία ακινήτου, εισήγηση σχετικά με την αναγκαιότητα της απαλλοτρίωσης κ.α.) τον αποστέλλει είτε στην Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων είτε στη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων. Η αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία χρεώνει τον φάκελο που παραλαμβάνει σε υπάλληλο ώστε να ξεκινήσει η διαδικασία του ελέγχου.

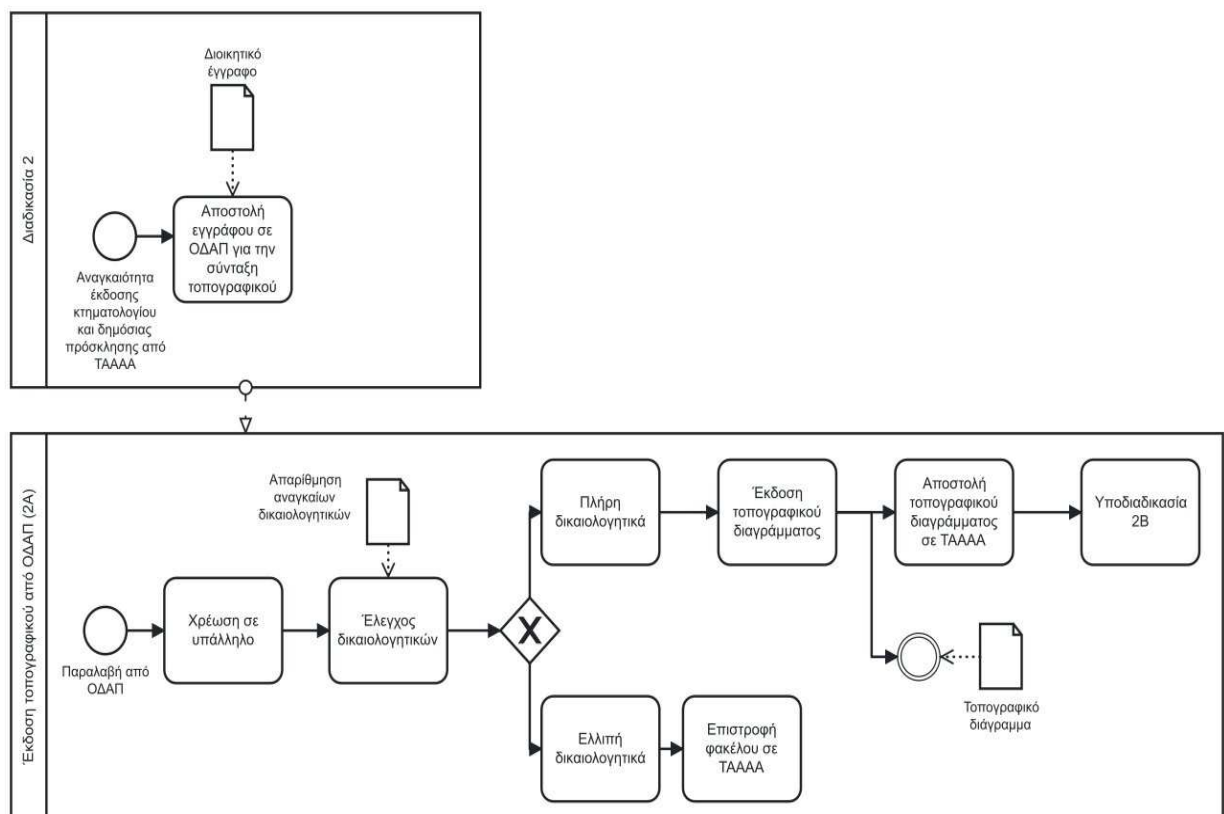
Αν ο αρμόδιος υπάλληλος διαπιστώσει ελλείψεις σε δικαιολογητικά, γίνεται επιστροφή στην Εφορεία Αρχαιοτήτων. Αν τα δικαιολογητικά είναι πλήρη και ορθά, ξεκινά τη σύνταξη εισήγησης προκειμένου το θέμα να εξεταστεί είτε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο είτε από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεότερων Μνημείων. Τα Κεντρικά Συμβούλια του Υπουργείου

Πολιτισμού και Αθλητισμού θα γνωμοδοτήσουν είτε θετικά είτε αρνητικά είτε θα αναβάλουν τη λήψη απόφασης οπότε ο φάκελος παραμένει στην Κεντρική Υπηρεσία έως ότου εξεταστεί.

Στην περίπτωση της αρνητικής γνωμοδότησης εκδίδεται σχετική Υπουργική Απόφαση και διακόπτεται η διαδικασία καθώς δεν θεωρείται αναγκαία η απόκτηση του ακινήτου ενώ στην περίπτωση της θετικής γνωμοδότησης, το σχετικό πρακτικό αποστέλλεται στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (Αυτοτελές Τμήμα Απαλλοτριώσεων Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων) προκειμένου να συνεχιστεί η διαδικασία. Στο σχήμα 8 αποτυπώνονται τα βήματα που προαναφέρθηκαν.

3.3. Υποδιαδικασία έκδοσης κτηματολογίου και δημόσιας πρόσκλησης

Με την παραλαβή της θετικής γνωμοδότησης από το Κεντρικό Συμβούλιο του Υπουργείου

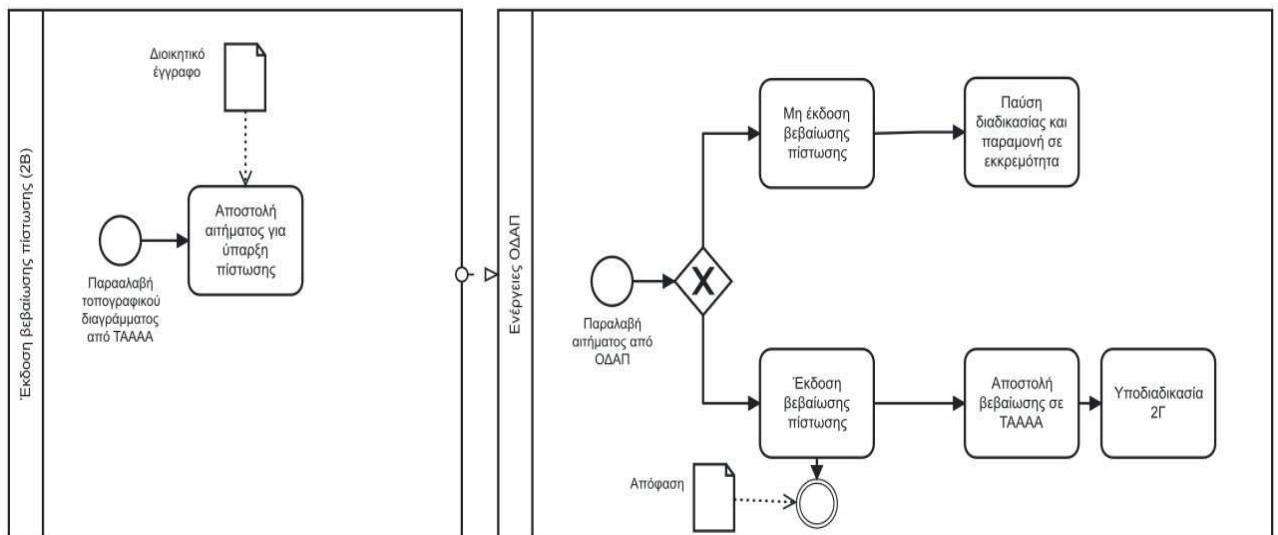

Σχήμα 9: Έκδοση τοπογραφικού διαγράμματος από ΟΔΑΠ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πολιτισμού και Αθλητισμού, το Τμήμα Απαλλοτριώσεων Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων αποστέλλει έγγραφο για σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος στον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων (ΟΔΑΠ).

Ακολούθως, ο ΟΔΑΠ χρεώνει το έγγραφο σε τοπογράφο – μηχανικό για να προχωρήσει η διαδικασία. Αν στον φάκελο που έχει αποσταλεί από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών περιλαμβάνονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τη σύνταξη του, το τοπογραφικό διάγραμμα συντάσσεται και αποστέλλεται στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων διαφορετικά όπως αποτυπώνεται και στο σχήμα 9, ο φάκελος επιστρέφεται για συμπλήρωση ή διόρθωση χωρίς να έχει συνταχθεί σχετικό διάγραμμα λόγω των ελλείψεων που παρατηρήθηκαν.

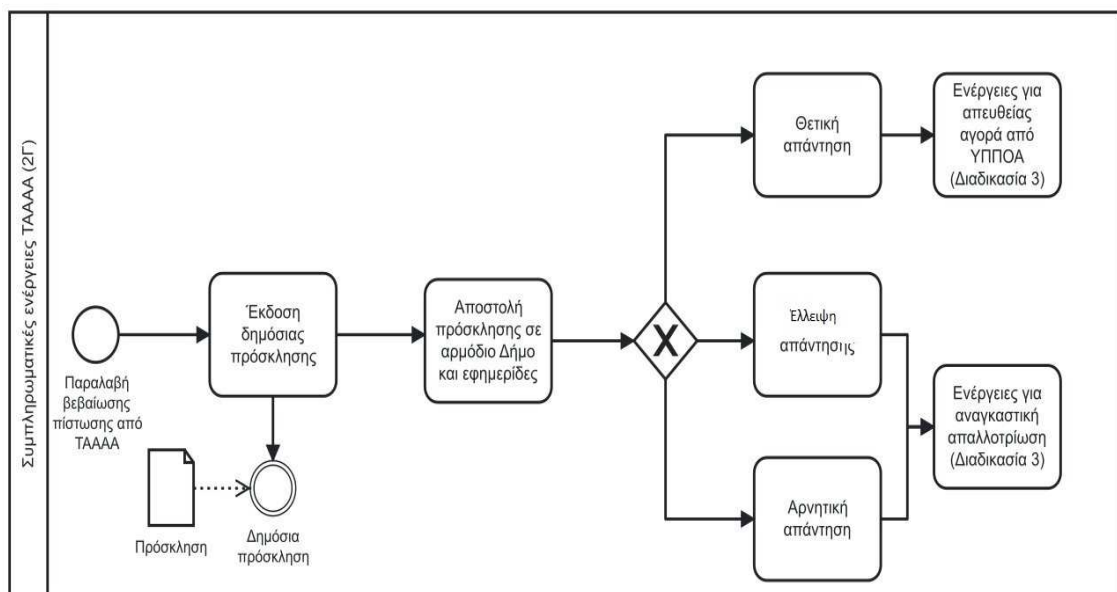

Σχήμα 10: Αίτημα για έκδοση βεβαίωσης πίστωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο σχήμα 10, αποτυπώνεται η συνέχεια της διαδικασίας μετά την παραλαβή του τοπογραφικού διαγράμματος. Συγκεκριμένα, συντάσσεται από το Τμήμα Απαλλοτριώσεων Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων αίτημα για ύπαρξη πίστωσης λαμβάνοντας υπόψη την αντικειμενική αξία του ακινήτου και τις ακριβείς διαστάσεις του όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο τοπογραφικό διάγραμμα.

Ακολούθως, ο Οργανισμός Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων εφόσον διαθέτει τους απαραίτητους πόρους στον προϋπολογισμό του, συντάσσει τη βεβαίωση πίστωσης και την αποστέλλει στο αρμόδιο Τμήμα της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών (ΤΑΑΑΑ). Εάν το κόστος απόκτησης του ακινήτου είναι υψηλό και δεν καλύπτεται προς το παρόν από τον προϋπολογισμό του ΟΔΑΠ, η διαδικασία σταματά έως ότου βρεθούν οι απαιτούμενοι πόροι για την έκδοση της βεβαίωσης πίστωσης και τη συνέχιση της διαδικασίας.

Σχήμα 11: Δημόσια πρόσκληση για αγορά ακινήτου

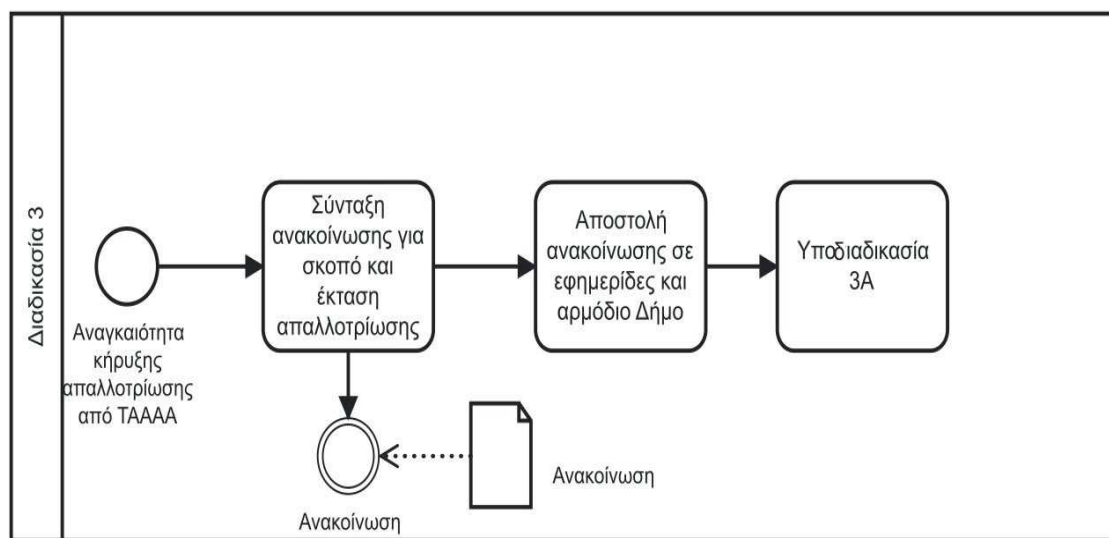
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Παράλληλα, το ΤΑΑΑΑ εκδίδει δημόσια πρόσκληση και την αποστέλλει στον αρμόδιο Δήμο προς τοιχοκόλληση και σε εφημερίδες προς δημοσίευση. Μετά τη δημοσιοποίηση της πρόσκλησης υπάρχουν τρία ενδεχόμενα για την έκβαση της διαδικασίας που αποτυπώνονται στο σχήμα 11. Το πρώτο αφορά την περίπτωση στην οποία οι ιδιοκτήτες του ακινήτου ανταποκρίνονται στην πρόσκληση για αγορά και με τη συναίνεση τους συνεχίζεται η διαδικασία για την αγορά του ακινήτου χωρίς να αναγκαστεί το Υπουργείο να προσφύγει στη δικαστική οδό. Στις άλλες δύο περιπτώσεις (αρνητική απάντηση ή καμία ανταπόκριση στη δημόσια πρόσκληση), η διαδικασία συνεχίζεται, προσφεύγοντας αναγκαστικά στην αναγκαστική απαλλοτρίωση για την αποκτηση του ακινήτου.

3.4. Υποδιαδικασία κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Εφόσον έχει εκδοθεί η βεβαίωση πίστωσης από τον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων και έχει αποσταλεί στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων, η διαδικασία συνεχίζεται με τη σύνταξη εγγράφου ανακοίνωσης από το ΤΑΑΑ για το σκοπό και την έκταση της απαλλοτρίωσης όπως απεικονίζεται στο σχήμα 12 που ακολουθεί. Η ανακοίνωση αποστέλλεται στον αρμόδιο Δήμο (Δήμος στον οποίο βρίσκεται στο ακίνητο) και δημοσιεύεται σε εφημερίδες.

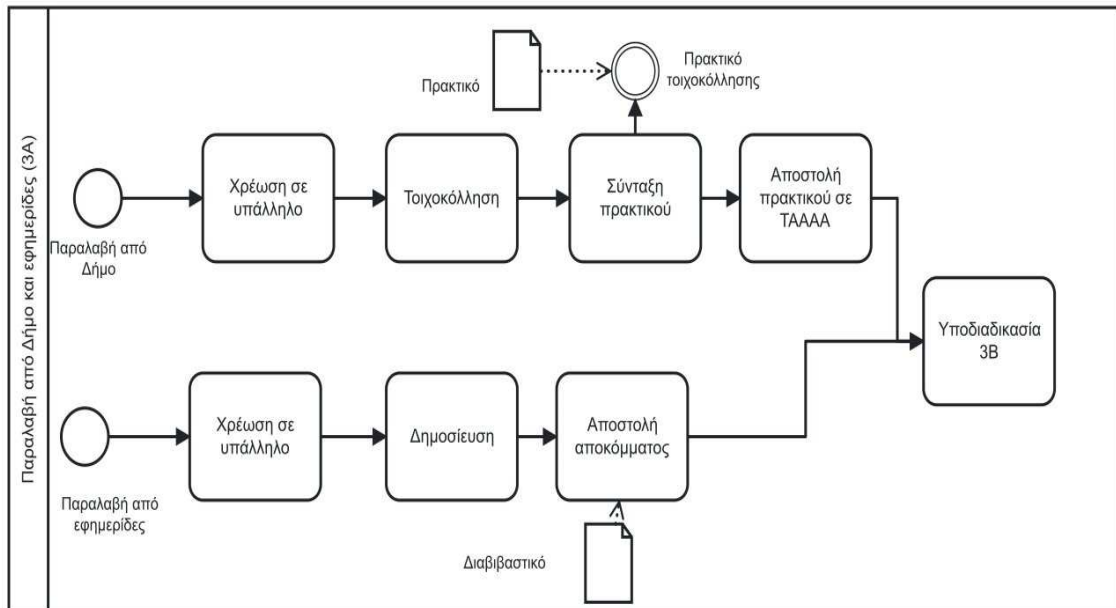

Σχήμα 12: Σύνταξη ανακοίνωσης κήρυξης απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο σχήμα 13 καταγράφεται λεπτομερώς η διαδικασία δημοσίευσης της ανακοίνωσης κήρυξης της απαλλοτρίωσης. Ειδικότερα, ο Δήμος παραλαμβάνοντας την ανακοίνωση, την προωθεί προς χρέωση σε υπάλληλο ο οποίος αφού την τοιχοκολλήσει, συντάσσει σχετικό πρακτικό για την τοιχοκόλληση, το οποίο αποστέλλει στο ΤΑΑΑΑ. Σχετικά με τη δημοσίευση στις εφημερίδες, μετά τη δημοσίευση, ο αρμόδιος υπάλληλος αποστέλλει το απόκομμά της, στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

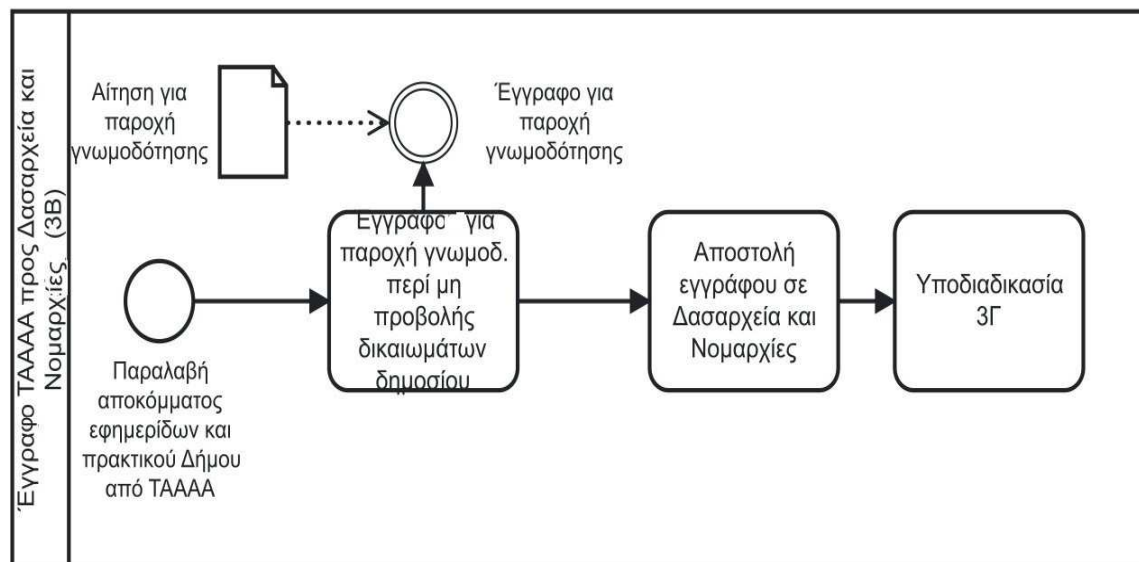
Επίσης, προκειμένου να εκδοθεί βεβαίωση περί μη προβολής δικαιωμάτων του δημοσίου για το ακίνητο που πρόκειται να απαλλοτριωθεί, το ΤΑΑΑ συντάσσει έγγραφο προς τις

Σχήμα 13: Δημοσίευση ανακοίνωσης κήρυξης απαλλοτρίωσης

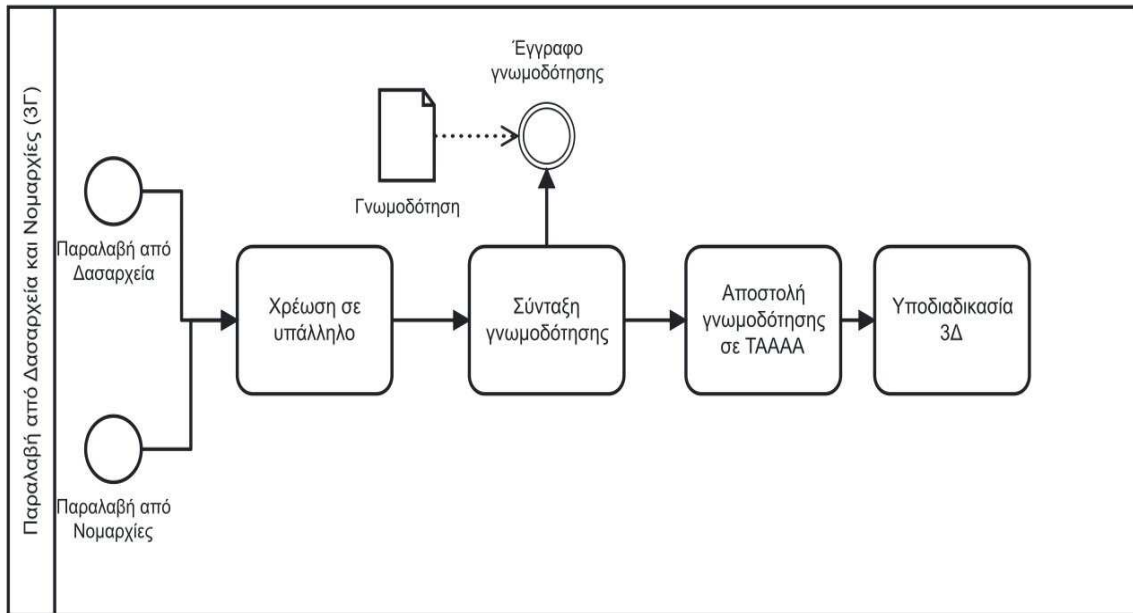
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διευθύνσεις Δασών και τα Δασαρχεία της Περιφέρειας καθώς και από τη Διεύθυνση Αγροτικής

Σχήμα 14: Αίτημα εκδοσης βεβαίωσης περί μη προβολής δικαιωμάτων του δημοσίου

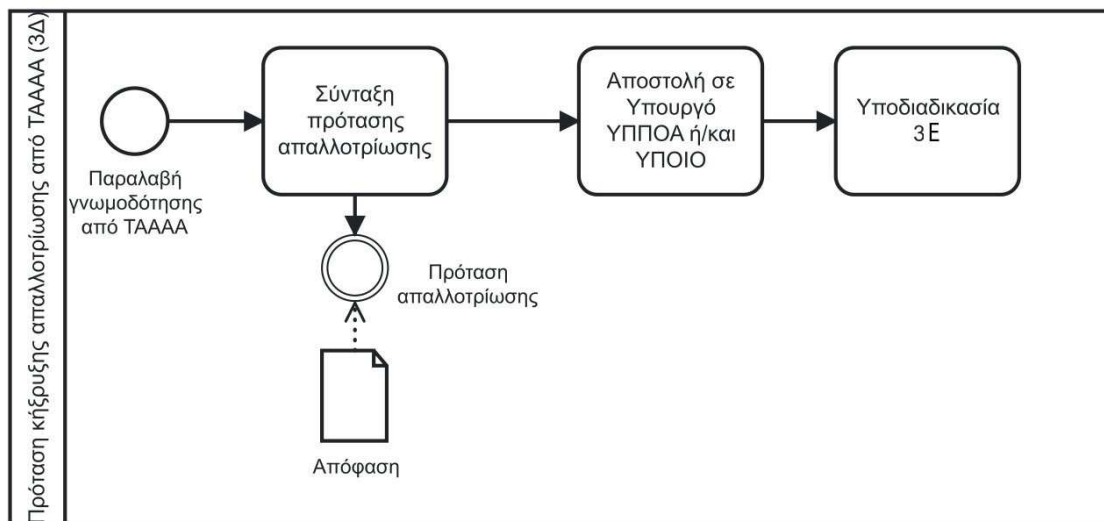
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σχήμα 15: Έκδοση βεβαίωσης περί μη προβολής δικαιωμάτων του δημοσίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ανάπτυξης Νομαρχίας για παροχή γνωμοδοτήσεων όπως φαίνεται στο σχήμα 14. Στο σχήμα 15 καταγράφεται το στάδιο της διαδικασίας από την παραλαβή του εγγράφου για την έκδοση της

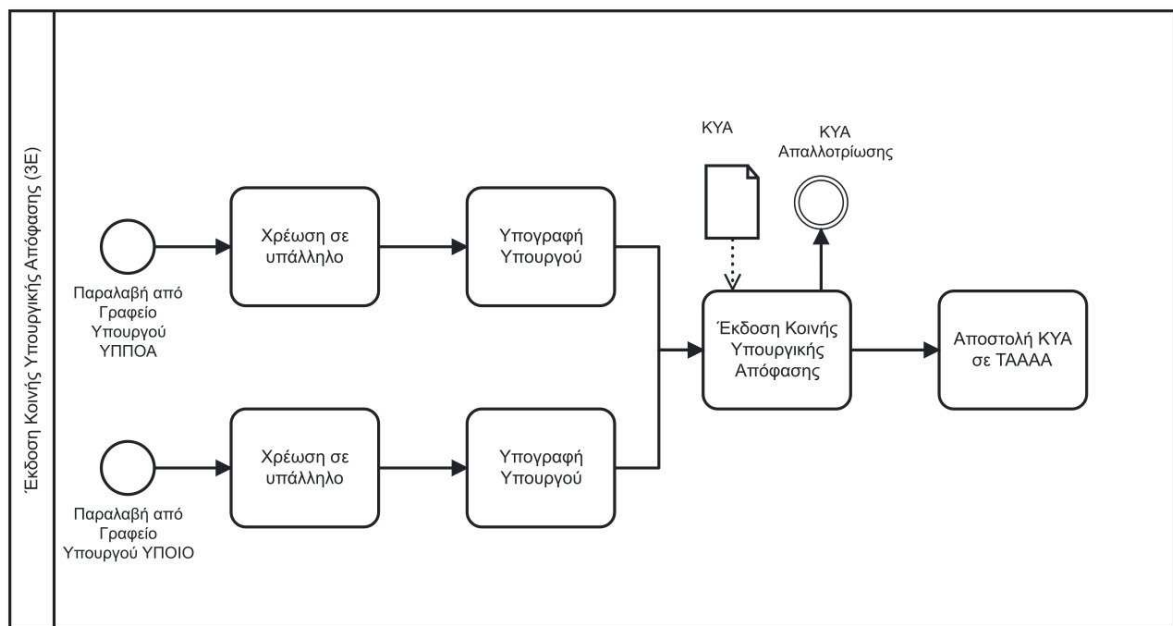

Σχήμα 16: Σύνταξη πρότασης κήρυξης απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

σχετικής βεβαίωσης περί μη προβολής δικαιωμάτων του δημοσίου μέχρι την αποστολή της στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Συγκεκριμένα, το αρμόδιο δασαρχείο και η Νομαρχία που εδρεύουν στον τόπο που βρίσκεται το ακίνητο, εκκινούν τη διαδικασία για την έκδοση της βεβαίωσης, χρεώνοντας το εισερχόμενο αίτημα σε υπάλληλο. Ο υπάλληλος εφόσον ελέγξει με βάση τα αρχεία των Υπηρεσιών, αν το δημόσιο έχει ιδιοκτησιακά δικαιώματα στο συγκεκριμένο ακίνητο, συντάσσει σχετική γνωμοδότηση την οποία υπογράφει ο προϊστάμενος του και στη συνέχεια την αποστέλλει στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων.

Μετά την παραλαβή της σχετικής βεβαίωσης, το ΤΑΑΑΑ συντάσσει την πρόταση κήρυξης απαλλοτρίωσης, διαδικασία που αποτυπώνεται στο σχήμα 16. Η απόφαση κήρυξης απαλλοτρίωσης είναι Κοινή Υπουργική Απόφαση που υπογράφεται από τον εκάστοτε Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού καθώς και από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Στο σχήμα 17 καταγράφονται τα βήματα για την έκδοση της απόφασης.

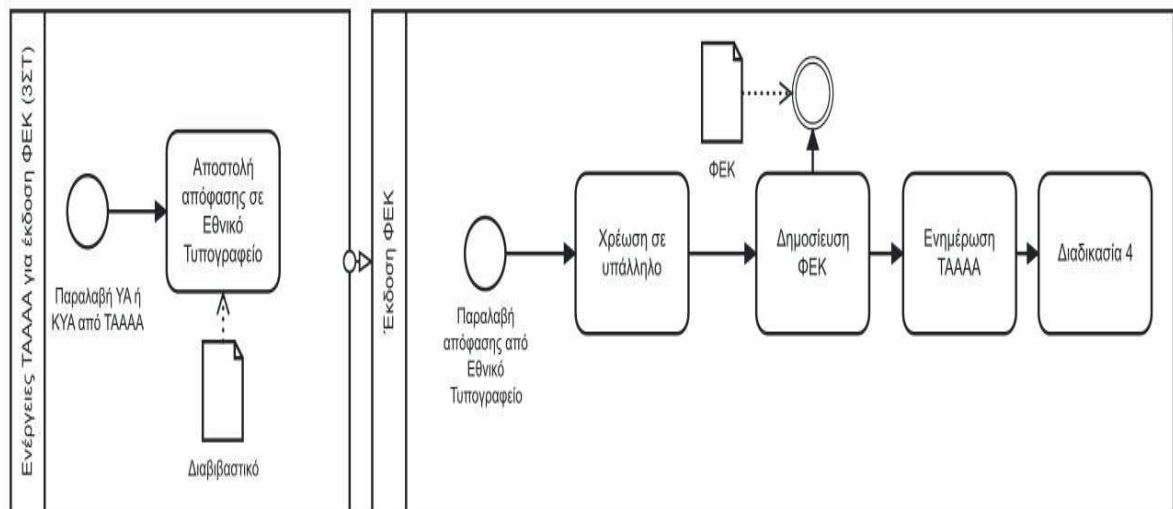

Σχήμα 17: Έκδοση απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ειδικότερα, το σχέδιο αποστέλλεται προς υπογραφή στην ιεραρχία, χρεώνεται σε υπάλληλο του Γραφείου Υπουργού, ο οποίος προωθεί το σχέδιο προς υπογραφή στον Υπουργό και εφόσον

ολοκληρωθεί το στάδιο των υπογραφών, η απόφαση επαναπροωθείται στο ΤΑΑΑΑ για να συνεχιστεί η διαδικασία. Το σχέδιο πρέπει να υπογραφεί και από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και ακολούθως να επιστρέψει στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων.

Σχήμα 18: Δημοσίευση της απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης

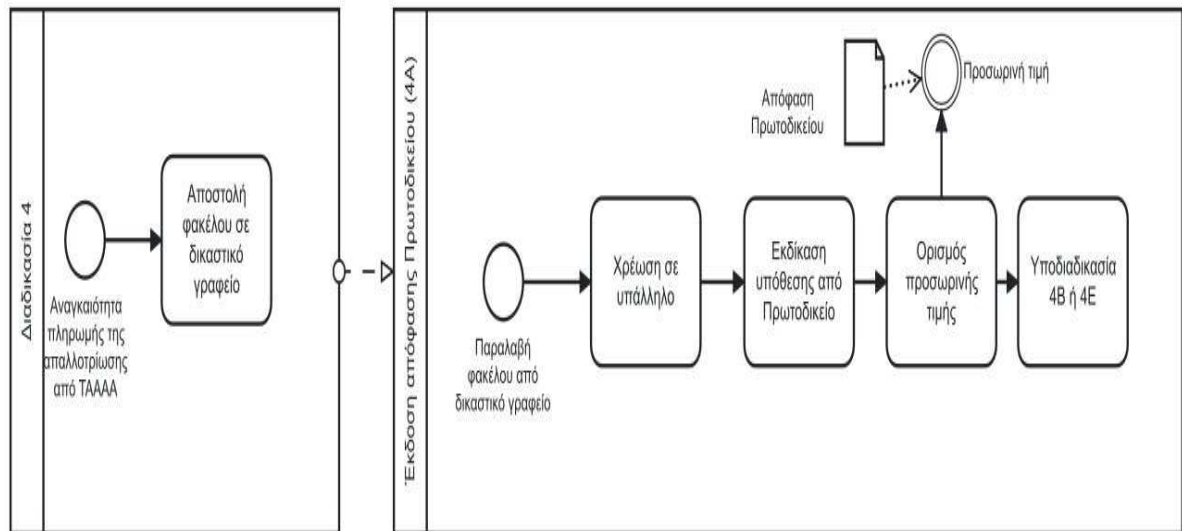
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έπειτα, ακολουθεί το στάδιο δημοσίευσης της Υπουργικής ή Κοινής Υπουργικής Απόφασης στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ). Στο σχήμα 18, το ΤΑΑΑΑ αφού παραλάβει υπογεγραμμένο το σχέδιο της απόφασης, ετοιμάζει διαβιβαστικό για να την αποστείλει προς δημοσίευση στο Εθνικό Τυπογραφείο.

Το Εθνικό Τυπογραφείο, παραλαμβάνει το εισερχόμενο αίτημα για δημοσίευση, το χρεώνει σε υπάλληλο, ο οποίος το προωθεί προς δημοσίευση και αποστέλλει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τον Κωδικό Αριθμό της Δημοσίευσης (ΚΑΔ) στο ΤΑΑΑΑ για να παρακολουθεί τη διαδικασία δημοσίευσης έως ότου αυτή ολοκληρωθεί. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση σε ΦΕΚ, της Κοινής Υπουργικής ή Υπουργικής Απόφασης για αναγκαστική απαλλοτρίωση του ακινήτου.

3.5. Υποδιαδικασία πληρωμής απαλλοτρίωσης

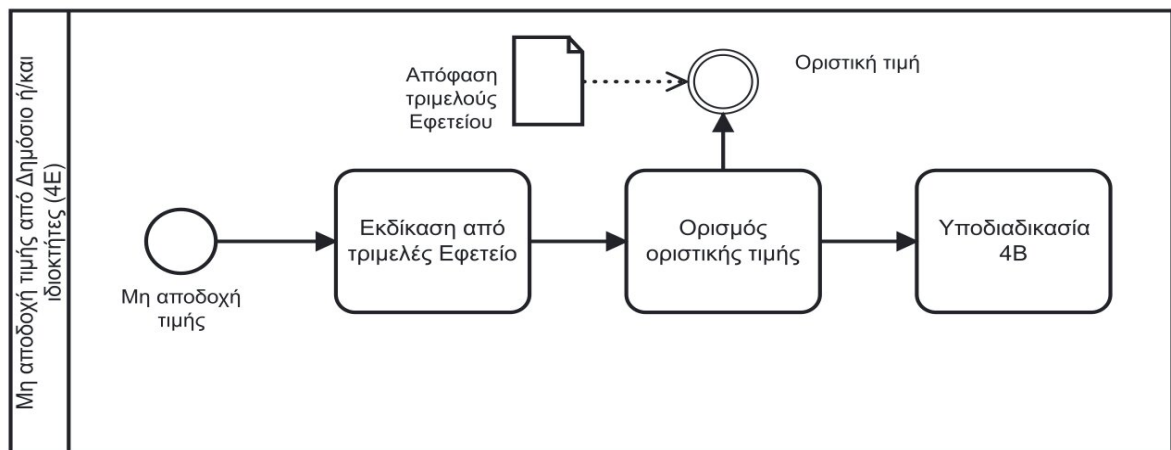
Η τέταρτη υποδιαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αφορά στην πληρωμή του ποσού της απαλλοτρίωσης. Το ΤΑΑΑΑ αποστέλλει το φάκελο με όλα τα δικαιολογητικά στο

Σχήμα 19: Εκκίνηση δικαστικής διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

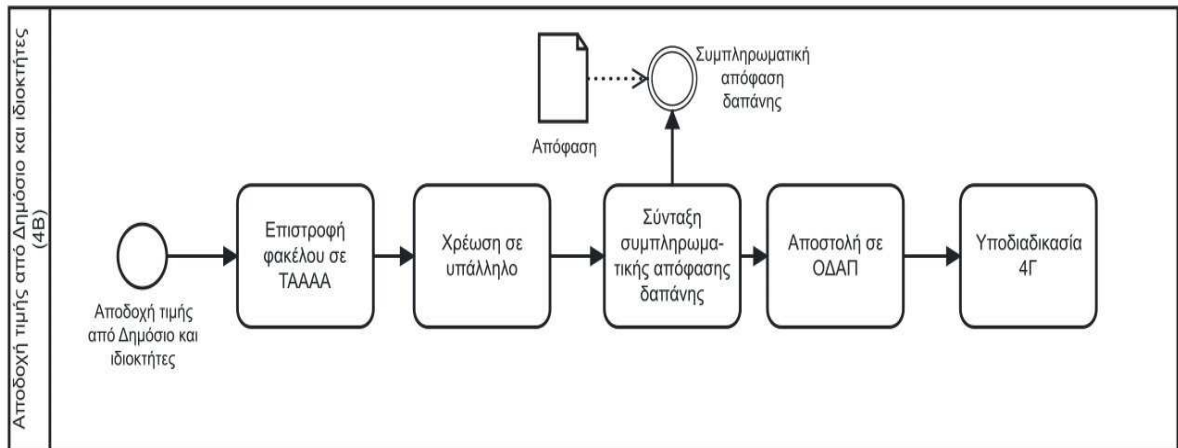
δικαστικό γραφείο προκειμένου να τον ελέγξει και να προχωρήσει τη διαδικασία εκδίκασης της

Σχήμα 20: Μη αποδοχή προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

υπόθεσης στο Μονομελές Πρωτοδικείο. Στο σχήμα 19 απεικονίζεται η εκκίνηση της δικαστικής διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Η υπόθεση μετά την παραλαβή του φακέλου από το δικαστικό γραφείο, χρεώνεται σε υπάλληλο, ο οποίος ελέγχει λεπτομερώς το σύνολο των δικαιολογητικών και προωθεί το φάκελο στο δικαστήριο προκειμένου να οριστεί προσωρινή τιμή για το ακίνητο με έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης.

Σχήμα 21: Αποδοχή προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

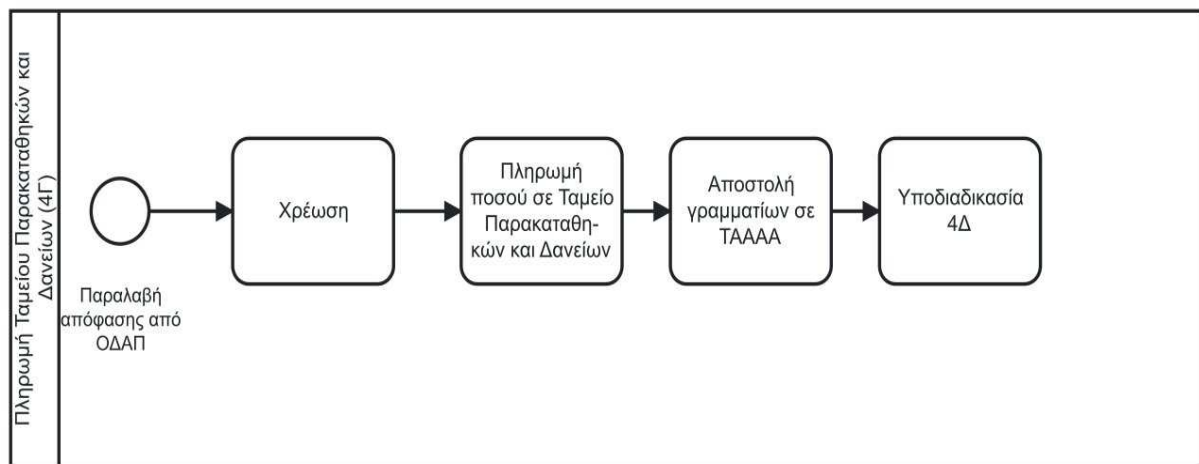
Στο σημείο αυτό υπάρχουν δύο ενδεχόμενα: η ορισθείσα προσωρινή τιμή του Μονομελούς Πρωτοδικείου να γίνει αποδεκτή και από το Δημόσιο και τους ιδιοκτήτες οπότε η διαδικασία συνεχίζεται στο σχήμα 21 και να μην γίνει αποδεκτή, είτε γιατί θεωρείται υψηλή από το Δημόσιο το οποίο δεν την αποδέχεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος είτε γιατί θεωρείται χαμηλή από τους ιδιοκτήτες οι οποίοι είναι διατεθειμένοι να συνεχίσουν την δικαστική διαδικασία και να διεκδικήσουν μία καλύτερη τιμή κατά την εκδίκαση της απόφασης σε δεύτερο βαθμό στο Τριμελές Εφετείο.

Στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία αποτυπώνεται στο σχήμα 20 όπου η απόφαση του Τριμελούς Εφετείου οδηγεί σε έκδοση δικαστικής απόφασης και προσδιορισμό οριστικής τιμής του υπό απαλλοτρίωση ακινήτου. Μετά το στάδιο αυτό η διαδικασία είναι η ίδια που ακολουθείται και στην περίπτωση αποδοχής της τιμής από το Μονομελές Πρωτοδικείο.

Στο σχήμα 21 απεικονίζεται το στάδιο αποδοχής της τιμής από το δημόσιο και από τους ιδιοκτήτες. Συγκεκριμένα, μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασης από το Μονομελές

Πρωτοδικείο, ο φάκελος της απαλλοτρίωσης επιστρέφεται στο ΤΑΑΑΑ και χρεώνεται σε υπάλληλο προκειμένου να συνταχθεί συμπληρωματική απόφαση δαπάνης καθώς η αρχική βεβαίωση πίστωσης είχε συνταχθεί με βάση την αντικειμενική αξία του ακινήτου όπως αυτή είχε αποσταλεί από την αρμόδια ΔΟΥ.

Όμως τις περισσότερες φορές, η δικαστική απόφαση ορίζει τιμή υψηλότερη για την αγορά του ακινήτου σε σχέση με την αντικειμενική αξία για λόγους προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και επομένως πρέπει να εκδοθεί συμπληρωματική βεβαίωση για να δεσμευτεί και το υπόλοιπο ποσό. Το ΤΑΑΑΑ αποστέλλει το αίτημα για την έκδοση συμπληρωματικής βεβαίωσης πίστωσης στον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων.

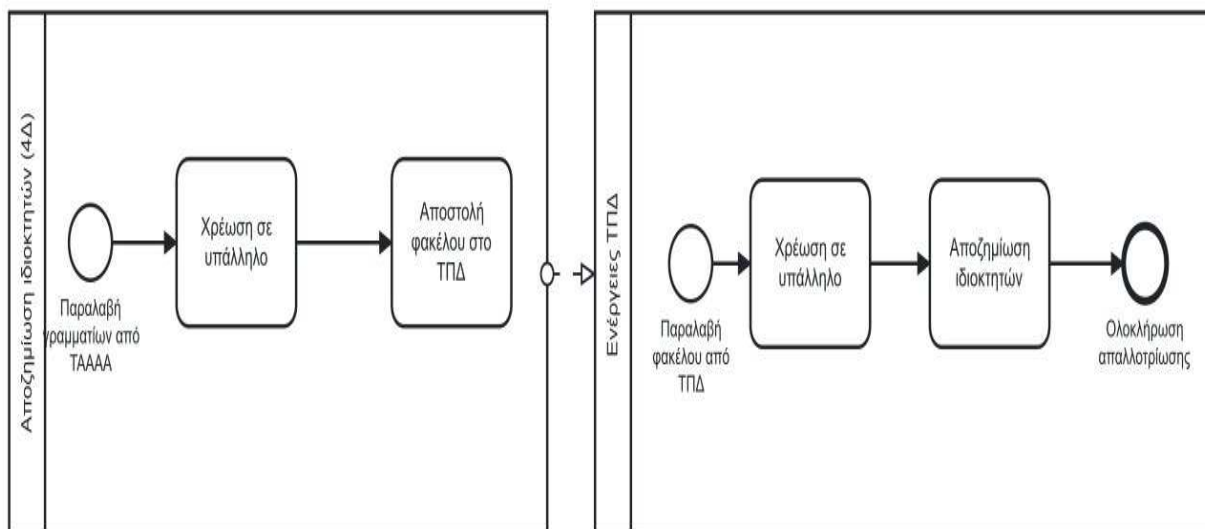

Σχήμα 22: Πληρωμή βάσει της προσωρινής τιμής που ορίστηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ακολούθως και όπως αποτυπώνεται στο σχήμα 22, ο ΟΔΑΠ πληρώνει το ποσό στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων προκειμένου εκείνο να εκδώσει τα γραμμάτια παρακαταθήκης. Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποστέλλει τα γραμμάτια στον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων, για να τα διαβιβάσει και ο ΟΠΑΔ στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων.

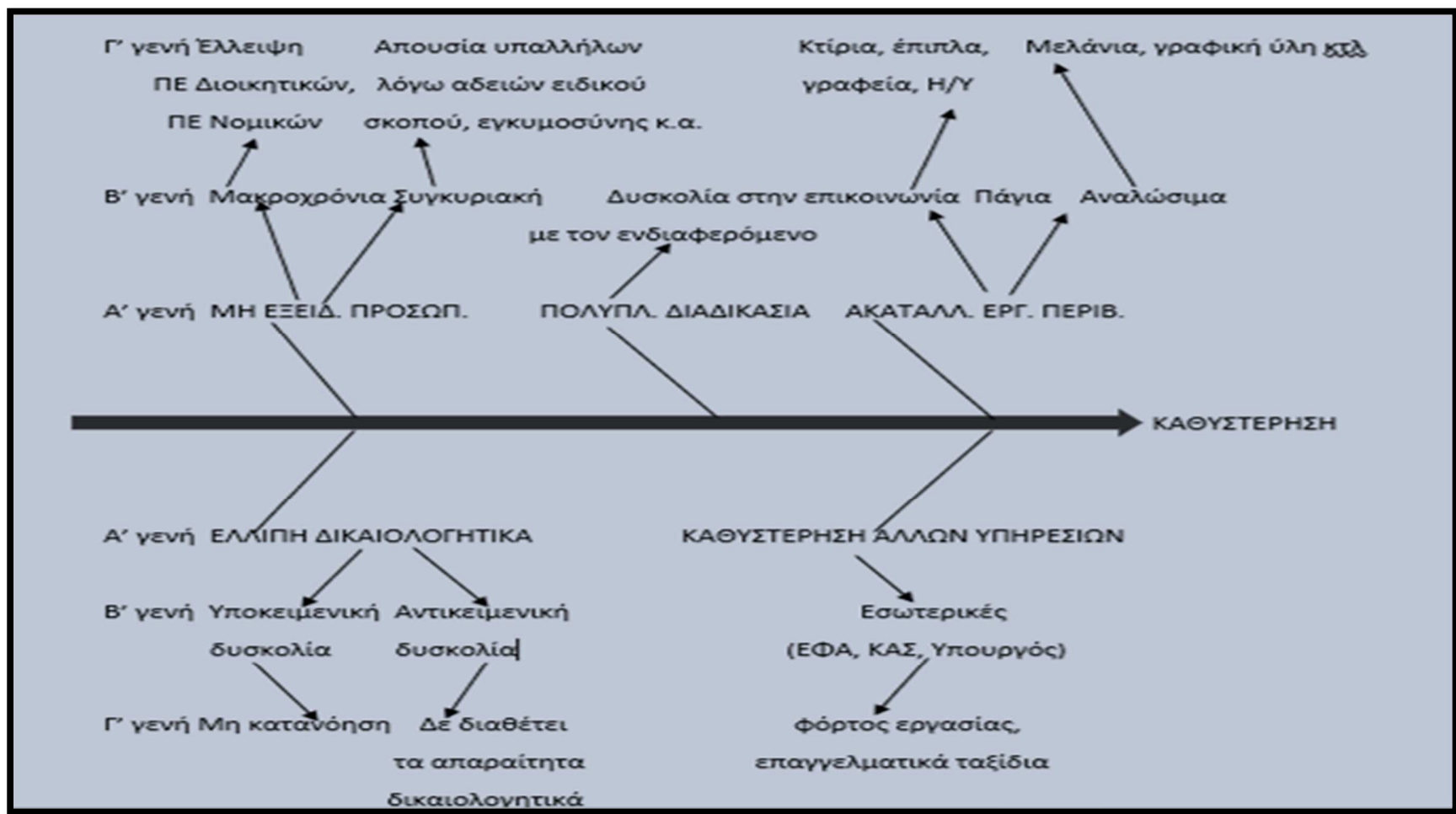
Σχήμα 23: Αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο σχήμα 23 αποτυπώνεται η συνέχιση της διαδικασίας για την αποζημίωση των ιδιοκτητών. Αφού το ΤΑΑΑΑ παραλάβει τα γραμμάτια παρακατάθεσης από τον ΟΠΑΔ, τα χρεώνει σε υπάλληλο προκειμένου να γίνει ο τελικός έλεγχος των δικαιολογητικών και να αποσταλεί ο φάκελος στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων προκειμένου να πληρωθούν οι δικαιούχοι. Συγκεκριμένα, ο φάκελος χρεώνεται σε αρμόδιο υπάλληλο, ο οποίος πραγματοποιεί τον έλεγχο πριν την πληρωμή και εφόσον όλα τα δικαιολογητικά είναι ορθά και πλήρη, προχωρά η διαδικασία εκταμίευσης του ποσού προκειμένου να πληρωθούν οι ιδιοκτήτες του ακινήτου και αυτό να περιέλθει στην ιδιοκτησία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

3.6. Διάγραμμα fishbone διαδικασίας απαλλοτρίωσης

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση είναι μία ιδιαίτερα σύνθετη διαδικασία, η οποία χρειάζεται πολύ χρόνο για να υλοποιηθεί ενώ παρατηρούνται και καθυστερήσεις που οφείλονται είτε σε μη επαρκή εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού που οδηγεί σε κακή κατανόηση της διαδικασίας είτε σε ύπαρξη αντικειμενικών δυσκολιών όπως είναι η έλλειψη στελέχωσης με τους ανάλογους διοικητικούς υπαλλήλους. Περαιτέρω, καθυστέρηση δημιουργείται συγκυριακά

Σχήμα 24: Διάγραμμα fishbone για διαδικασία απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

καθώς έχουμε μείωση του προσωπικού λόγω διαφόρων αναρρωτικών αδειών και αδειών ειδικού σκοπού.

Στο σχήμα 24ρ αποτυπώνονται στο διάγραμμα fishbone τα ζητήματα που προκύπτουν τόσο από την καταγραφή της νομοθεσίας στο Κεφάλαιο 2 όσο και από την καταγραφή της διαδικασίας στο παρόν κεφάλαιο. Το διάγραμμα fishbone, γνωστό και ως διάγραμμα αιτίας – αποτελέσματος καταγράφει και ανιχνεύει πιθανές αιτίες του υπό εξέταση προβλήματος. Το συγκεκριμένο διάγραμμα απεικονίζει ποικίλα στοιχεία σε ένα σύστημα που αποτελούν τα αίτια και τα οποία προκαλούν ένα πρόβλημα, το οποίο είναι το αποτέλεσμα.

Εν προκειμένω, αξίζει να αναφερθεί το σύνθετο και πολύπλοκο θεσμικό πλαίσιο που καθιστά δυσνόητη τη διαδικασία από τους πολίτες με αποτέλεσμα η υποβολή των απαιτούμενων δικαιολογητικών από μέρους τους να γίνεται τις περισσότερες φορές με ελλείψεις και λάθη. Επίσης, η υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και η στελέχωση τους με μη εξειδικευμένο προσωπικό είναι σαφές ότι προκαλεί καθυστερήσεις οι οποίες υπό άλλες προϋποθέσεις θα ήταν εφικτό να αποφευχθούν.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση που αναλύουμε, τα προβλήματα προκύπτουν από διάφορους παράγοντες. Πρώτα από όλα δημιουργούνται δυσκολίες από την έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού. Αυτή μπορεί να διαχωριστεί σε μακροχρόνια, η οποία χαρακτηρίζεται από μη ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού, όπως ΠΕ Νομικών υπαλλήλων και ΠΕ Διοικητικών, και σε συγκυριακή, η οποία προκύπτει από την απουσία προσωπικού λόγω κανονικών ή αναρρωτικών αδειών. Επιπροσθέτως, προκαλούνται καθυστερήσεις στην διεκπεραίωση της διαδικασίας, λόγω της πολυπλοκότητας αυτής, καθώς εμπλεκείται σε ένα δυσνόητο και δαιδαλώδες πλαίσιο θεσμών. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι ο Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων έχει υποστεί τροποποίηση πάνω από δέκα φορές. Συνέπεια της πολυπλοκότητας του είναι το να γίνεται δυσκολότερη η επικοινωνία με τον ενδιαφερόμενο.

Θα ήταν, επίσης, σημαντικό να αναφερθεί ένας ακόμα παράγοντας, ο οποίος δημιουργεί καθυστερήσεις. Αυτός είναι η έλλειψη δικαιολογητικών, λόγω υποκειμενικών και αντικειμενικών δυσκολιών. Ως υποκειμενικές, χαρακτηρίζονται οι καθυστερήσεις που προκύπτουν από την αδυναμία κατανόησης, ενώ αντικειμενικές όσες οφείλονται στο ενδεχόμενο ο πολίτης να μην

έχει διαθέσιμα όλα τα δικαιολογητικά που απαιτούνται. Επίσης, είναι δύσκολος ο συντονισμός των εργασιών, αφού στην διαδικασία αυτή λαμβάνουν μέρος πολλές υπηρεσίες, όπως οι 53 Εφορείες Αρχαιοτήτων του Υπουργείου σε όλη την επικράτεια, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, Υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων κ.α. Αυτό σε συνδυασμό με τον υψηλό φόρτο εργασίας των εργαζομένων λόγω ενασχόλησης τους και με άλλες υποχρεώσεις, δημιουργούν τις ανάλογες καθυστερήσεις.

Ένας ακόμη παράγοντας που οδηγεί σε καθυστερήσεις είναι το μη κατάλληλο περιβάλλον, που υπάρχει στην εργασία, το οποίο προκύπτει από ελλείψεις αναλώσιμων υλικών, όπως γραφική ύλη και μελάνια κ.α., αλλά και υποδομών, όπως χώροι γραφείων και απαραίτητος εξοπλισμός. Οι ελλείψεις αυτές ανατρέπουν την ομαλή ροή της διαδικασίας και δημιουργούν προβλήματα αυξάνοντας την δυσλειτουργία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Προκύπτει μείωση της αποδοτικότητας τους προκαλώντας διάφορες αναγκαστικές καθυστερήσεις οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί.

Η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης συνιστά μία πολύπλοκη διαδικασία, με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η κατανόησή της και ακολούθως η ανταπόκριση των πολιτών στα στοιχεία που πρέπει να υποβάλλουν, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται καθυστερήσεις. Ακόμη, καθυστερήσεις προκαλούνται λόγω των ελλείψεων στα δικαιολογητικά, στην αδυναμία επιτυχούς συντονισμού υπηρεσιών διαφορετικών Υπουργείων αλλά και στις καθυστερήσεις υπηρεσιών εντός του ΥΠ.ΠΟ.Α. Οι συνεντεύξεις, αν κριθεί απαραίτητο, θα αποτυπώσουν ένα σημαντικό μέρος των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση της διαδικασίας, τόσο με το Δημόσιο, όσο και με τους ιδιοκτήτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Δυσλειτουργίες και ατέλειες της
διαδικασίας απαλλοτρίωσης του
Υπουργείου Πολιτισμού και
Αθλητισμού

4.1. Ιδιαιτερότητα διαδικασίας: Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς

Η ακίνητη περιουσία του ΥΠΠΟΑ είναι ιδιαίτερα ξεχωριστή έναντι της περιουσίας άλλων δημόσιων φορέων καθώς αποτελεί μέσο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο λόγος αυτός, αλλά και ο συσχετισμός της με τους σκοπούς δημόσιας ωφέλειας για τους οποίους έχει αποκτηθεί, οδηγούν στο διαχωρισμό της σε δύο βασικές κατηγορίες στη δημόσια και στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου. Η πρώτη μορφή συνδέεται άρρηκτα με σκοπούς δημόσιας ωφέλειας και είναι εκτός κάθε συναλλαγής ενώ η δεύτερη είναι αξιοποιήσιμη υπό όρους. Η πρώτη αναφορά που γίνεται στον παραπάνω διαχωρισμό συναντάται επί εποχής Όθωνα στο νόμο περί διακρίσεως κτημάτων, ο οποίος ψηφίστηκε στις 21 Ιουνίου 1837, και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 13. Στα άρθρα 14 και 15 του ίδιου νόμου αναφέρεται συγκεκριμένα ότι «δημόσια κτήματα είναι όσα ανήκουν στην επικράτεια και δε δύναται να γίνουν ιδιωτική περιουσία» ενώ αντίθετα «ιδιωτικά κτήματα είναι όσα ανήκουν σε ένα ή περισσότερα άτομα ή σε κάποια κοινότητα». Σήμερα στην Ελλάδα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο άρθρο 24 του Συντάγματος. Νομοθετικά κατοχυρώνεται σύμφωνα με τον Ν. 4858/2021 εντός του οποίου κωδικοποιούνται προγενέστερα θεσμικά πλαίσια. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνεται η δημόσια περιουσία του ΥΠΠΟΑ. Αυτή μπορεί να περιλαμβάνεται εντός αρχαιολογικών χώρων και ζωνών Ά απολύτου προστασίας ή να σχετίζεται με μνημεία οποιασδήποτε χρονολογίας. Η πλειοψηφία της δημόσιας περιουσίας του ΥΠΠΟΑ ανήκει στην πρώτη κατηγορία, οπότε η διαχείριση από τρίτους είτε είναι αδύνατη και εκτός οποιασδήποτε συναλλαγής δεδομένου ότι δε συνάδει με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και το Σύνταγμα, είτε μπορεί να γίνει υπό όρους. Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται ακίνητα τα οποία δεν παρουσιάζουν βάρη και είναι πολύ λίγα σε ποσοστό.

4.2. Αναγκαστική απαλλοτρίωση, διαχείριση γης και πολιτιστική πολιτική

Η πολιτιστική πολιτική αποτέλεσε εργαλείο παρέμβασης του κράτους στον τομέα του πολιτισμού κυρίως μετά το τέλος του Β' Π.Π. (Ζορμπά, 2014) στο πλαίσιο της προστασίας και διάσωσης των αρχαιοτήτων και ως επακόλουθο της συνειδητοποίησης σταδιακά της αξίας του πολιτισμικού κεφαλαίου και της επενέργειας σε άλλους βασικούς τομείς όπως η κοινωνία, η οικονομία και το περιβάλλον. Η πολιτιστική πολιτική ορίζεται όπως κάθε δημόσια πολιτική «ως ένα σύστημα τελικών σκοπών και μέσων που επιδιώκονται από μια ομάδα και εφαρμόζονται από μια αρχή» (Fabrizio, 1981) ώστε να επιτευχθεί η ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο (Κόνσολα, 2006) ή με την πιο στενή έννοια του όρου ως μια ήπια δημόσια πολιτική, δηλαδή ένα πρόβλημα προς επίλυση (Muller, 2003). Η διεθνής πολιτιστική πολιτική, που έχει ως στόχευση της διεθνή προστασία ήτοι την προστασία που παρέχεται στα πολιτιστικά αγαθά από διεθνείς οργανισμούς βάσει διεθνών κανόνων, ασκείται μέσω διεθνών οργανισμών, διακυβερνητικών και μη κυβερνητικών με προεξέχοντες αυτών, την UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Απεναντίας, στην Ελλάδα η πολιτιστική πολιτική άρχισε να αποκτά διοικητική υπόσταση μετά το 1971 όπου έχουμε και την ίδρυση του αντίστοιχου Υπουργείου. Μέχρι εκείνη την περίοδο, χρησιμοποιούνται αναστηλωτικοί μέθοδοι και διάφορες ανασκαφές από την ελληνική πολιτεία και τις ξένες αρχαιολογικές σχολές ως μέσα προστασίας και συντήρησης αρχαιοτήτων. Δηλαδή, η κάθε άσκηση πολιτικής βασιζόταν στο υλικοκεντρικό μοντέλο διαφύλαξης αυτών. Κατά την δεκαετία του 80, στήριγμα αποτελούν η επιδοματική πολιτική και ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός (Καλογήρου & Ιωαννίδης, 2018).

Το διάστημα αυτό, λαμβάνει χώρα ακόμα μια σημαντική μεταστροφή της πολιτιστικής πολιτικής με έντονη την αναγκαιότητα ένταξης στην ΕΟΚ. Για να μπορέσει η χώρα να συμβαδίσει με τα διεθνή κείμενα και τις πολιτικές κυρώνει μια σειρά διεθνών συμβάσεων. Η δεκαετία του 90 αποτέλεσε την αφετηρία κατά την οποία άρχισαν να αντλούνται κονδύλια χρηματοδότησης από τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Αυτό συνεχίζεται μέχρι σήμερα καθώς η πολιτική που χαράσσεται βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις πολιτικές και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που σχεδιάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο γύρω από αυτά.

Αφετέρου, ένα σχετικά νέο ερευνητικό πεδίο αποτελεί η διαχείριση γης. Αυτή άρχισε να αναδεικνύεται κατά τη δεκαετία του 90. Ο ορισμός της βασίζεται στην διαδικασία προσδιορισμού, καταγραφής και διάδοσης πληροφοριών σύμφωνα με την κυριότητα, την αξία και τη χρήση της γης κατά την εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης γης (UNECE, 1996). Με τον όρο αυτόν έχουν πλέον ασχοληθεί πολλοί επιστήμονες συμβάλλοντας καθοριστικά στη χαρτογράφηση του. Ενδεικτικά αναφέρονται οι Dale and McLaughlin (1999), Williamson κ.α. (2001), Bogaerts κ.α. (2002).

Εντούτοις, ο Williamson κ.α. (2010) έδωσε έμφαση σε τέσσερις πυλώνες: τη κατοχή γης, τις χρήσεις γης, την αξία της γης και την αξιοποίησή της ως πρωταρχικής σημασίας για την ανάπτυξη

Σχήμα 25: Χωρική κατανομή της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ (Επεξεργασία σε QGIS 3.2.8)

Πηγή: Σ.Μπασιούκα, Η διαχείριση γης ως πολιτιστική πολιτική: η ακίνητη περιουσία του ΥΠ.ΠΟ.Α.

ενός οργανωμένου συστήματος διαχείρισης γης. Ακόμη, ο Williamson (2010) αναφέρει ότι αν και τα περισσότερα συστήματα διαχείρισης γης έχουν ως πρωταρχικό σκοπό την υποστήριξη της λειτουργίας της αγοράς γης – με προεξέχοντα τα συστήματα κτηματογράφησης – παρόλα αυτά εξελίσσονται όλο και περισσότερο σε μια ευρύτερη υποδομή πληροφοριών γης η οποία υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, την περιβαλλοντική διαχείριση και την κοινωνική σταθερότητα τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η διαχείριση γης και η πολιτιστική πολιτική αποτελούν βεβαιότατα δύο ερευνητικά πεδία με διαφορετικές αφετηρίες και στοχοθεσία οι οποίες ωστόσο μπορούν να εξεταστούν συνδυαστικά υπό το πρίσμα των δημοσίων πολιτικών λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη ότι και οι δύο έχουν ουσιαστική συνεισφορά στους τομείς του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της οικονομίας. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η Αρχαιολογική Υπηρεσία προχωρά σε κτήσεις ακινήτων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ήδη από τις αρχές του 19ου αιώνα, ασκώντας δημόσια πολιτική από το αρμόδιο Υπουργείο, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ).

4.3. Πολυνομία

Ως πολυνομία ορίζεται η ύπαρξη πληθώρας ρυθμίσεων για ένα συγκεκριμένο ζήτημα, εν προκειμένω για τη διαδικασία αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να είναι και αντικρουόμενες. Η πολυνομία προέκυψε τόσο από αντικειμενικές συνθήκες όπως η ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, η διαφοροποίηση σε ήθη και έθιμα λόγω μεταβολής των κοινωνικών συνθηκών όσο και από την ανάδυση του κράτους πρόνοιας κυρίως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Επίσης, στην πολυνομία συνέβαλε και ένα από τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων κοινοβουλευτικών δημοκρατιών: η ύπαρξη μίας νομοθετικής εξουσίας ταχύτερης, ελεγχόμενης και εξειδικευμένης από το κυβερνών κόμμα που συνακόλουθα αύξησε τους δευτερογενείς κανόνες δικαίου και αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την πολυπλοκότητα και συνθετότητα εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου σε ορισμένες περιπτώσεις μεταξύ αυτών και η διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατά την υλοποίηση της διαδικασίας παρεμβαίνει σε θέματα τεχνικά και λεπτομερή, ενισχύοντας την παραγωγή δευτερογενών κανόνων δικαίου και τηρώντας πάντα την αρχή της νομιμότητας.

Η δημιουργία το 2001, του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων αποτέλεσε μία σημαντική προσπάθεια για την κωδικοποίηση και συγκέντρωση των κανόνων σε ένα θεσμικό κείμενο. Ωστόσο, τα επόμενα έτη οι σημαντικές δημοσιονομικές εξελίξεις οδήγησαν σε σειρά τροποποιήσεων της νομοθεσίας προκειμένου να εναρμονιστεί η διαδικασία των απαλλοτριώσεων με τα νέα δεδομένα. Σήμερα, έχουν ήδη παρέλθει 22 έτη από αυτήν την πρώτη κωδικοποίηση και είναι προφανές ότι κρίνεται αναγκαία μία νέα κωδικοποίηση που θα ενσωματώσει το σύνολο των θεσμικών αλλαγών σε ένα ενιαίο νομοθετικό κείμενο.

4.4. Καθυστέρηση σύνταξης Εθνικού Κτηματολογίου

Όπως επισημάνθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια, ένα σημαντικό στάδιο το οποίο συναντά δυσχέρειες και προκαλεί και καθυστερήσεις στη διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης είναι η σύνταξη του τοπογραφικού διαγράμματος. Η διαφοροποίηση που υπάρχει στους τίτλους ιδιοκτησίας των ακινήτων και στην καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή που απαλλοτριώνεται εγείρει ζητήματα σχετικά με την ορθότητα της σύνταξης της απόφασης δαπάνης της απαλλοτρίωσης,

Αν το Εθνικό Κτηματολόγιο είχε ολοκληρωθεί σε όλη την επικράτεια δεν θα ήταν απαραίτητη η σύνταξη κτηματολογικού πίνακα και διαγράμματος από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατά την υλοποίηση της διαδικασίας καθώς τα στοιχεία θα μπορούσαν να είχαν αντληθεί απευθείας από αυτό. Ακόμη, ο έλεγχος των τίτλων ιδιοκτησίας και η δικαστική αναγνώριση των δικαιούχων είναι στάδια της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που θα μπορούσαν να παραληφθούν καθώς τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν και πάλι να αντληθούν από το Εθνικό Κτηματολόγιο.

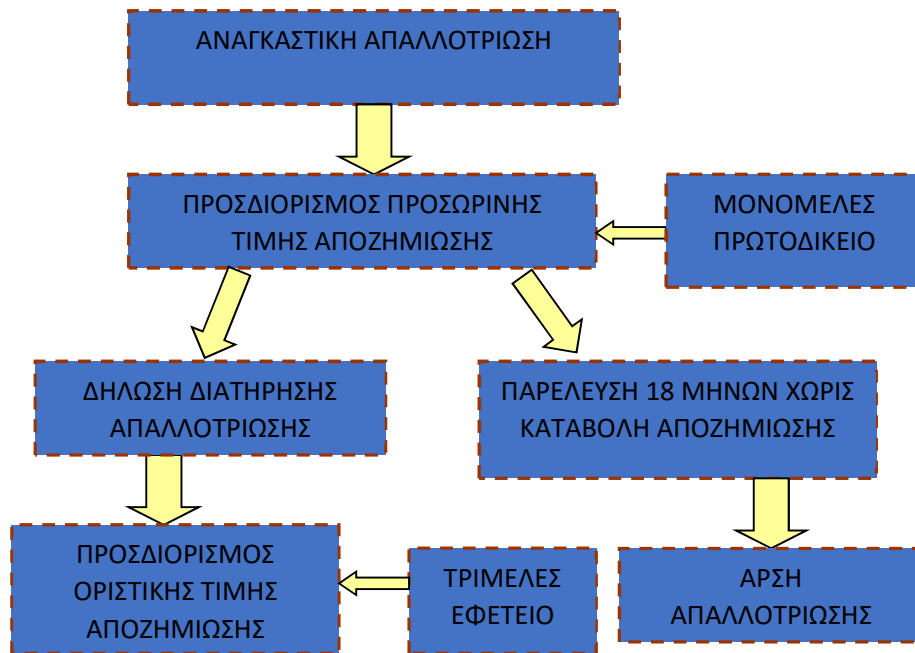
Στόχος του Εθνικού Κτηματολογίου είναι η δημιουργία ενός ενιαίου και ενημερωμένου συστήματος πληροφοριών που θα περιγράφει πληροφορίες νομικού και τεχνικού περιεχομένου για τα ακίνητα, αντικαθιστώντας το παλαιό σύστημα με την καταγραφή των μεταγραφών και των υποθηκών από τα υποθηκοφυλακεία. Κατά την κτηματογράφηση, γίνεται αποτύπωση των ακινήτων σε χάρτες, καταγράφονται οι φέροντες ιδιοκτησιακά δικαιώματα σε αυτά και παράλληλα δημιουργείται ένα ψηφιακό αρχείο (Γερογιάννης, σελ. 12-13, 2005).

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως η διαδικασία διόρθωσης των κτηματολογικών πινάκων και διαγραμμάτων είναι μία ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία καθώς θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής:

- Οι ελλείψεις που παρουσιάζουν οι κτηματολογικοί πίνακες και διαγράμματα είναι συνήθως σημαντικές
- Στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κήρυξη της απαλλοτρίωσης μέχρι τη σύνταξη του τοπογραφικού διαγράμματος, επέρχονται αλλαγές στα ακίνητα
- Όταν η σύνταξη του τοπογραφικού διαγράμματος ανατίθεται σε εξωτερικό συνεργάτη παρουσιάζεται απροθυμία για την πραγματοποίησή των σχετικών διορθώσεων είτε γιατί δεν είχε προβλεφθεί στη σύμβαση είτε γιατί ακόμη και αν είχε προβλεφθεί είναι μία χρονοβόρα διαδικασία στην οποία εμπλέκονται πολλοί φορείς.

4.5. Αναβολές ή επαναλήψεις δικάσιμων

Το στάδιο στο οποίο παρατηρούνται οι περισσότερες καθυστερήσεις και το οποίο είναι και το πιο δύσκολο και σύνθετο να απλουστευτεί είναι αυτό της προσφυγής στα δικαστήρια για τον ορισμό προσωρινής ή και οριστικής τιμής της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Στο σχήμα 26 αποτυπώνονται σχηματικά όλα τα βήματα της συγκεκριμένης υποδιαδικασίας. Η αναβολή ή η επανάληψη της δικάσιμου έχει ως συνέπεια αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στην υλοποίηση της διαδικασίας που μπορούν να ανατρέψουν το αρχικό χρονοδιάγραμμα και την χρονική αλληλοδιαδοχή της διαδικασίας.

Σχήμα 26: Προσδιορισμός προσωρινής ή οριστικής τιμής αναγκαστικής απαλλοτρίωσης
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ακόμη, οι φερόμενοι ως ιδιοκτήτες των ακινήτων, συνήθως εξαντλούν όλα τα ένδικα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους (ενστάσεις, αγωγές, ασφαλιστικά μέτρα κ.α.) προκειμένου να επιτύχουν μία πιο δίκαιη μεταχείριση και πιο ευνοϊκούς όρους γι' αυτούς, δρώντας εντός των ορίων που τους επιτρέπει η νομοθεσία να κινηθούν. Εξού και τις περισσότερες φορές μετά τον προσδιορισμό της προσωρινής τιμής από το Μονομελές Πρωτοδικείο προσφεύγουν στο Εφετείο προκειμένου αυτό να ορίσει οριστική τιμή για το υπό απαλλοτρίωση ακίνητο.

Όλες όμως αυτές οι ενέργειες είναι χρονοβόρες και προσκαλούν καθυστερήσεις με αποτέλεσμα ο αρχικός προγραμματισμός και το χρονοδιάγραμμα που αρχικά θεωρούνταν στόχοι εφικτοί, στην πράξη να αποδεικνύονται μη ρεαλιστικοί, προκαλώντας μακροχρόνιες καθυστερήσεις και ανατρέποντας τον σχεδιασμό που είχε τεθεί κατά την έναρξη της διαδικασίας. Ως συνέπεια, των δικαστικών καθυστερήσεων καθυστερεί και η σύνταξη της απόφασης δαπάνης της απαλλοτρίωσης και ακολούθως η κατάθεση του ποσού στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων προκειμένου να εκδοθούν τα γραμμάτια παρακατάθεσης.

4.6. Εμπλοκή πολλών Υπηρεσιών και παροχή γνωμοδοτήσεων

Όπως είδαμε κατά την καταγραφή της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ένα από τα προβλήματα που προκαλούν καθυστερήσεις είναι ο συντονισμός των υπηρεσιών που εμπλέκονται. Συγκεκριμένα από την έναρξη έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας εμπλέκονται μεταξύ άλλων:

- Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Απαλλοτριώσεων (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Εφορείες Αρχαιοτήτων (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Οργανισμός Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
- Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΥΠ.ΠΟ.Α.)
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
- Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης
- Μονομελή Πρωτοδικεία
- Τριμελή Εφετεία
- Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Είναι προφανές ότι κάθε υπηρεσία λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους που διαθέτει, υλικούς και ανθρώπινους και τις προτεραιότητες τις οποίες θέτει, ανταποκρίνεται στα αιτήματα στα οποία είναι υποχρεωμένη να απαντήσει, με βάση τις δυνατότητές της. Αυτό αναπόφευκτα προκαλεί καθυστερήσεις στην υλοποίηση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης καθώς όπως είναι προφανές υπηρεσίες εκτός του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού δεν ανταποκρίνονται σε χρόνο που να επιτρέπει επιτάχυνση της διαδικασίας, ειδικά σε στάδια που αυτό μπορεί να γίνει ώστε να κερδηθεί χρόνος που θα χαθεί σε άλλα στάδια όπως το δικαστικό.

Ο αποτελεσματικός συντονισμός κάθε διοικητικής διαδικασίας αποτελεί παράγοντα κομβικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίησή της. Τα μη αναμενόμενα δεδομένα που προκύπτουν συνεχώς και δημιουργούν αποκλίσεις από τον αρχικό προγραμματισμό και η εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας που αποτελεί βασική παράμετρο για τη δημόσια διοίκηση προϋποθέτουν

τον προηγούμενο συντονισμό της διοικητικής λειτουργίας καθώς και τον ολοκληρωμένο στρατηγικό προγραμματισμό.

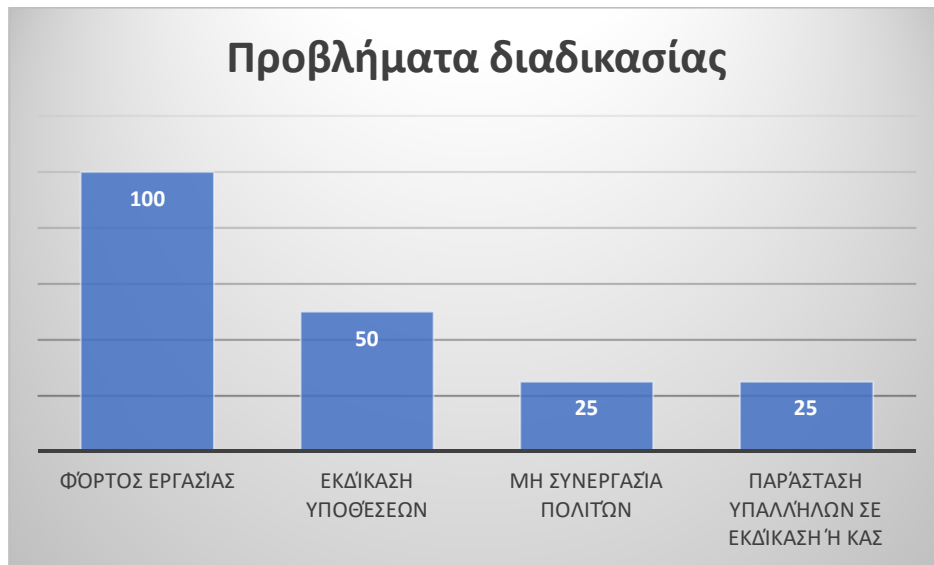
Ο συντονισμός αποτελεί μία σημαντική διεργασία καθώς συμβάλει στην αρμονική διαχείριση των πληροφοριών ενώ καλλιεργεί και δυνατότητες πρόσθετων συνεργασιών. Σε κάθε δημόσια υπηρεσία, ο κάθε υπάλληλος είναι επιφορτισμένος με συγκεκριμένα καθήκοντα. Ωστόσο, αυτά τα καθήκοντα πρέπει να σχετίζονται αποτελεσματικά τόσο με τα καθήκοντα των υπολοίπων συναδέλφων του όσο και με συναδέλφων του σε άλλες υπηρεσίες που συμμετέχουν στην υλοποίηση της διαδικασίας προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Επομένως, όσο περισσότεροι φορείς και όσο περισσότερα διοικητικά στελέχη εμπλέκονται σε μία διαδικασία, όπως στην περίπτωση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης τόσο δυσκολότερο είναι να επιτευχθεί ο επιθυμητός συντονισμός που θα επισπεύσει διαδικασίες, θα μειώσει τις χρονικές αποκλίσεις σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό και θα εξοικονομήσει υλικούς και ανθρώπινους πόρους.

4.7. Αποδελτίωση συνεντεύξεων

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής, διεξήχθη έρευνα για να διαπιστωθούν τα προβλήματα της διαδικασίας απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και να μελετηθούν οι δυνατότητες απλοποίησης της συγκεκριμένης διαδικασίας. Τα στελέχη του Υπουργείου που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις προέρχονται από διαφορετικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, που με διαφορετικό τρόπο και σε διαφορετικά στάδια εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία. Αυτό έγινε ώστε το δείγμα να είναι όσο το δυνατό πιο αντιπροσωπευτικό προκειμένου να σχηματιστεί μία όσο το δυνατόν πιο σφαιρική και πιο ολοκληρωμένη άποψη, ώστε να καταγραφούν όλες οι δυσκολίες και οι ατέλειες της διαδικασίας.

Έτσι, λοιπόν, περιλαμβάνεται υπάλληλος Εφορείας Αρχαιοτήτων, από την οποία εκκινείται πάντα η διαδικασία και συστήνεται ο αρχικός φάκελος και Τοπογράφος Μηχανικός, άκρως απαραίτητη ειδικότητα, καθώς το τοπογραφικό είναι ένα από τα σημαντικότερα έγγραφα του φακέλου μιας απαλλοτρίωσης. Στη συνέντευξη συμμετέχουν και δυο υπάλληλοι της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών, ένας εκ των οποίων υπηρέτησε στο Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων, την κάθε αυτή υπεύθυνη Υπηρεσία για τις απαλλοτριώσεις.

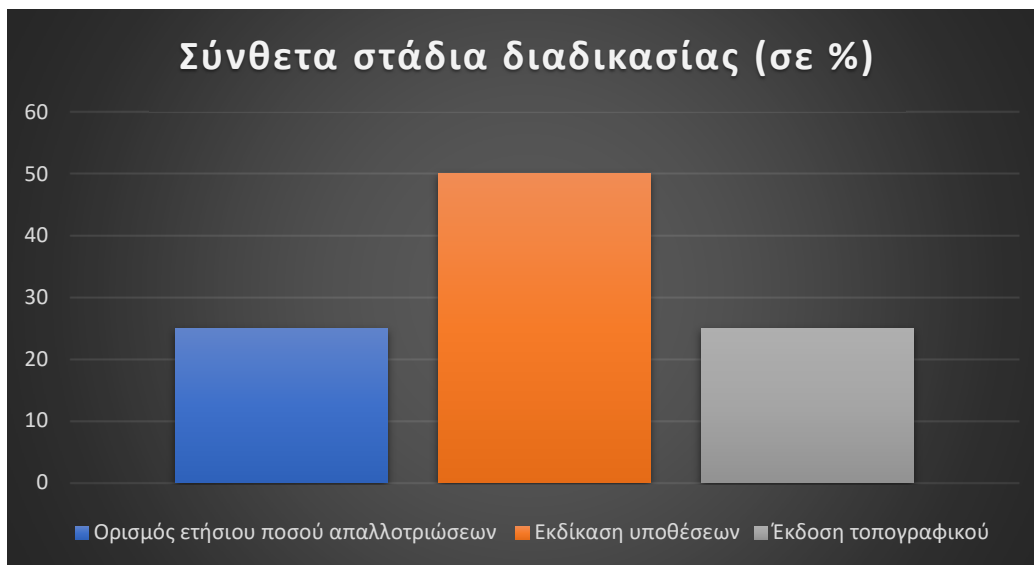

Σχήμα 27: Βασικά προβλήματα κατά την υλοποίηση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Οι συνεντεύξεις επιβεβαιώνουν κάποια από τα προβλήματα, τα οποία αναλύθηκαν σε προηγούμενες ενότητες του εν λόγω κεφαλαίου. Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι ανέφεραν ως σημαντικότερο πρόβλημα στην όλη διαδικασία τον φόρτο εργασίας των Υπηρεσιών. Το 50% αυτών προσάπτει προβλήματα και στην εμπλοκή των δικαστηρίων, ενώ το 25% και στην παράσταση υπαλλήλων στις εκδικάσεις ή στο ΚΑΣ, αλλά και την δυσκολία συνεργασίας με τους πολίτες. Τονίζουν ότι οι πολίτες των οποίων η περιουσία πρόκειται να απαλλοτριωθεί από το ΥΠΠΟΑ, κατά πλειοψηφία, αρνούνται να συνεργαστούν με το ΥΠΠΟΑ.

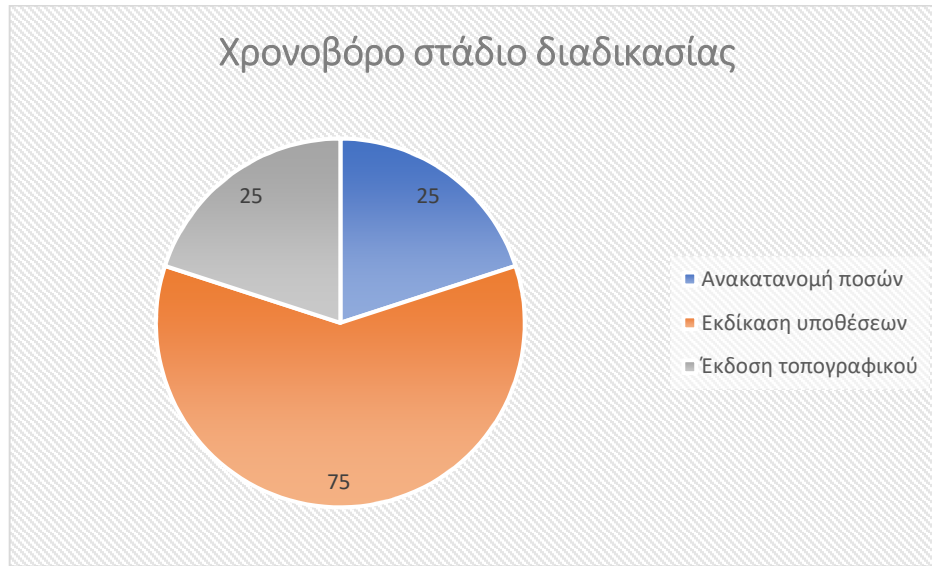
Η διαδικασία της απαλλοτρίωσης αναλύθηκε λεπτομερώς στο τρίτο κεφάλαιο της διπλωματικής. Η χρήση διαγραμμάτων ήταν απαραίτητη για την κατανόησή της. Έγινε φανερό ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερος σύνθετη διαδικασία. Οι συνεντεύξεις όπως είναι προφανές επιβεβαιώσουν το γεγονός αυτό. Ως ένα από τα περίπλοκα στάδια, το 50% θεώρησε την εκδίκαση των υποθέσεων, ενώ το 25% τον ορισμό του ετήσιου ποσού απαλλοτριώσεων και την έκδοση τοπογραφικού.

Σχήμα 28:Σύνθετα στάδια απαλλοτρίωσης
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Κάποια στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης προσθέτουν αρκετή καθυστέρηση. Σύμφωνα με τις συνεντεύξεις, η εμπλοκή των δικαστηρίων είναι ένα από αυτά. Η εκδίκαση των υποθέσεων ενδεχομένως να απαιτεί αναμονή έως και 3 έτη. Επίσης, η ανακατανομή των ποσών είναι χρονοβόρο στάδιο. Η έκδοση τοπογραφικού δύναται να εισάγει καθυστέρηση, καθώς το Υπουργείο διαθέτει μικρό αριθμό Τοπογράφων Μηχανικών, οπότε, είτε θα ανατεθεί σε αυτούς, με την επιβαρυσμένη ήδη καθημερινότητά τους, είτε θα κινηθούν διαδικασίες για να δοθεί σε εξωτερικούς συνεργάτες.

Σχήμα 29:Χρονοβόρα στάδια απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στις συνεντεύξεις αναφέρθηκε και η δυνατότητα απλοποίησης της διαδικασίας απαλλοτριώσεων. Αξιολογώντας το έργο του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου θετικά, όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι θεωρούν ότι οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) θα πρέπει να αξιοποιηθούν περισσότερο και στις απαλλοτριώσεις, ενώ θα πρέπει να μειωθεί η έγγραφη αλληλογραφία στην άκρως απαραίτητη. Προτείνεται, επίσης, η απευθείας αγορά ακινήτων και ο εξωδικαστικός συμβιβασμός ως εναλλακτικοί τρόποι διοικητικής πρακτικής για λόγους απλούστευσης των διαδικασιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:
Συμπεράσματα – Προτάσεις
βελτίωσης υφιστάμενης
διαδικασίας. Αποτίμηση και κριτική
στη διαδικασία που ακολουθείται

5.1. Ανασχεδιασμός διαδικασίας αναγκαστικών απαλλοτριώσεων

Ο όρος ανασχεδιασμός παρουσιάστηκε λεπτομερώς από τον Hammer στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ο ανασχεδιασμός προϋποθέτει τη θεμελίωση αναθεώρηση και τον ριζοσπαστικό επανασχεδιασμό μίας επιχειρησιακής διαδικασίας προκειμένου να επιτευχθούν σημαντικές βελτιώσεις σε παράγοντες που επηρεάζουν την επιτυχή υλοποίηση μίας διαδικασίας. Δύο είναι οι θεμελιώδεις ερωτήσεις κατά τον Hammer προκειμένου να ξεκινήσει ο ανασχεδιασμός μίας διαδικασίας: γιατί εφαρμόζεται η συγκεκριμένη διαδικασία και γιατί εφαρμόζεται ο συγκεκριμένος τρόπος υλοποίησης της διαδικασίας.

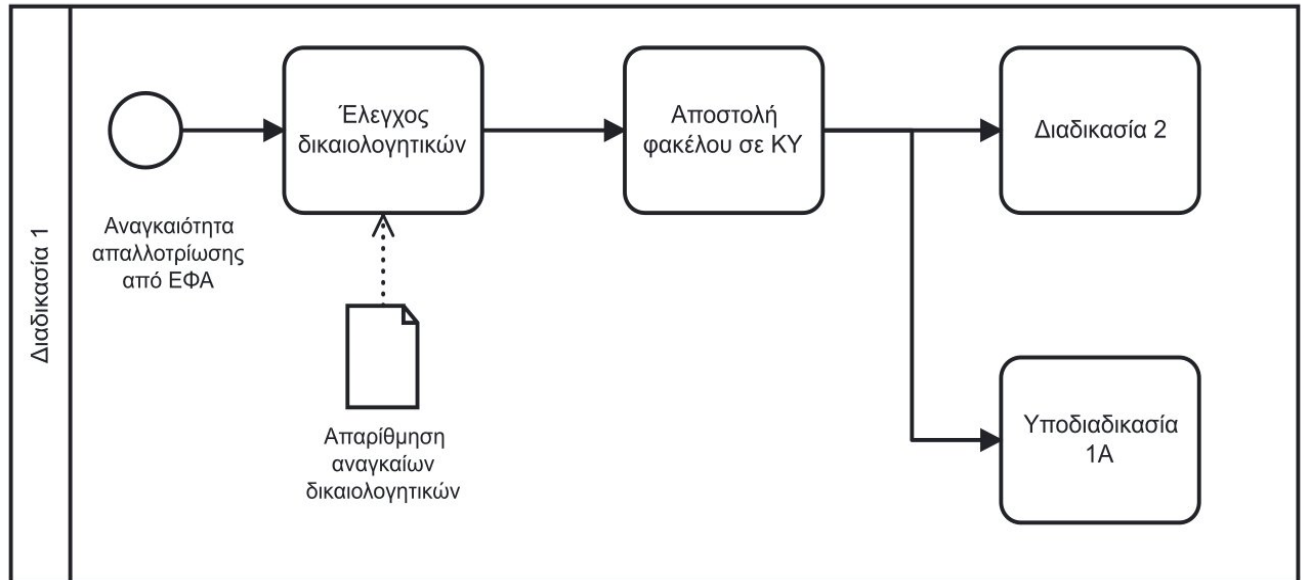
Στο πλαίσιο ανασχεδιασμού της διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης θα πρέπει να επιδιωχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας, που θα μειώσει το διοικητικό κόστος εκτέλεσής της, καθώς και η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Μία καλά οργανωμένη δημόσια διοίκηση θα πρέπει να λειτουργεί αποτελεσματικά και με πλήρη διαφάνεια, ενσωματώνοντας τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ώστε να διευκολύνει την ανταπόκριση των πολιτών στα δικαιολογητικά που ζητούνται, αποτυπώνοντας τα με σαφήνεια και απλότητα.

Επίσης, θα πρέπει κατά τον ανασχεδιασμό της διαδικασίας να ληφθεί υπόψη η αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του θεσμικού πλαισίου, ώστε να μπορεί υποστηρίξει τον νέο και περισσότερο ευέλικτο τρόπο υλοποίησης της διαδικασίας. Ακόμη, κατά την υλοποίηση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης θα πρέπει να επιδιωχθεί να εκτελούνται πολλές εργασίες ταυτόχρονα και να περιοριστούν οι επικαλύψεις, οι έλεγχοι και οι επαληθεύσεις που επί της ουσίας δεν παρέχουν προστιθέμενη αξία στα διάφορα στάδια της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Έτσι θα μειωθεί το κόστος αλλά και ο χρόνος ολοκλήρωσης του παραγόμενου αποτελέσματος.

5.2. Υποδιαδικασία έγκρισης απαλλοτρίωσης

Στο στάδιο αυτό, η εμπλοκή των αρμόδιων Εφορειών Αρχαιοτήτων περιορίζεται μόνο στην εκπόνηση εισήγησης για την αναγκαιότητα απαλλοτρίωσης του ακινήτου για αντικειμενικούς σκοπούς. Όλα τα υπόλοιπα δικαιολογητικά που εκδίδονται από τις Εφορείες Αρχαιοτήτων δεν επηρεάζουν την λήψη απόφασης από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και επίσης η έκδοση

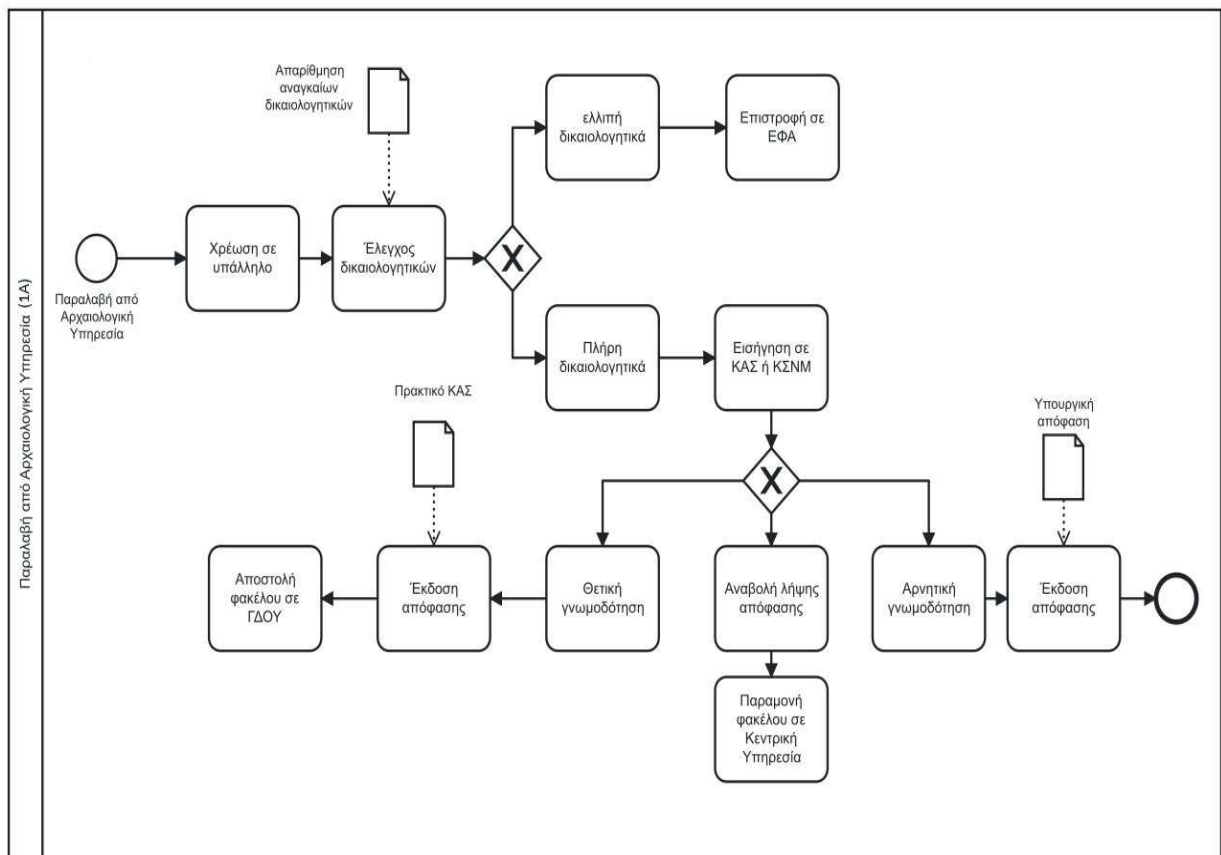
τους έχει προσωρινό χαρακτήρα με αποτέλεσμα να εκδίδονται εκ νέου σε μεταγενέστερα στάδια.

Σχήμα 30:Ανασχεδιασμός υποδιαδικασίας έγκρισης απαλλοτρίωσης
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Επομένως στην υποδιαδικασία αυτή, η απλούστευση της διαδικασίας συνίσταται στην έκδοση των απαιτούμενων δικαιολογητικών σε μεταγενέστερο χρόνο όταν προβλέπονται από τη νομοθεσία και όχι προγενέστερα απλά και μόνο για τυπικούς λόγους αφού το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο εξετάζει την αναγκαιότητα απαλλοτρίωσης του ακινήτου και τη σημασία και σπουδαιότητα των αρχαιολογικών σκοπών όπως προβλέπει άλλωστε και ο Νόμος 3028/2002.

Επίσης, η διαδικασία έκδοσης, στο αρχικό στάδιο, εγγράφων και δικαιολογητικών που δεν είναι απαραίτητα στην παρούσα φάση (π.χ. πρόχειρο τοπογραφικό διάγραμμα, αντικειμενική αξία ακινήτου κ.α.) και δεν επηρεάζουν την απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και τα οποία άλλωστε θα εκδοθούν σε μεταγενέστερη φάση, μόνο καθυστέρηση της διαδικασίας επιφέρει που μπορεί να παραληφθεί ώστε να συντομεύσει ο χρόνος απαλλοτρίωσης του ακινήτου.

Σχήμα 31:Εξέλιξη διαδικασίας ανάλογα με τις γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

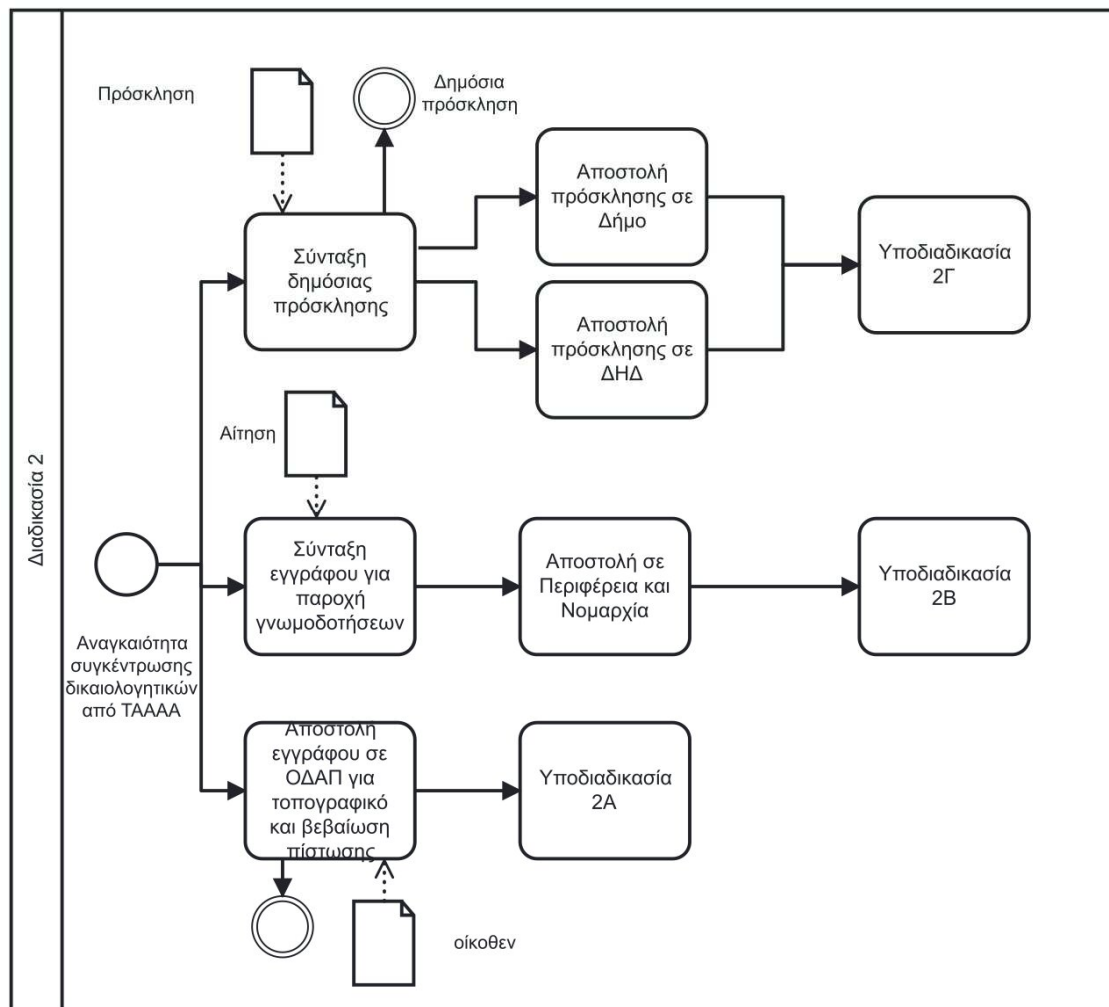
Στο σχήμα 30 αποτυπώνεται η συγκεκριμένη υποδιαδικασία όπου η εκάστοτε αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων αποστέλλει το φάκελο στην Κεντρική Υπηρεσία (είτε στη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων είτε στη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ανάλογα με τα αρχαιολογικά ευρήματα που έχουν βρεθεί στο υπό απαλλοτρίωση ακίνητο). Τα δύο ενδεχόμενα στο τέλος της υποδιαδικασίας του σχήματος 31 σχετίζονται με τους τρεις πιθανούς τρόπους εξέλιξης της διαδικασίας ανάλογα με τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

Ειδικότερα σε περίπτωση, θετικής γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ) η διαδικασία προχωρά και το Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων αναλαμβάνει να συνεχίσει τη διαδικασία. Αν το ΚΑΣ γνωμοδοτήσει αρνητικά, αν

δεν αναγνωρίζει δηλαδή την αναγκαιότητα απαλλοτρίωσης, η διαδικασία σταματά. Τέλος, κάποιες φορές είτε λόγω φόρτου του ΚΑΣ είτε γιατί κρίνεται ότι ο φάκελος προς γνωμοδότηση παρουσιάζει σοβαρές και σημαντικές ελλείψεις, αναβάλλεται η εξέταση του ζητήματος για παροχή γνωμοδότησης.

5.3. Υποδιαδικασία συγκέντρωσης δικαιολογητικών

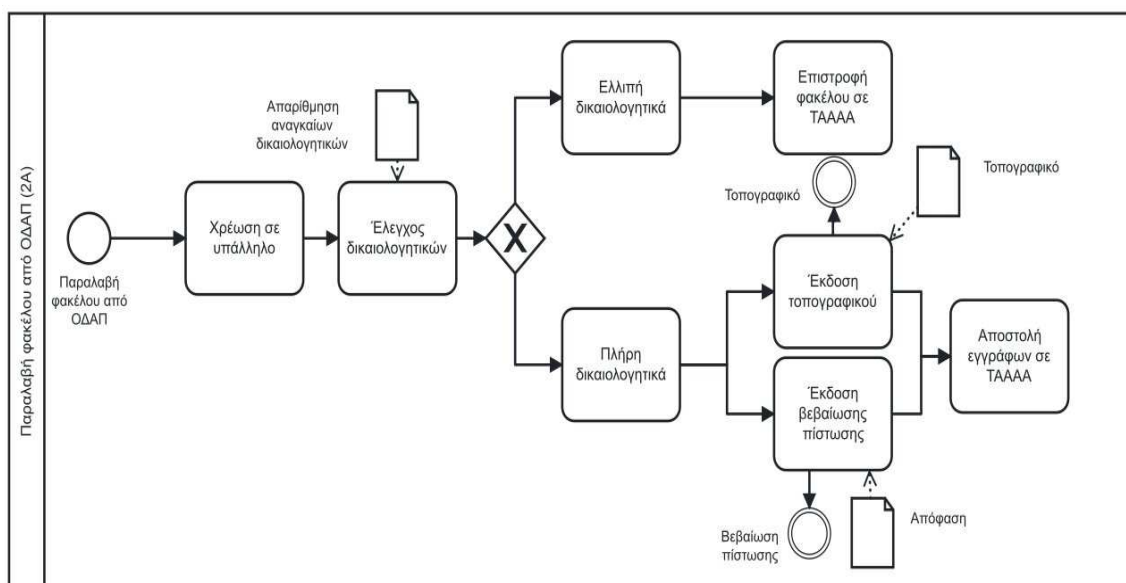
Στον ανασχεδιασμό της διαδικασίας, η δεύτερη υποδιαδικασία είναι αυτή της συγκέντρωσης

Σχήμα 32:Υποδιαδικασία συγκέντρωσης δικαιολογητικών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

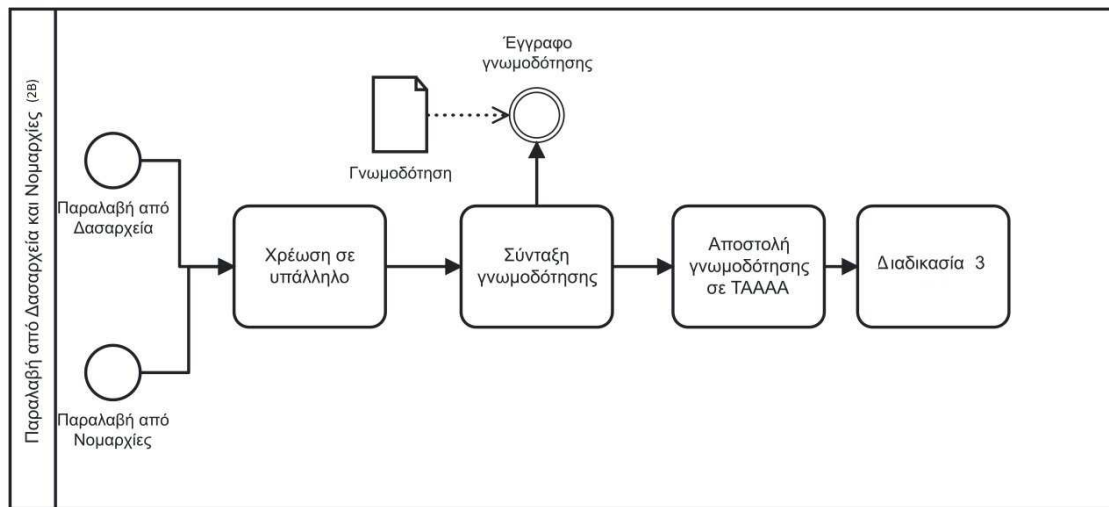
δικαιολογητικών, με την απλούστευση να συνίσταται στην χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και στην πραγματοποίηση παράλληλων και όχι διαδοχικών ενεργειών για την έκδοση των απαιτούμενων νόμιμων δικαιολογητικών. Ειδικότερα, στην διαδικασία που ισχύει το Τμήμα Απαλλοτριώσεων Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων αποστέλλει στον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων αίτημα για σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος και μετά τη διεκπεραίωση του αιτήματος, αποστέλλει δεύτερο αίτημα για την έκδοση βεβαίωσης πίστωσης.

Σχήμα 33: Έκδοση τοπογραφικού διαγράμματος και βεβαίωση πίστωσης από ΟΔΑΠ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ωστόσο, το ΤΑΑΑ θα μπορούσε παράλληλα να στείλει αυτά τα δύο αιτήματα καθώς υπάρχει η δυνατότητα άντλησης της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου μέσω του συστήματος e-ΑΠΑΑ του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η Πύλη e- ΑΠΑΑ (Σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού τιμών ακινήτων) δίνει τη δυνατότητα υπολογισμού της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου με χάρτη και χωρίς χάρτη ενώ στο σχετικό διαδικτυακό τόπο (<https://www.minfin.gr/-/e-appa>) παρέχονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες και οδηγίες για την εύρεση της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων. Οι χάρτες της Πύλης έχουν καταρτιστεί λαμβάνοντας υπόψη τα εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια των περιοχών ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι καλύπτουν περιπτώσεις υπολογισμού αντικειμενικής αξίας τόσο για εντός αλλά και εκτός σχεδίου περιοχές.

Σχήμα 34: Παροχή απαραίτητων γνωμοδοτήσεων διαδικασίας αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

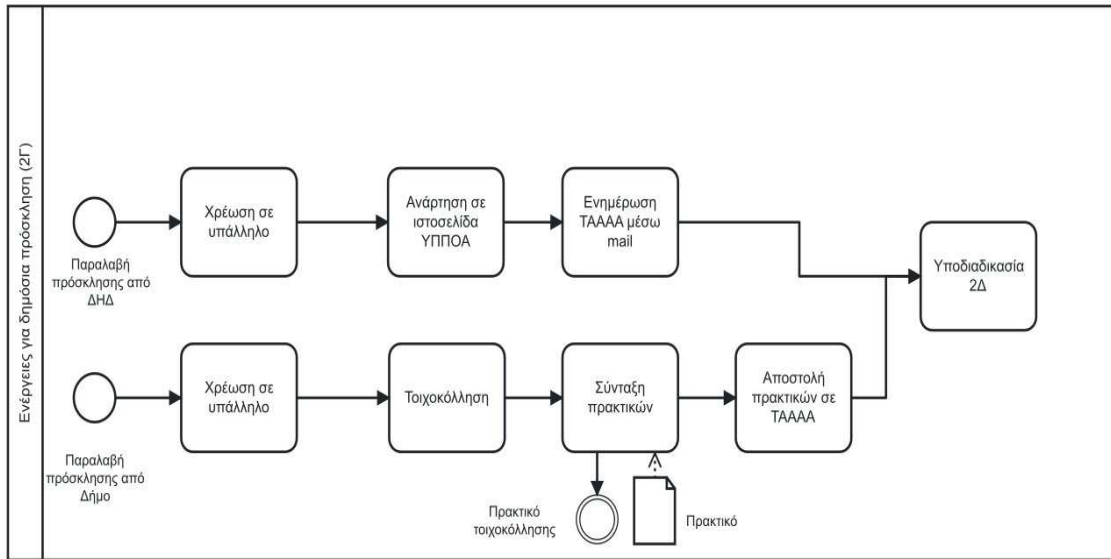
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο πλαίσιο αυτό, στο σχήμα 32 απεικονίζονται οι ταυτόχρονες ενέργειες του ΤΑΑΑΑ με τη σύνταξη της δημόσιας πρόσκλησης, εγγράφου για παροχή γνωμοδοτήσεων και εγγράφου προς τον Οργανισμό Διαχείρισης Αρχαιολογικών Πόρων για την έκδοση βεβαίωσης πίστωσης και τη σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος. Στο σχήμα 32 καταγράφονται οι παράλληλες κινήσεις του ΟΔΑΠ για την υλοποίηση των αιτημάτων του ΤΑΑΑΑ και στο σχήμα 34, οι ενέργειες των υπηρεσιών για την παροχή γνωμοδοτήσεων σχετικά με την προβολή δικαιωμάτων του δημοσίου για το υπό απαλλοτρίωση ακίνητο.

Στο σχήμα 35 απεικονίζονται οι διαδικασίες για την τοιχοκόλληση της δημόσιας πρόσκλησης στον πίνακα ανακοινώσεων του αρμόδιου Δήμου αλλά και για ανάρτησή της στον επίσημο ιστότοπο του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η απλούστευση της διαδικασίας σε αυτή την περίπτωση προϋποθέτει νομοθετική ρύθμιση καθώς με αλλαγή της νομοθεσίας θα μπορούσε περαιτέρω να απλουστευτεί η διαδικασία ώστε η πρόσκληση να δημοσιεύεται στον επίσημο διαδικτυακό τόπο του ΥΠΠΟΑ (<https://www.culture.gov.gr/el/SitePages/default.aspx>) αντί να αποστέλλεται σε εφημερίδες προς δημοσίευση.

Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται όχι μόνο απλούστευση της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αλλά και εξοικονόμηση πόρων, ανθρώπινων και υλικών. Η δημοσίευση της

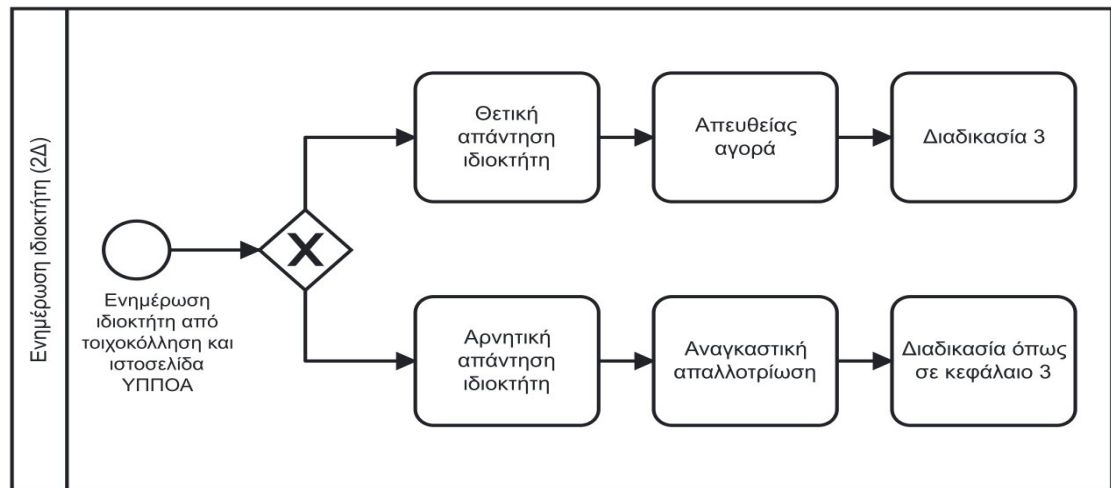

Σχήμα 35: Διαδικασίες δημοσίευσης δημόσιας πρόσκλησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

δημόσιας πρόσκλησης σε εφημερίδες επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου με το κόστος δημοσίευσης ενώ δεσμεύει και ανθρώπινους πόρους καθώς πρέπει να κινηθεί

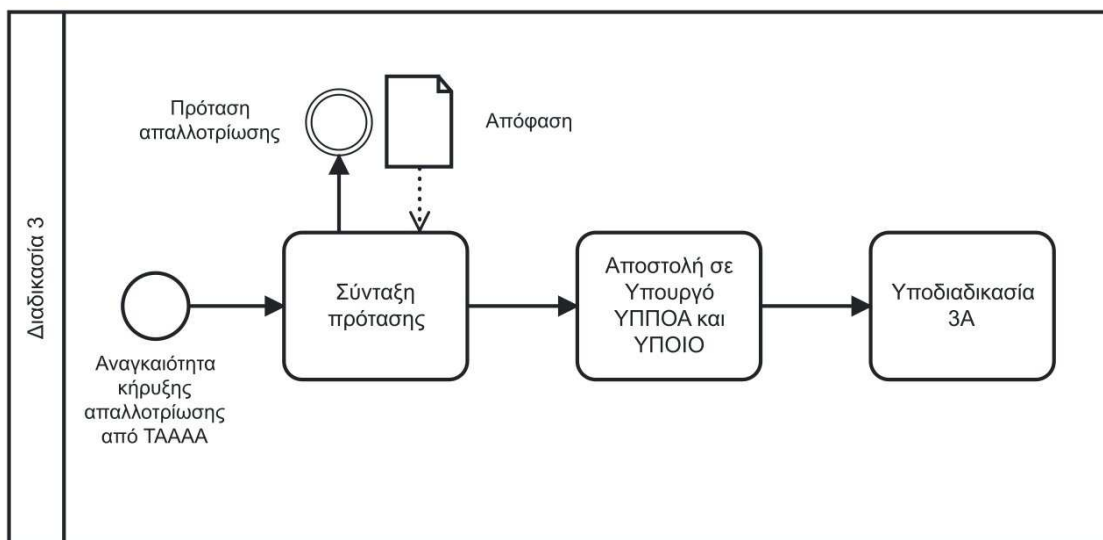
Σχήμα 36: Στάδιο δημοσίευσης δημόσιας πρόσκλησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

διαδικασία δέσμευσης του ποσού και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων για την έγκριση και την πληρωμή της δαπάνης. Η ανάρτηση συνεπάγεται μηδενικό κόστος και μία διαδικασία που μπορεί να υλοποιηθεί μέσω e-mail χωρίς να απαιτείται η σύνταξη διοικητικών εγγράφων. Τέλος, στο σχήμα 36 απεικονίζονται τα δύο ενδεχόμενα στάδια της διαδικασίας μετά την ενημέρωση του ιδιοκτήτη του ακινήτου. Ειδικότερα, ο ιδιοκτήτης μπορεί να αποδεχτεί τη δημόσια πρόσκληση και να αποδεχτεί την αγορά του ακινήτου του από το δημόσιο σε ποσό που θα συμφωνηθεί είτε δεν θα θελήσει να πουλήσει το ακίνητο του οπότε το δημόσιο προσφεύγει στη διαδικασία της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και στην δικαστική οδό για την απόκτηση του ακινήτου.

5.4. Διαδικασία κήρυξης απαλλοτρίωσης

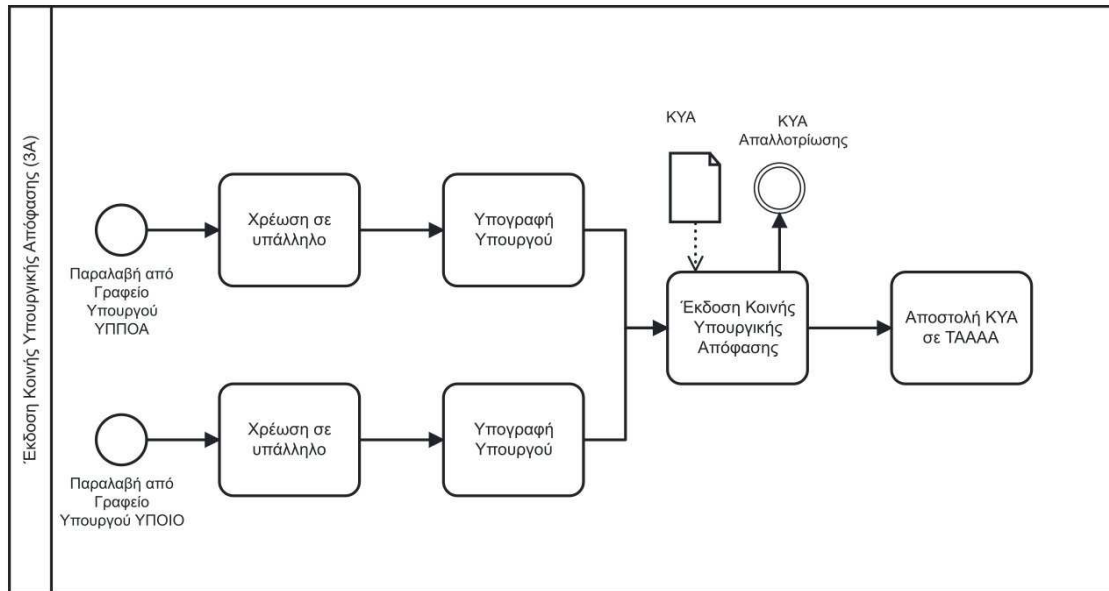
Το Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων αφού έχει συγκεντρώσει όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά και γνωμοδοτήσεις από δημόσιες υπηρεσίες σχετικά με την προβολή δικαιωμάτων του δημοσίου στους ιδιοκτησιακούς τίτλους του υπό απαλλοτρίωση ακινήτου συντάσσει την πρόταση κήρυξης απαλλοτρίωσης. Στο σχήμα 36 καταγράφεται το

Σχήμα 37: Σύνταξη πρότασης κήρυξης απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας που οδηγεί στην έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης με υπογραφές των εκάστοτε Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών καθώς και Πολιτισμού και Αθλητισμού (Σχήμα 37).

Σχήμα 38: Έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης

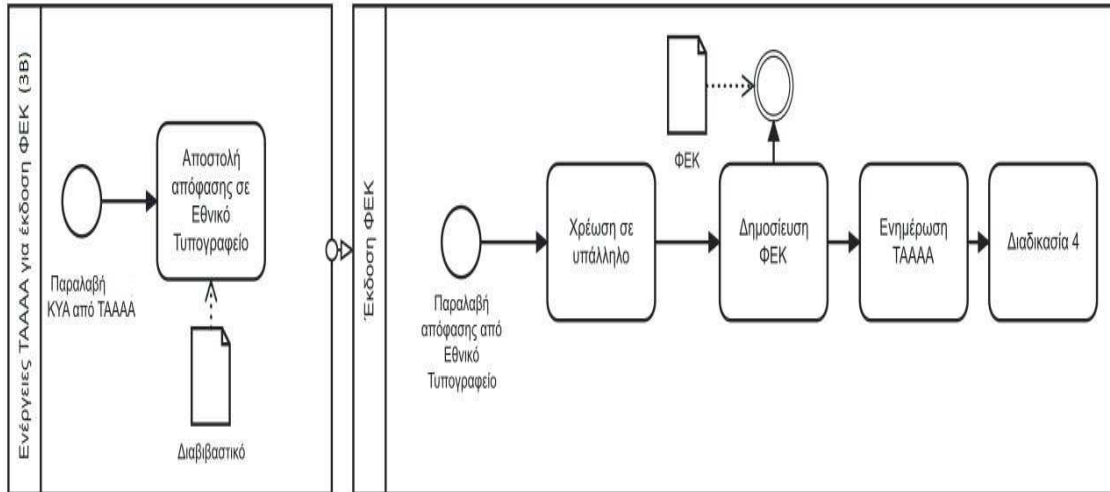
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τέλος, η συγκεκριμένη υποδιαδικασία ολοκληρώνεται με την δημοσίευση σε ΦΕΚ της απόφασης για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης. Το ΤΑΑΑ αποστέλλει περίληψη της απόφασης προς το Εθνικό Τυπογραφείο σύμφωνα με τα οριζόμενα στη νομοθεσία. Το διαβιβαστικό χρεώνεται σε υπάλληλο ο οποίος πραγματοποιεί τις απαραίτητες ενέργειες ώστε η περίληψη να πάρει Κωδικό Αριθμό Δημοσίευσης (ΚΑΔ). Με τη λήψη του ΚΑΔ, το ΤΑΑΑ μπορεί να παρακολουθεί ηλεκτρονικά τη διαδικασία μέχρι τη δημοσίευση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης σε ΦΕΚ.

5.5. Υποδιαδικασία πληρωμής απαλλοτρίωσης

Η υποδιαδικασία αυτή αποτελεί ενδεχομένως το πιο σύνθετο και πολύπλοκο στάδιο της διαδικασίας απαλλοτρίωσης. Δυστυχώς, ως προς το δικαστικό τμήμα της διαδικασίας δεν

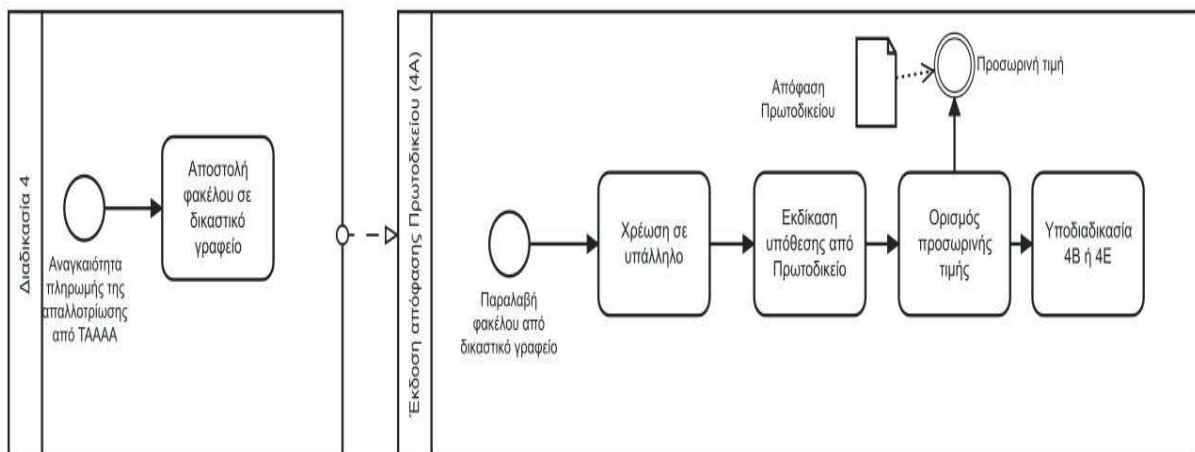
υπάρχουν πολλές δυνατότητες απλούστευσης και συντόμευσης της διαδικασίας ωστόσο στο διοικητικό κομμάτι που αφορά στα δικαιολογητικά πληρωμής και στην έκδοση των γραμματίων

Σχήμα 39: Δημοσίευση Κοινής Υπουργικής Απόφασης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

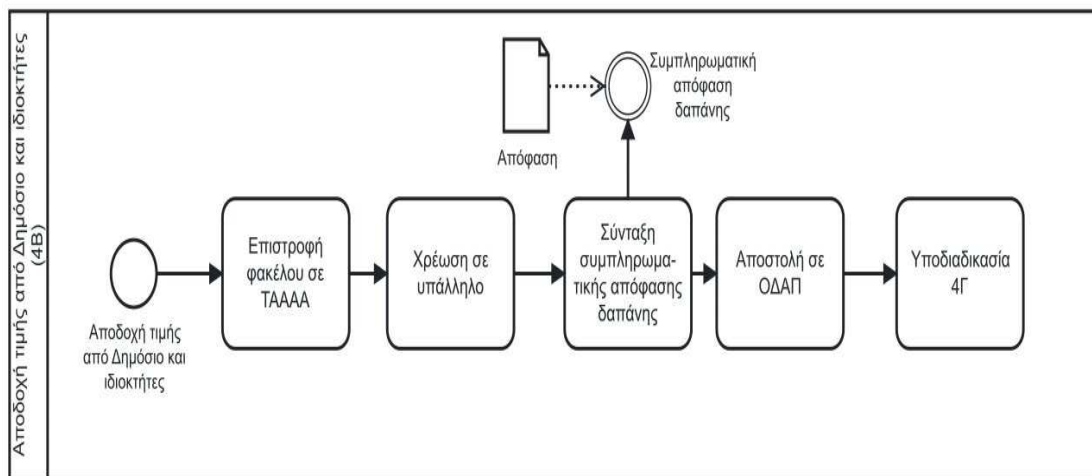
παρακατάθεσης, υπάρχουν περιθώρια για απλούστευση της διαδικασίας με την πραγματοποίηση παράλληλων διοικητικών ενεργειών και όχι διαδοχικών όπως γίνεται κατά την υλοποίηση της διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση της χρήσης τεχνολογιών και πληροφορικής και

Σχήμα 40: Δικαστικό στάδιο απαλλοτριώσεων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

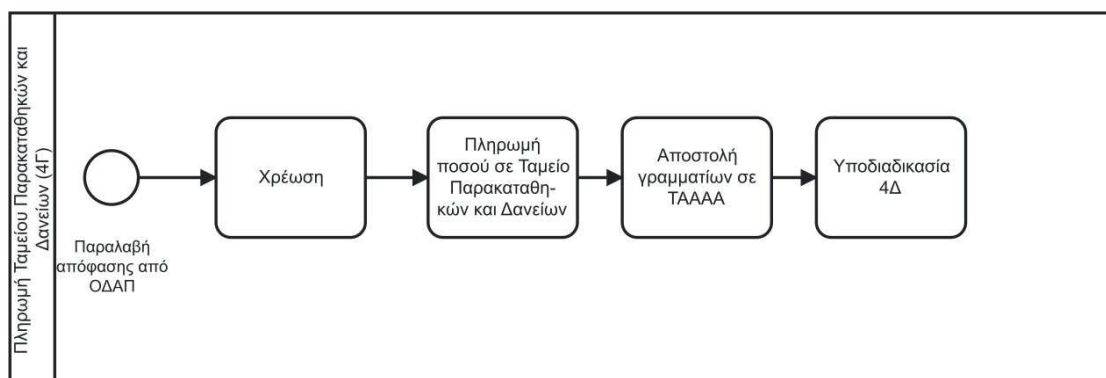
την άντληση πληροφοριών από πληροφοριακά συστήματα του δημοσίου. Το σχήμα 39 καταγράφει το δικαστικό στάδιο της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Ο φάκελος με τα πλήρη δικαιολογητικά αποστέλλεται στο δικαστικό γραφείο από το ΤΑΑΑΑ για τον ορισμό της προσωρινής τιμής της απαλλοτρίωσης μετά την εκδίκαση της υπόθεσης από το Μονομελές Πρωτοδικείο. Το σχήμα 40 αποτυπώνει τη συνέχεια της διαδικασίας υπό την προϋπόθεση ότι

Σχήμα 41: Αποδοχή προσωρινής τιμής από ιδιοκτήτες και Δημόσιο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

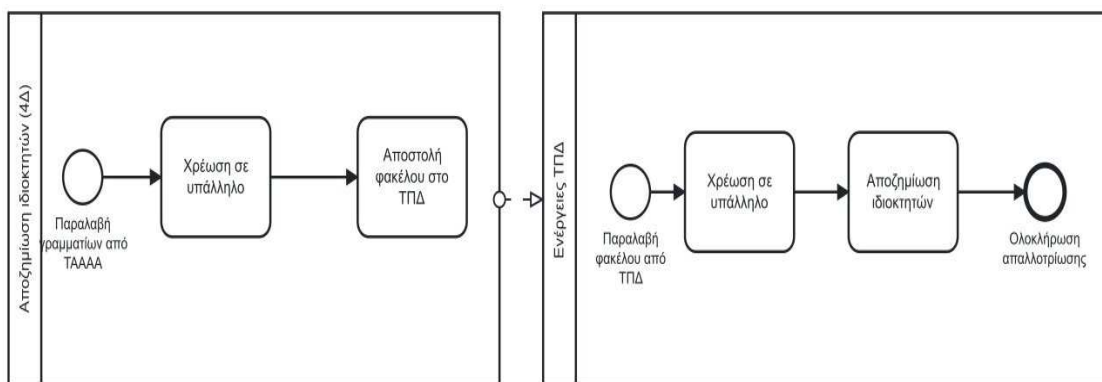
το Δημόσιο και οι ιδιοκτήτες του υπό απαλλοτρίωση ακινήτου αποδέχονται την ορισθείσα προσωρινή τιμή του Πρωτοδικείου. Σε αυτήν την περίπτωση ο φάκελος επιστρέφεται στο ΤΑΑΑ

Σχήμα 42: Έκδοση γραμματίων παρακατάθεσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

για να συνεχίσει τη διαδικασία ώστε να ολοκληρωθεί η αγορά του ακινήτου από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Το ΤΑΑΑΑ αποστέλλει στον ΟΔΑΠ τα απαραίτητα έγγραφα για την τεκμηρίωση της δαπάνης της απαλλοτρίωσης, ο ΟΠΑΔ πληρώνει το ποσό στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων το οποίο στο πλαίσιο του ανασχεδιασμού της διαδικασίας, θα αποστείλει τα γραμμάτια παρακατάθεσης στο ΤΑΑΑ και όχι στον ΟΠΑΔ γιατί το ΤΑΑΑ είναι αυτό που κάνει τον τελικό έλεγχο των δικαιολογητικών και τον αποστέλλει προς πληρωμή.

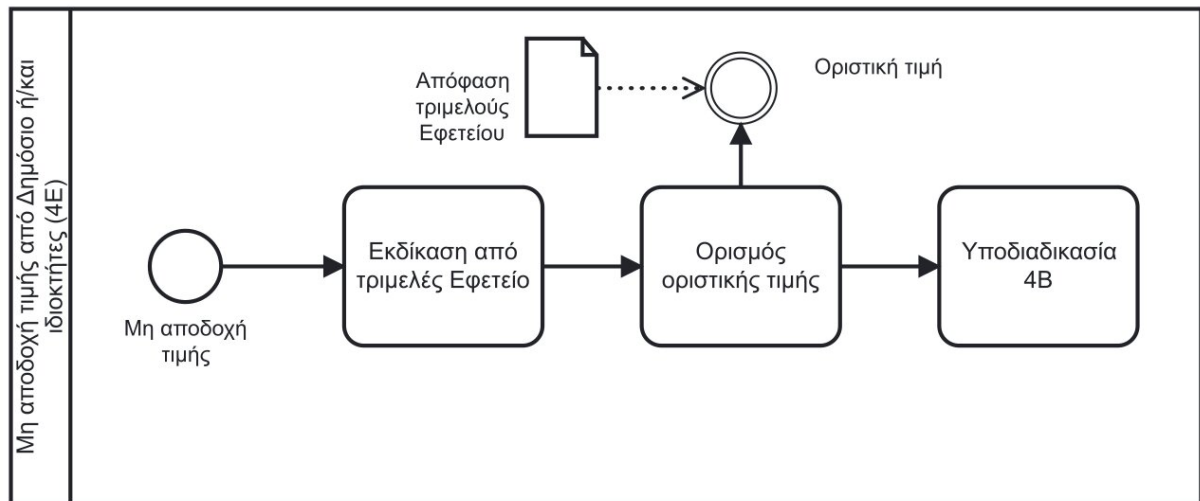
Σχήμα 43: Πληρωμή απαλλοτρίωσης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Η μεσολάβηση του ΟΠΑΔ ο οποίος παραλαμβάνει τα γραμμάτια παρακατάθεσης και τα αποστέλλει στο ΤΑΑΑΑ, όπως αναφέρθηκε στην ισχύουσα διαδικασία, προκαλεί καθυστέρηση καθώς το σύνολο των δικαιολογητικών αλλά και ο τελικός έλεγχος θα γίνει από το ΤΑΑΑΑ. Στο σχήμα 42 απεικονίζεται και σχηματικά το στάδιο έκδοσης των γραμματίων παρακατάθεσης. Ενώ στο σχήμα 43 καταγράφεται η ολοκλήρωση της διαδικασίας και η πληρωμή του ποσού της απαλλοτρίωσης, κατόπιν και του τελικού ελέγχου των δικαιολογητικών από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Στο σχήμα 44 καταγράφεται η περίπτωση που είτε το Δημόσιο είτε οι ιδιοκτήτες δεν αποδέχονται την προσωρινή τιμή που ορίζει το Πρωτοδικείο. Αυτό συμβαίνει γιατί είτε το Δημόσιο την θεωρεί υψηλή σε σχέση με την αντικειμενική αξία του ακινήτου και άρα μη συμφέρουσα είτε γιατί οι ιδιοκτήτες θεωρούν χαμηλή την τιμή που ορίστηκε σε σχέση με την

αξία του ακινήτου και προσδοκούν το Εφετείο να ορίσει μία υψηλότερη και περισσότερο συμφέρουσα γι' αυτούς τιμή.

Σχήμα 44: Προσφυγή σε Τριμελές Εφετείο για προσδιορισμό οριστικής τιμής

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε κάθε περίπτωση, η μη αποδοχή της προσωρινής τιμής, οδηγεί σε εκδίκαση της υπόθεσης στο Τριμελές Εφετείο όπου η τιμή πλέον είναι οριστική για να ακολουθηθούν όλα τα βήματα που προαναφέρθηκαν και στην περίπτωση αποδοχής της προσωρινής τιμής για την πληρωμή της απαλλοτρίωσης (αποστολή φακέλου σε ΤΑΑΑΑ, έκδοση συμπληρωματικής απόφασης δαπάνης, έκδοση γραμματίων παρακατάθεσης κ.α.).

5.6. Η σημασία του έργου του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου για τον ανασχεδιασμό της διαδικασίας της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Αν δεν είχε ξεκινήσει την τελευταία δεκαετία μια συστηματική προσπάθεια καταγραφής της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ μέσα από το έργο του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου όλα τα διαθέσιμα περιγραφικά και γεωχωρικά δεδομένα θα παρέμεναν για δεκαετίες ακόμα άγνωστα στο ευρύ κοινό και φυλαγμένα σε φυσικούς φακέλους ως διοικητικές πράξεις. Το έργο του ΑΚ είναι ιδιαίτερα καινοτόμο και μεγαλόπνοο με σημαντικά πλεονεκτήματα για την Αρχαιολογική Υπηρεσία και τους πολίτες. Στόχοι του είναι η περιγραφική και χωρική τεκμηρίωση του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας μέσα από ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα και

η δημιουργία καινούριων και μοναδικών ψηφιακών δυνατοτήτων για την οργάνωση, διαχείριση και προστασία του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας. Αυτό το έργο αποτελεί έναυσμα και ορόσημο για τη μεταστροφή της ΔΔ στην ψηφιακή εποχή, στις σύγχρονες μεθόδους τεκμηρίωσης, στη καταγραφή του πολιτιστικού πλούτου της χώρας και την προβολή του στο ευρύ κοινό.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα προέρχονται αφενός από τα αρχεία των Υπηρεσιών που συνεργάστηκαν στην υλοποίησή του έργου όπως το Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης Ακινήτων και Αποζημιώσεων (ΤΑΑΑΑ) και το Ιστορικό Αρχείο της Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων (ΔΔΕΑΜ) και αφετέρου από τα ανοιχτά δεδομένα που πλέον διατίθενται μέσω της ιστοσελίδας του (<https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>). Είναι προφανές ότι η διείσδυση των νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα της ψηφιακής τεχνολογίας επηρεάζουν την ανάπτυξη και διαχείριση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων (Γκαντζιάς, Γ., 2007) σε τέτοιο βαθμό ώστε πλέον η χρήση τους να θεωρείται μονόδρομος από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης και συνεπακόλουθα τη μεταστροφή της στην ψηφιακή εποχή.

Το έργο δημιουργήθηκε τόσο από την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός ΟΠΣ που θα περιλαμβάνει το σύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και για λόγους διασφάλισης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της δημόσιας ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ. Ο σχεδιασμός του έργου στηρίχθηκε σε βασικούς πυλώνες όπως ήταν η διάσωση του σπάνιου-σημαντικού αρχαιολογικού υλικού, η χρήση εργαλείων ΤΠΕ για την περιγραφική και χωρική τεκμηρίωση των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων κάθε χρονολογίας και της δημόσιας ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ, η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων με άλλα αντίστοιχα συστήματα ψηφιακών έργων, η ηλεκτρονική πρόσβαση στην τεκμηρίωση από όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες καθώς και τους πολίτες.

Προπομπός για την υλοποίηση του ΑΚ υπήρξε το έργο του Πολέμονα που παρουσιάστηκε τη δεκαετία του 90', η Ψηφιακή Καταγραφή Ακινήτων το 2009 και το έργο του Διαρκούς Καταλόγου Κηρυγμένων Μνημείων το οποίο παρέχει βασικές πληροφορίες και διοικητικές πράξεις μέχρι το 2012 που έπαψε να επικαιροποιείται. Το ΑΚ παρουσιάζεται στην παλαιότερη και μη ενεργή πλέον ιστοσελίδα του έργου (ΑΚ, 2012) να αφορά στη συστηματική συλλογή, κωδικοποίηση, ολοκληρωμένη διερεύνηση, εισαγωγή και καταγραφή δεδομένων και μεταδιδόμενων, απεικόνιση και χωρικό εντοπισμό, αποθήκευση και διαχείριση όλων των παρακάτω:

(α) περιοχών προστασίας πολιτιστικού περιβάλλοντος δηλαδή αρχαιολογικών χώρων μαζί με τις αντίστοιχες ζώνες προστασίας Α' & Β', ιστορικών τόπων, τόπων φυσικού κάλλους καθώς και ενάλιων αρχαιολογικών χώρων.

(β) προϊστορικών/κλασικών, βυζαντινών, μεταβυζαντινών και νεότερων μνημείων.

(γ) της δημόσιας περιουσίας του ΥΠΠΟΑ ήτοι των γεωτεμαχίων και κτισμάτων εντός και εκτός σχεδίου που έχουν απαλλοτριωθεί, αγορασθεί, δωρισθεί ή παραχωρηθεί από τρίτους για αρχαιολογικούς σκοπούς.

Σαφώς πρόκειται για ένα αρχαιολογικό έργο βάσει του Νόμου 1958/1991 όπου ορίζονται ενδεικτικά και όχι περιοριστικά «οι ανασκαφές, αναστηλώσεις, στερεώσεις, συντηρήσεις μνημείων κινητών και ακινήτων, διαμορφώσεις αρχαιολογικών χώρων, μουσειακές εργασίες εν γένει, επισκευές και μετασκευές, η επιστημονική, τεχνική, λειτουργική και διαχειριστική υποστήριξη των ανωτέρω εργασιών καθώς και οι ενέργειες τεκμηρίωσης, ψηφιοποίησης, παραγωγής περιεχομένου, σχεδιασμού ηλεκτρονικών εφαρμογών ανάδειξης αρχαιολογικού περιεχομένου στο διαδίκτυο» ως αρχαιολογικά έργα.

Το έργο αποτελείται από το ΟΠΣ, το οποίο είναι ένα σημαντικό ψηφιακό εργαλείο για τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, και τη Διαδικτυακή Πύλη. Αυτή αποτελεί τον ενιαίο ψηφιακό αρχαιολογικό χάρτη που είναι πλέον διαθέσιμος προς κάθε ενδιαφερόμενο περιλαμβάνοντας χωρική και περιγραφική πληροφορία αναφορικά με τον μνημειακό πλούτο της χώρας.

Η λειτουργία του έργου προσφέρει πολλά οφέλη, καθώς αυτό αποτελεί ένα ψηφιακό εργαλείο παρέχοντας εποπτεία και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, υποστηρίζοντας τον χωρικό σχεδιασμό και δίνοντας τη δυνατότητα έγκυρης ενημέρωσης για επενδύσεις. Ακόμα, συμβάλλει στην ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας καθώς και στον εξορθολογισμό του καθεστώτος των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων και των στερήσεων γης, στην ελαχιστοποίηση των σχετικών δημοσίων δαπανών, συμβάλλοντας στην εξοικονόμηση και ορθή διαχείριση των δημοσίων πόρων.

5.7. Η σταδιακή μετάβαση σε τήρηση ψηφιακού αρχείου απαλλοτριώσεων

Οι αρχειακές πηγές του ΤΑΑΑ, το Ιστορικό Αρχείο της ΔΔΕΑΜ και λίστες άλλων δημόσιων φορέων είναι οι πηγές από τις οποίες τεκμηριώθηκε περιγραφικά και χωρικά η ακίνητη

περιουσία του ΥΠΠΟΑ. Η περιγραφική πληροφορία αρχικά αποθηκεύτηκε σε προσωρινές βάσεις δεδομένων και στη συνέχεια μετατοπίστηκε στο ΟΠΣ του Υποέργου 2. Η τεκμηρίωση της ακίνητης περιουσίας καταγράφηκε με διάφορους τρόπους ανάλογους του τρόπου κτήσης της. Οπότε υπήρξε καταγραφή συμβολαίων αγοράς ή δωρεάς, διοικητικές πράξεις παραχώρησης και ως προς την διαδικασία της απαλλοτρίωσης, καταγράφηκαν δικαστικές αποφάσεις προσδιορισμού τιμής και αναγνώρισης δικαιούχων, γραμμάτια παρακατάθεσης και πιστοποιητικά μεταγραφής.

Η δημόσια ακίνητη περιουσία του ΥΠΠΟΑ παραμένει προς το παρόν μη διαθέσιμη μέσω της διαδικτυακής πύλης αν και σύμφωνα με τη συνέντευξη τύπου που παραχωρήθηκε το 2021, στο ΟΠΣ του ΑΚ υπάρχουν 14323 δελτία ακίνητης περιουσίας. Τα δεδομένα αγγίζουν τα 32 TB σε ψηφιακό μέγεθος και επόμενος στόχος των αρμόδιων Υπηρεσιών είναι η δυνατότητα διαλειτουργικότητας με τις βάσεις του Εθνικού Κτηματολογίου (Διαδικτυακή Παρουσίαση του ΑΚ, 2021).

Σύμφωνα με την Προϊσταμένη της ΔΔΕΑΜ, κα Γαρέζου (Διαδικτυακή Παρουσίαση του ΑΚ, 2021), κατά την καταγραφή της ακίνητης περιουσίας αναδείχθηκαν ακίνητα που δεν ήταν καταγεγραμμένα από την Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου ως δημόσια, ακίνητα καταπατημένα από όμορους ιδιοκτήτες ακίνητα με αυθαίρετους χρήστες πέραν του σκοπού δημόσιας ωφέλειας για τους οποίους απαλλοτριώθηκαν, ακίνητα με ατέλειες και εκκρεμότητες στις διοικητικές διαδικασίες κτήσης τους καθώς και ακίνητα που έχουν απαλλοτριωθεί περισσότερες από μια φορές.

Σήμερα το έργο έχει ολοκληρωθεί διαχειριστικά και έχει εισέλθει σε μια νέα φάση παραγωγικής λειτουργίας. Μεγάλο στοίχημα για την ολοκλήρωση του έργου πλέον αποτελεί η κατάργηση των φυσικών φακέλων, η καθημερινή χρήση του ΟΠΣ από τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ και ο συνεχής εμπλουτισμός του με νέα δεδομένα. Το έργο αυτό πήρε βραβείο στην κατηγορία "Καλύτερης Εφαρμοσμένης Ιδέας" στη θεματική ενότητα "Παιδεία και Πολιτισμός" των Βραβείων Ψηφιακής Διακυβέρνησης 2020-2021 (ΥΠΠΟΑ, 2022) προσφέροντας ουσιαστική αναβάθμιση στο ψηφιακό προφίλ της δημόσιας διοίκησης.

Επίλογος

Για να βελτιωθεί η λειτουργία του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα χρειάζεται ο μετασχηματισμός του να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε η αρχή και η πρακτική της ανοιχτής καινοτομίας να διατρέχει οριζόντια τη λειτουργία των υπηρεσιών. Η γραφειοκρατική λογική ανταλλαγής εγγράφων και πληροφοριών μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών αλλά και του δημοσίου με τους πολίτες θα πρέπει να ατονήσει. Η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να επικεντρωθεί στους άξονες της ανοιχτής διαλειτουργικότητας μεταξύ των δημόσιων πληροφοριακών συστημάτων και των διαδικασιών, της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών κατά τον ψηφιακό μετασχηματισμό του και της επίτευξης της ανοιχτής καινοτομίας που θα διασφαλίζει την ανεμπόδιστη εκτέλεση μίας υπηρεσίας, ελαχιστοποιώντας την πολυπλοκότητά της (Δ. Μητροπούλου κ.α., 2021, σελ. 18-19).

Η διαδικασία της αναγκαστικής απαλοτρίωσης όπως αποτυπώθηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας επιβεβαίωσε τα ανωτέρω. Η επίτευξη διαλειτουργικότητας, η εισαγωγή χρήσης τεχνολογιών και πληροφορικής και η προσπάθεια για μία λιγότερο πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία δεν αφορούν μόνο τη διαδικασία που εξετάστηκε. Η διευκόλυνση της προσωποποιημένης επικοινωνίας δημοσίου και πολιτών, η υιοθέτηση καλών διεθνών πρακτικών, η απλούστευση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας αποτελούν παράγοντες μετασχηματισμού όχι μόνο των διοικητικών διαδικασιών αλλά και της δημόσιας διοίκησης γενικότερα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Andersen K.V. 2006, Reengineering Public Sector Organizations Using Information Technology. Research in Public Policy Analysis and Management, Emerald Group Publishing Limited
- Αϊνατζής, Ι. (2009) «Δημόσια Διοίκηση και αποτελεσματικότητα». Εκδόσεις Κέδρος
- Αναγκαστικός Νόμος 718/1945 «Περί συστάσεως Υπουργείου Συντονισμού» (ΦΕΚ 298/1945)
- Βαρβαρέσος, Κ., (1952). «Η πλημμελής λειτουργία της Διοικήσεως και η ανάγκη αναδιοργανώσεως αυτής»
- Βεγληρής, Θ.(1965). «Η Εθνική Ανάγκη της Διοικητικής Μεταρρύθμισης». Η Νέα Οικονομία. (τεύχος 2)
- Βενετσανοπούλου, Μ.(2002). «Η θεσμική διαδρομή της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης». Εκδόσεις Σάκκουλα
- Γερογιάννης Κ. (2005). Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων και οι παθογένειες της. Ο νέος κώδικας απαλλοτριώσεων που «πάλιωσε» νωρίς. Συνέδριο ΤΕΕ – Δημόσια έργα
- Γκαντζιάς Γ., (2007), Ο Πολιτισμός στην Ψηφιο-Επικοινωνιακή Παγκοσμιοποίηση, Πολιτιστικές δραστηριότητες, Γενικό (Δημόσιο) Συμφέρον και Νέες Τεχνολογίες, Πρακτικά 13ου συνεδρίου, Εφαρμογών Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- Ζορμπά Μυρσίνη (2014) Πολιτική του Πολιτισμού. Ευρώπη και Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα. Αθήνα: εκδόσεις Πατάκης
- Davenport, T. (1993). "Process innovation: reengineering work through information technology" Boston, MA: Harvard business school press.
- Davenport, T. and Stoddard, D. 1994. Reengineering: Business Change of Mythic Proportions? MIS Quarterly
- Fabrizio, C., (1981), *Cultural Development in Europe*. In: UNESCO, Cultural Development, Some Regional Experiences, Paris
- <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/> (Ανακτήθηκε στις 15/02/2023)
- <https://www.minfin.gr/-/e-appa> (Ανακτήθηκε στις 15/02/2023)

- <https://www.culture.gov.gr/el/SitePages/default.aspx> (Ανακτήθηκε στις 15/02/2023)
- <https://slidemodel.com/different-types-organizational-structures-charts/> (Ανακτήθηκε στις 15/02/2023)
- Καλογήρου, Α., & Ιωαννίδης Ι., (2018), Η πολιτιστική πολιτική σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, Σημειώσεις μαθήματος Β΄Ειδικής Φάσης, Τμήμα Πολιτιστικής Διοίκησης, ΚΕ΄Εκπαιδευτική Σειρά, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα
- Κέφης, Ν. Β. (2021). Απλοποίηση και Απλούστευση Διαδικασιών στον Δημόσιο Τομέα: Η Εφαρμογή του Ανασχεδιασμού Επιχειρησιακών Διαδικασιών (Business Process Reengineering). Επιθεώρηση Δημόσιας Διοίκησης
- Langrod, G., (1964). «Έκθεσις αφορώσα την Διοικητικήν Αναδιοργάνωσιν εν Ελλάδι»
- Μακρυδημήτρης Α. και Μιχαλόπουλος Ν. (1992). «Ελληνική Διοίκηση 2000, Έκθεση Επιτροπής Μ. Δεκλερής»
- Μητροπούλου Δ., Μπαλαούρα Μ., Δεληγιάννης Α., Μελίδης Α. 2021. Ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας διοίκησης ο ρόλος και η αξία των ανοιχτών τεχνολογιών. ΕΕΛΛΑΚ
- Μπασιούκα Σοφία (2022). Η διαχείριση γης ως πολιτιστική πολιτική: Η ακίνητη περιουσία του ΥΠ.ΠΟ.Α. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελληνικής Εταιρείας Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών
- Νόμος 1811/1951 «Περί Κώδικος καταστάσεως των δημοσίων διοικητικών υπαλλήλων» (ΦΕΚ 141/1951)
- Άρθρο 17 του Συντάγματος «Προστασία της ιδιοκτησίας, Απαλλοτρίωση»
- Άρθρο 24 του Συντάγματος «Προστασία του Περιβάλλοντος»
- Νόμος 2690/1999 (ΦΕΚ 45/Α/1999) «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις»
- Νόμος 2882/2001 «Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων»
- Νόμος 2947/2001 (άρθρο 11) «Θέματα απαλλοτριώσεων για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων»
- Νόμος 2985/2002 (άρθρο 1) «Προσαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων στο Σύνταγμα»
- Νόμος 3028/2002 (άρθρο 18) «Απαλλοτριώσεις»
- Νόμος 3130/2003 (άρθρο 31) «Θέματα αναγκαστικών απαλλοτριώσεων»

- Νόμος 3193/2003 (άρθρο 9) «Θέματα αναγκαστικών απαλλοτριώσεων»
- Νόμος 3230/2004 (ΦΕΚ 44/Α/2004) «Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις»
- Νόμος 3986/2011 (άρθρο 17) «Αναγκαστικές απαλλοτριώσεις»
- Νόμος 4024/2011 (άρθρο 39) «Ρυθμίσεις θεμάτων Υπουργείου Οικονομικών»
- Νόμος 4070/2012 (άρθρο 123) «Τροποποιήσεις του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων»
- Νόμος 4122/2013 (άρθρο 26) «Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης»
- Νόμος 4146/2013 (άρθρο 76) «Ρυθμίσεις θεμάτων απαλλοτριώσεων»
- Νόμος 4170/2013 (άρθρο 61) «Αναμόρφωση οργανισμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους»
- Νόμος 4199/2013 (άρθρο 97) «Θέματα ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α . Ε .»
- Νόμος 4313/2014 (άρθρο 7) «Λειτουργία της Επιτροπής»
- Νόμος 42014 (άρθρο 31) «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων»
- Νόμος 4364/2016 (άρθρο 280) «Ρύθμιση θεμάτων Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων»
- Νόμος 4512/2018 (άρθρο 168) «Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης»
- Νόμος 4530/2018 (άρθρο 74) «Ρύθμιση ειδικών θεμάτων του ΚΑΑΑ»
- Υπουργική Απόφαση 149877/ΕΞ 2019 (ΦΕΚ Β΄ 4938/31.12.2019) «Ρύθμιση ειδικών θεμάτων του ΚΑΑΑ»
- Νόμος 4622/2019 (ΦΕΚ 133/Α/2019) «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης»
- Νόμος 4663/2020 (άρθρο 55) «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων»
- Νόμος 4714/2020 (άρθρο 88) «Δημοσιεύσεις σε ιστοσελίδες της απαλλοτριωτικής πράξης»
- Νόμος 4727/2020 (ΦΕΚ 184/Α/2020) «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις»

- Νόμος 4858/2021 (άρθρα 18 & 19) «Απαλλοτριώσεις-Αποζημίωση για τη στέρηση χρήσης ακινήτου»
- Νόμος 4949/2022 «Τρόπος κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης»
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. (2016). Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα. Εκδόσεις Κριτική
- Saxena K.B.C., «Re-engineering Public Administration in Developing Countries, Long Range Planning», Vol. 29, No 5, 1996
- Σπινέλης Δ., Μιχαλόπουλος Μ., Βασιλάκης Ν., Πουλούδη Ν., Τσούμα Ν. (2021). Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην Ελλάδα στην μετά – κορωνοϊό εποχή. ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ
- Τερλεξής Π., Διευθυντικές Ολιγαρχίες· Γραφειοκρατία, Κράτος, Κοινωνική Οργάνωση, Παπαζήση, Αθήνα, 1996
- Τσέκος Θ. (2014). Κράτος εν κρίσει. Εστία
- Τσέκος Θ. (2021). Η ιστορική εξέλιξη, τα βασικά πολιτισμικά και δομο-λειτουργικά χαρακτηριστικά της δημόσιας διοίκησης και τα προβλήματα της διοικητικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα στο Σύγχρονο Διοικητικό Σύστημα στην Ελλάδα. Εκδόσεις ΕΑΠ
- ΥΠΠΟΑ (2022), «Διάκριση του έργου «Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο» του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού στα Βραβεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης 2020 -2021», Επίσημη Ιστοσελίδα ΥΠΠΟΑ [διαθέσιμο] <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4286> (Ανακτήθηκε στις 15/02/2023)
- Williamson, I.P., (2001) Land administration "best practice" providing the infrastructure for land policy implementation. Journal for Land Use Policy
- Williamson, I., Enemark, S., Wallace, J., & Rajabifard, A. (2010). Land administration for sustainable development. Redlands, CA, USA: ESRI Press Academic
- Ψυχοπαίδης Κ. (1993). Ο Μαξ Βέμπερ και η κατασκευή εννοιών στις κοινωνικές επιστήμες. Κένταυρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Υπάλληλος ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού, με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου. Υπηρετεί στην Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού

1. Σε ποια στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης εμπλέκεται η Υπηρεσία που υπηρετείτε;

Η Υπηρεσία λαμβάνει τα αιτήματα των απαλλοτριώσεων και ασχολείται με την ανακατανομή των πιστώσεων και την αποστολή χρημάτων στο παλιό ΤΑΠΑ, το ΟΔΑΠ. Όπως καταλαβαίνετε είναι αρκετά περίπλοκο αυτό γιατί οι πόροι είναι περιορισμένοι σε σχέση με το πλήθος των απαλλοτριώσεων, και το ΥΠΠΟΑ δεν διαθέτει τα ποσά να καλύψει τις δαπάνες για όλες τις απαλλοτριώσεις που αποφασίζονται από το ΚΑΣ. Σε αυτή την περίπτωση βοηθάει αρκετά το ότι η ηγεσία, έχοντας γνώση της κατάστασης, κάνει συχνά αίτημα στις οικονομικές για ανακατανομή των πιστώσεων, οπότε είμαστε πιο προετοιμασμένοι θα έλεγα. Στην όλη διαδικασία εμπλέκεται και το γενικό λογιστήριο, γιατί τα ποσά της ανακατανομής αντλούνται κυρίως από το αποθεματικό του προϋπολογισμού.

2. Ποια η συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Παρακολουθώ όλη την διαδικασία της ανακατανομής και των πιστώσεων και συνεργάζομαι με τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, εντός και εκτός ΥΠΠΟΑ. Δεν είναι το μόνο μου καθήκον αυτό, αλλά είναι αυτό που σχετίζεται με τις απαλλοτριώσεις.

3. Παρουσιάζει ιδιαιτερότητες η συγκεκριμένη διαδικασία; Αν ναι, ποιες;

Καταρχάς εμπλέκονται πολλές υπηρεσίες εντός και εκτός ΥΠΠΟΑ. Πρέπει να υπάρχει συνεχής επικοινωνία μαζί τους, κάτι που έχει διευκολυνθεί αρκετά πλέον με την ηλεκτρονική αλληλογραφία. Επίσης, δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια το ποσό ετησίως που θα διατεθεί στις απαλλοτριώσεις, οπότε ερχόμαστε πολύ συχνά στην ανάγκη της ανακατανομής.

4. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε κατά την συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Νομίζω ότι η συνήθης απάντηση σε αυτήν την ερώτηση είναι η καθυστέρηση όλων των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών λόγω φόρτου εργασίας. Η συνεργασία με τους συναδέλφους είναι εξαιρετική. Το Γενικό Λογιστήριο γνωρίζει πολύ καλά τη δουλειά του και ενεργεί όσο πιο γρήγορα μπορεί. Το δε γραφείο Υπουργού απαρτίζεται από στελέχη εξειδικευμένα και αποτελεσματικά. Παρόλα αυτά η εμπλοκή πολλών Υπηρεσιών, μας επιφορτίζει με πρόσθετα καθήκοντα. Όλοι προσπαθούμε για το καλύτερο και ταχύτερο αποτέλεσμα, αλλά υπάρχουν και αστάθμητοι παράγοντες...μια απρόβλεπτη άδεια, μια αρρώστια, ένα άλλο υπηρεσιακό θέμα... τα πάντα μπορεί να συμβούν. Παρόλα αυτά, επαναλαμβάνω ότι όλοι λειτουργούν πραγματικά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

5. Σημειώθηκαν αλλαγές (απλοποιήσεις ή ακόμα και επιπλέον στάδια) καθ' όλη τη διάρκεια που συμμετείχατε στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Στη δική μου περίπτωση, όχι. Δεν υπήρξαν αλλαγές. Απλοποιήσεις μπορώ να πω ότι είναι η ηλεκτρονική επικοινωνία. Μπορούμε πλέον να ρυθμίζουμε θέματα και να επικοινωνούμε ακόμα και αν δεν είμαστε στο γραφείο. Παρόλα αυτά θεωρώ πως θα μπορούσαν οι ΤΠΕ να διευκολύνουν και άλλο το συγκεκριμένο κομμάτι των απαλλοτριώσεων.

6. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο περίπλοκο/α;

Δεν γνωρίζω με ακρίβεια όλη τη διαδικασία, οπότε δεν έχω γενική εικόνα. Σε ό,τι αφορά το δικό μου αντικείμενο, η πρόβλεψη του ποσού των απαλλοτριώσεων ετησίως είναι μία διαδικασία σχετικά πολύπλοκη γιατί οι δικαστικές αποφάσεις βάσει των οποίων εκταμιεύονται τα ποσά, δεν συνάδουν πάντα με τις αρχικές μας προβλέψεις.

7. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο χρονοβόρο/α;

Δεν γνωρίζω για το σύνολο τις διαδικασίες, αλλά όσον αφορά την υποδιαδικασία που αποτελεί και αντικείμενο της εργασίας μου δηλαδή οι πιστώσεις, εξ όσων γνωρίζω υπάρχει καθυστέρηση γιατί συνήθως απαιτείται ανακατανομή των ποσών του προϋπολογισμού.

8. Για ποιο στάδιο θεωρείτε ότι υπάρχει δυνατότητα απλοποίησης ή ακόμα και παράλειψης;

Όπως ανέφερα προηγουμένως, η ενσωμάτωση ΤΠΕ στην όλη διαδικασία θα διευκόλυνε σημαντικά όλους τους εμπλεκόμενους υπαλλήλους, αλλά και φορείς.

Υπάλληλος ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού, με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου. Υπηρετεί στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων και συγκεκριμένα στο ΤΑΑΑΑ.

1. Σε ποια στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης εμπλέκεται η Υπηρεσία σας;

Το ΤΑΑΑΑ, στο οποίο υπηρετώ, αποτελεί την αρμόδια υπηρεσία για τις απαλλοτριώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Αυτό σημαίνει ότι από την στιγμή που παραλαμβάνει τον φάκελο από την Εφορεία Αρχαιοτήτων, τρέχει όλη την διαδικασία και παρακολουθεί όλα τα στάδια. Οφείλει να διασφαλίζει τη νομιμότητα της διαδικασίας, συμπληρώνει τον φάκελο του ακινήτου με τα απαραίτητα έγγραφα, τον αποστέλλει στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες και ενημερώνει όσους εμπλέκονται.

2. Ποια η συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Εγώ έχω αναλάβει την αλληλογραφία με τον ΟΔΑΠ. Επίσης, είμαι υπεύθυνος για τον έλεγχο της έγκρισης δαπάνης, καθώς πρέπει να είναι απόλυτα ακριβής σε σχέση με την αξία και τα τετραγωνικά μέτρα του ακινήτου όπως αυτά έχουν αποτυπωθεί στο τοπογραφικό διάγραμμα. Παρακολουθώ και ενημερώνω τον φάκελο του ακινήτου, δεδομένου ότι υλοποιούνται πολλές παράλληλες ενέργειες. Ένα άλλο καθήκον μου είναι η παρακολούθηση μέσω αλληλογραφίας των εκδικάσεων, γιατί όταν εκδίδεται η δικαστική απόφαση κοινοποιείται μόνο στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου, χωρίς γίνεται ταυτόχρονα κοινοποίηση και σε εμάς, δηλαδή στο ΤΑΑΑΑ. Αυτός είναι ένας σημαντικός λόγος που καθυστερεί η διαδικασία. Όσες προσπάθειες και αν έχουν γίνει από το ΤΑΑΑΑ, εξακολουθούν οι αποφάσεις να μην κοινοποιούνται, γιατί η κοινή πρακτική σε αυτές τις περιπτώσεις είναι να κοινοποιούνται στα Γραφεία Νομικού Συμβούλου.

3. Παρουσιάζει ιδιαιτερότητες η συγκεκριμένη διαδικασία; Αν ναι, ποιες;

Οι απαλλοτριώσεις είναι πολύπλοκη διαδικασία, στην οποία εμπλέκονται πολλές υπηρεσίες εντός και εκτός ΥΠΠΟΑ. Μεταξύ αυτών και δικαστικές υπηρεσίες. Το δε θεσμικό πλαίσιο είναι πολύ σύνθετο, και όσο και αν ακουστεί περίεργο, δεν είναι πάντα εύκολο να γνωρίζει η υπηρεσία ποια είναι η νόμιμη και τυπική διαδικασία. Απαιτείται συνεχής ενημέρωση του προσωπικού και πλήρης εξειδίκευση. Οι υπάλληλοι πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά διοικητικά και νομικά θέματα. Αν σε αυτό προστεθεί η αδυναμία των πολιτών να κατανοήσουν την διαδικασία αλλά και η απροθυμία τους, η οποία εν μέρει είναι κατανοητή και σεβαστή, να παραχωρήσουν την περιουσία τους στο ελληνικό δημόσιο, καταλαβαίνετε πόσο δύσκολο είναι για έναν υπάλληλο του ΤΑΑΑΑ να οικοδομήσει σχέσεις εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

4. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε κατά την συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Είναι πολύ δύσκολη διαδικασία και μπορούν να προκύψουν πολλά προβλήματα. Καταρχάς είναι τόσες οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, που δεν υπάρχει περίπτωση να μην υπάρξει καθυστέρηση από κάποια και είναι απόλυτα λογικό, αν σκεφτεί κανείς το φόρτο εργασίας τους. Μεγάλες καθυστερήσεις, όμως, προκύπτουν και από τα δικαστήρια.

Ακόμα και εμείς οι ίδιοι μπορεί να καθυστερήσουμε, γιατί, όχι πολύ συχνά, αλλά συμβαίνει, απαιτείται η παράστασή μας σε δικαστήρια ή ενδεχομένως και στο ΚΑΣ. Επιπροσθέτως, αξίζει να αναφερθεί και η απροθυμία των πολιτών να συνεργαστούν καθώς δεν έχουν πάντα τη διάθεση να παραχωρήσουν την περιουσία τους στο δημόσιο έστω και έναντι χρηματικού αντιτίμου.

5. Σημειώθηκαν αλλαγές (απλοποιήσεις ή ακόμα και επιπλέον στάδια) καθ' όλη τη διάρκεια που συμμετείχατε στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Πραγματικό έργο πνοής για το ΤΑΑΑΑ είναι το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, το οποίο επιτρέπει την ηλεκτρονική καταγραφή και παρακολούθηση ενός ακινήτου.

6. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο περίπλοκο/α;

Κατά τη γνώμη μου δυο είναι οι πιο σύνθετες υποδιαδικασίες: η δικαστική, γιατί σε αυτό δεν εμπλέκεται το ΥΠΠΟΑ και δεν μπορεί να παρέμβει για επίσπευση και η έκδοση τοπογραφικού. Το τοπογραφικό δεν είναι εύκολο να εκδοθεί, καθώς απαιτεί ακριβή αποτύπωση, γιατί πολύ συχνά διαφέρει από τους τίτλους ιδιοκτησίας. Ελλείπει πόρων καθυστερεί αρκετά καθώς το ΥΠΠΟΑ αριθμεί ελάχιστους τοπογράφους. Καταλαβαίνετε ότι όταν πρέπει να ανατεθεί εξωτερικά, προστίθεται ένα επιπλέον στάδιο (απευθείας ανάθεση ή και υπογραφή σύμβασης).

7. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο χρονοβόρο/α;

Οι εκδικάσεις των υποθέσεων είναι πολύ χρονοβόρες, καθώς μπορεί να υπάρξει έως και 5 έτη αναμονή. Επίσης, ο φάκελος του ακινήτου δεν συστήνεται και δεν ενημερώνεται εγκαίρως τις περισσότερες φορές, λόγω φόρτου εργασίας των Υπηρεσιών. Λόγω πληθώρας θεμάτων, ενδεχομένως και το ΚΑΣ να καθυστερήσει.

8. Για ποιο στάδιο θεωρείτε ότι υπάρχει δυνατότητα απλοποίησης ή ακόμα και παράλειψης;

Καταρχάς πρέπει να εισχωρήσουν ακόμα περισσότερο οι ΤΠΕ. Το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, βοήθησε πολύ σε αυτό και πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα για την ανάπτυξη και άλλων εφαρμογών. Αν πχ για την αντικειμενική αξία του ακινήτου δεν γίνεται αλληλογραφία, αλλά αναζητείται η τιμή στις κατάλληλες βάσεις, τότε απλοποιείται αρκετά η διαδικασία. Επίσης, να περιοριστεί όσο γίνεται η αλληλογραφία μόνο στα απαραίτητα. Για παράδειγμα, δεν χρειάζεται η ΕΦΑ στον αρχικό φάκελο να βάζει τόσα στοιχεία, θα μπορούσε να περιοριστεί μόνο στα αρχαιολογικά, αφού ο φάκελος έρχεται σε εμάς και εμπλουτίζεται με όσα απαιτούνται.

Μόνιμος υπάλληλος ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού , που υπηρετεί σε Εφορεία Αρχαιοτήτων

Ερωτήσεις

1. Σε ποια στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης εμπλέκεται η Υπηρεσία σας;

Η Υπηρεσία στην οποία υπηρετώ, φτιάχνει τον πρώτο φάκελο του ακινήτου και τον αποστέλλει στα Κεντρικά του ΥΠΠΟΑ. Στο σημείο αυτό υπάρχει ένα θέμα, καθώς το πιθανότερο είναι η ΕΦΑ να μη διαθέτει τοπογράφο, ενώ απαιτείται η σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος. Στο σημείο αυτό, υπάρχουν οι εξής εναλλακτικές: είτε κινείται διαδικασία με τις οικονομικές για να ανατεθεί σε εξωτερικό συνεργάτη, είτε απευθυνόμαστε σε γειτονικές ΕΦΑ στις οποίες υπηρετεί τοπογράφος. Σε κάθε περίπτωση όμως, το αποτέλεσμα είναι ότι προκύπτει καθυστέρηση.

2. Ποια η συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Φροντίζω για την σύσταση του αρχικού φακέλου και για την έκδοση του τοπογραφικού.

3. Παρουσιάζει ιδιαιτερότητες η συγκεκριμένη διαδικασία; Αν ναι, ποιες;

Γενικά είναι περίπλοκη διαδικασία, με την εμπλοκή πολλών υπηρεσιών εντός και εκτός ΥΠΠΟΑ. Επίσης, εμπλέκονται και πολίτες και μάλιστα για να απαλλοτριωθεί η περιουσία τους.... Κάτι που είναι δύσκολο για αυτούς.... Ποιος πολίτης θα ήθελε να στερηθεί την περιουσία του; Κανείς δεν είναι πρόθυμος, καθώς δεν υπάρχει εμπιστοσύνη από τη μεριά τους.

4. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε κατά την συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Εύλογο είναι να υπάρχουν καθυστερήσεις. Πολλές Υπηρεσίες, μεγάλος φόρτος εργασίας, πάντα υπάρχει κάποια καθυστέρηση. Επίσης, η εκδίκαση των υποθέσεων.... Και αυτό προκαλεί μεγάλες καθυστερήσεις.

5. Σημειώθηκαν αλλαγές (απλοποιήσεις ή ακόμα και επιπλέον στάδια) καθ' όλη τη διάρκεια που συμμετείχατε στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Μεγάλη διευκόλυνση στις απαλλοτριώσεις αποτέλεσε το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

6. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο περίπλοκο/α;

Νομίζω ότι η εκδίκαση των υποθέσεων είναι περίπλοκο στάδιο και, όσο και αν φαίνεται απλό, η έκδοση του τοπογραφικού είναι πολύ περίπλοκη, κυρίως λόγω της έλλειψης πόρων, αλλά και της διαφοράς του ακινήτου από τους τίτλους ιδιοκτησίας.

7. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο χρονοβόρο/α;

Η εκδίκαση των υποθέσεων καθυστερούν αρκετά όλη την διαδικασία, περισσότερο από κάθε άλλο στάδιο.

8. Για ποιο στάδιο θεωρείτε ότι υπάρχει δυνατότητα απλοποίησης ή ακόμα και παράλειψης;
Πιστεύω η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη διαδικασία θα απλοποιήσουν πολύ τις απαλλοτριώσεις.

Μόνιμος Υπάλληλος του ΥΠΠΟΑ με ειδικότητα ΠΕ Τοπογράφων Μηχανικών. Υπηρετεί στην κεντρική Υπηρεσία.

1. Σε ποια στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης εμπλέκεται η Υπηρεσία σας;
Η υπηρεσία μου εμπλέκεται άμεσα στην όλη διαδικασία, καθώς ασχολείται με την καταγραφή των ακινήτων του ΥΠΠΟΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που απαλλοτριώνονται.

2. Ποια η συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;
Η συμμετοχή μου έγκειται στην καταγραφή των προς απαλλοτρίωση ακινήτων.

3. Παρουσιάζει ιδιαιτερότητες η συγκεκριμένη διαδικασία; Αν ναι, ποιες;

Πρόκειται για μια σύνθετη διοικητική διαδικασία, ιδιαίτερα χρονοβόρα που περιλαμβάνει πολλά στάδια και μεγάλο αριθμό εμπλεκόμενων φορέων για την ολοκλήρωσή της. Συνοπτικά, εμπλέκεται ο φορέας που εκκινεί τη διαδικασία, η αντίστοιχη υπηρεσία κτηματογράφησης, το αντίστοιχο γνωμοδοτικό όργανο, οι δικαστικές αρχές και το αρμόδιο κτηματολογικό γραφείο για τη μεταγραφή του. Οι μέσοι χρόνοι μπορεί να αγγίζουν και τα δέκα χρόνια και η διαδικασία μπορεί να αρθεί και να ξεκινήσει εκ νέου από την αρχή.

4. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε κατά την συμμετοχή σας στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;
Υπήρχε δυσκολία στην καταγραφή των ακινήτων, καθώς οι φάκελοι τους παρουσίαζαν μεγάλες ελλείψεις στοιχείων.

5. Σημειώθηκαν αλλαγές (απλοποιήσεις ή ακόμα και επιπλέον στάδια) καθ' όλη τη διάρκεια που συμμετείχατε στη διαδικασία απαλλοτρίωσης;

Το καθαυτό μέρος της διαδικασίας απαλλοτρίωσης δεν απλοποιήθηκε, αλλά ούτε και άλλαξε στη διάρκεια της ενασχόλησης μου με αυτή.

6. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο περίπλοκο/α;

Η διαδικασία δυστυχώς παρουσιάζει αρκετές δυσκαμψίες του γραφειοκρατικού συστήματος με διοικητικές και τεχνικές δυσκολίες. Η ανάμειξη πολλών εμπλεκόμενων φορέων καθιστά τη διαδικασία χρονοβόρα. Τεχνικές λεπτομέρειες που αρχικά δεν λαμβάνονται υπόψη, μπορεί να οδηγήσουν σε λάθη σχετικά με την εκτίμηση της αξίας των ακινήτων. Παραδείγματος χάρη, ρυμοτομούμενα τμήματα, αιγιαλίτιδες ζώνες, αυθαίρετα κτίσματα κ.λπ., που, είτε δεν αποζημιώνονται, είτε αποζημιώνονται με χαμηλότερη τιμή.

7. Ποιο/α στάδιο/α θεωρείτε ότι είναι το/α πιο χρονοβόρο/α;

Η εμπλοκή των δικαστικών αρχών για τον προσδιορισμό της προσωρινής και οριστικής τιμής μονάδος, καθώς και της αναγνώρισης των δικαιούχων, αποτελεί το πιο χρονοβόρο στάδιο της διαδικασίας.

8. Για ποιο στάδιο θεωρείτε ότι υπάρχει δυνατότητα απλοποίησης ή ακόμα και παράλειψης;

- Εξωδικαστικός συμβιβασμός
- απευθείας αγορά των ακινήτων
- ψηφιακές υπηρεσίες
- ανταλλαγή ακινήτων μέσω τράπεζας Γης